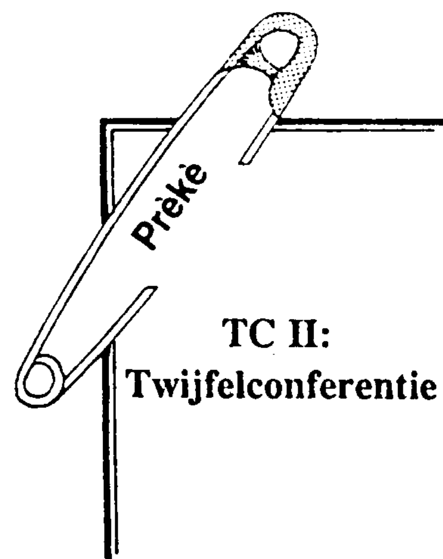
110E JAARGANG — NO.: 128 ZATERDAG 19 JUNI 1992

AMIGOE

VANDAAG

NOCHI WILLEM
...niet blij...

TC II:
Twijfelconferentie

Spoedberaad EG na mislukking Vance-Owenplan:

V-raad stuurt meer troepen naar Bosnië

NEW YORK - De VN-Veiligheidsraad (V-raad) heeft vrijdag unaniem het zenden van nog eens 7.600 extra-VN-militairen naar Bosnië-Hercegovina goedgekeurd. Met hulp van steun uit de lucht moeten zij daar helpen de zes tot "veilige gebieden" verklaarde moslimsteden en enclaves te verdedigen. Er gaan ook Vn-troepen naar Macedonië om te voorkomen dat daar de vlam ook in het vat slaat.

Als genoeg landen troepen zullen bijdragen om het getal van 7.600 te halen, wordt de VN-troepensterkte in Bosnië door dit besluit vrijwel verdubbeld. Op dit moment zijn er ongeveer negenduizend blauwhelmen in Bosnië. Diplomaten zeggen dat tot op dit moment alleen Pakistan en Bangladesh harde beloften hebben gegeven. Een aantal andere Islamitische landen dat achter de moslims in Bosnië staat, is benaderd, aldus de diplomaten.

LUCHTSTEUN

De resolutie over het sturen van de 7.600 herhaalt nog eens een eerdere uitspraak van de V-raad dat luchtsteun zal worden gebruikt om UNprofor bij te staan bij het beschermen van de "veilige gebieden". De NAVO heeft hierbij hulp toegezegd en bronnen bij de NAVO hebben gezegd dat hiervoor zo'n zeventig tot tachtig meest Amerikaanse gevechtsvliegtuigen en vliegtuigen voor aanvallen op de grond zullen worden gebruikt. De V-raad keurde vrijdag ook het sturen goed van driehonderd Amerikaanse militairen naar de ex-Joegoslavische republiek Macedonië om te helpen voorkomen dat de gevechten in het vroegere Joegoslavië zich tot daar zullen uitbreiden. Het Amerikaanse aanbod om de troepen ter beschikking te stellen werd toegejuicht in een resolutie die met algemene stemmen werd aangenomen. Acht Amerikanen zijn al naar Skopje vooruitgereisd om voor de rest kwartier te maken.

UNprofor heeft al zevenhonderd Scandinavische (Zweedse, Noorse, Finse en een paar Deense) militairen in Macedonië. Er bestaat de vrees dat met name een conflict in de vooral door Albanezen bewoonde regio Kosovo in Servië zou kunnen overslaan naar Macedonië.

SPOEDBERAAD EG

EG-voorzitter Denemarken heeft vrijdag besloten tot een spoedberaad van ministers van Buitenlandse zaken over het Joegoslavische conflict, nu het internationale vredesplan voor Bosnië-Hercegovina dood is. EG-bemiddelaar Lord Owen, die donderdag de mislukking van het mede naar hem genoemde plan toegaf, zei van de EG-leiders nieuwe richtlijnen te verwachten hoe de oorlog in Bosnië te stoppen.

De discussie zal zich met name richten op de acceptatie van plannen voor een verdeling van de republiek in drie nationale staten binnen een federatie. De Serviërs en Kroaten werken aan nieuwe voorstellen daarover. Ofschoon de moslims bij monde van president Alija Izetbegovic dit idee met kracht hebben afgewezen, zouden ze onder voorwaarden toch wel voor zo'n opdeling voelen.

TANDENKNARSEND

Eerst de Verenigde Staten (VS) en vervolgens Duitsland gaven tandenknarsend hun verzet op tegen een verdeling van Bosnië. De Duitse minister van Buitenlandse zaken, Klaus Kinkel, zei vrijdag dat deze neerkomt op "een erkenning van etnische zuivering", maar dat Duitsland de realiteit op het terrein misschien wel moet aanvaarden.

Loslaten van de in het Vance-Owenplan voorziene opdeling in tien semi-autonome provincies, betekent een ommezwaai in het EG-beleid. Het is een harde noot voor de gemeenschap, die tien dagen geleden nog bevestigde dat het plan voor haar het uitgangspunt bleef. Maar volgens VN-bemiddelaar Thorvald Stoltenberg, die onlangs Cyrus Vance opvolgde, moeten de Europeanen toegeven dat internationale solidariteit in het geval van ex-Joegoslavie ontbreekt. "Ze zijn niet bereid hun zonen naar het Bosnische slagveld te sturen", merkte de bemiddelaar op, die vreest voor een totale vernietiging van Bosnië als de strijdende partijen niet tot een akkoord komen.

EG-bemiddelaar Owen verklaarde donderdag dat het "pure verwaandheid" zou zijn aan het vredesplan vast te houden en de realiteit op het terrein te negeren. "Volkeren hebben de afgelopen twee maanden daar alles gedaan om dit vredesplan onder onze ogen te vernietigen". Owen hoopt echter wel dat elementen in het met Vance opgestelde plan onderdeel zullen zijn van de nieuwe voorstellen. Daarmee doelde hij op veiligheidsgaranties voor minderheden, bescherming tegen schending van mensenrechten, demilitarisering en internationaal toezicht op democratische verkiezingen. Na het gesprek met de Deense premier, Poul Nyrup Rasmussen, riep hij de EG-landen op hun invloed te gebruiken om deze elementen te redden.

Discovery versleept in Kennedy-complex

■ *KENNEDY SPACE CENTER - Technici bekijken bij het passeren het Amerikaanse ruimteveer Discovery terwijl dit vervoerd wordt naar een ander deel van het ruimtevaartcentrum. Op 17 juli gaat de Discovery weer de ruimte in.*
(AFP-satellietfoto)

Na rampen van Bijlmer en Taiwan:

Boeing verbetert motorophanging 747

AMSTERDAM - De Amerikaanse vliegtuigfabrikant Boeing gaat de motorophanging van de 747's verbeteren. De maatregel houdt verband met de vliegrampen in de Bijlmermeer en bij Taiwan, waarbij door nog onbekende oorzaak de motoren van de vleugels afbraken. Dat heeft een woordvoerder van Boeing meegedeeld.

Volgens Boeing gaat het om "een belangrijke constructieve aanpassing van de pylonen waarmee de motoren van de 747 straalverkeersvliegtuigen aan de vleugel zijn opgehangen". In de pylonen komen twee extra ophangpunten, waardoor het gevaar van afbreken van de motoren wordt verkleind. Op het ogenblik zitten de motoren op vier punten vast, dat worden er dus zes. Al eerder werd besloten alle borgpennen in de motorophanging te vervangen door een nieuw type. Zowel de ophangpunten als de nieuwe borgpennen worden uitgevoerd in roestbestendig staal.

Afhankelijk van het type Jumbo-jet en de ouderdom van het vliegtuig wordt de ophangconstructie nader bekeken. Zo zullen bij de oudere versies van de 747 diverse onderdelen worden vervangen door sterke componenten, waaronder grotere beslagogen en een sterkere trekstang. Die onderdelen zitten al in de moderne Boeing 747-400's.

De KLM zal als een van de gebruikers van de 747 op 7 en 8 juli worden geinformeerd over de technische details van de modificaties. De luchtvaartmaatschappij heeft op het ogenblik 27 747's in gebruik, dertien van het type 300 en veertien van de nieuwste versie, de 400. Daardoor zullen de aanpassingen aan de motorophanging relatief beperkt kunnen blijven. De kosten per vliegtuigen worden geschat op enige tonnen.

Clinton bij presentatie hoofd Immigratie:

VS gaan mensensmokkel drastisch aanpakken

WASHINGTON - De Amerikaanse president Bill Clinton heeft vrijdag een actieplan gepresenteerd om illegale immigratie en mensensmokkel door criminelen tegen te gaan. Tegelijkertijd stelde hij de 51-jarige Doris Meissner voor als commissaris bij de Immigratiedienst van het ministerie van Justitie. De benoeming van Meissner moet bekrachtigd worden door de senaat.

De Amerikaanse politie, inlichtingendiensten en immigratiedienst zullen zich extra gaan inspannen om smokkeloperaties bij de bron te bestrijden en illegalen terug te sturen naar hun land. Immigratieverzoeken zullen versneld worden behandeld en er zal extra oog worden gehouden op mensensmokkel per schip. "Onder de huidige druk kunnen we het ons niet permitteren de controle over onze eigen grenzen te verliezen", zei Clinton.

De afgelopen maanden zijn de Verenigde Staten geconfronteerd met een serie dramatische gebeurtenissen waarbij honderden illegale Chinese immigranten waren betrokken. De autoriteiten schatten dat er jaarlijks een kwart tot een half miljoen mensen, onder wie honderdduizend Chinezen, zich illegaal vestigen in de VS. "Met dit plan willen de VS hun afschuw laten zien van handel in mensen en hun vastbeslotenheid tonen om deze illegale activiteiten te bestrijden", verklaarde Clinton.

Verkeerde agent

IN HET bijschrift van de foto van de reconstructie van de schietpartij in Santa Maria, die gisteren op de voorpagina werd afgedrukt, is een storende fout geslopen. De agent links op de foto is nadrukkelijk niet de politieman die enkele weken geleden de fatale schoten loste op een automobilist. Het betreft hier majoor Dortholina van de verkeerspolitie, die gisteren slechts mederwerking verleende aan de reconstructie van het vooral.

■ *WASHINGTON - President Bill Clinton begeleidt koning Hussayn van Jordanie via de ga lerij van het Witte Huis. De beide regeringsleiders hadden een gesprek onder vier ogen over Amerikaans-Jordaanse relaties.*
(AFP-satellietfoto)

Koning in Witte Huis

NAPA

IN DIT NUMMER van Ñapa:

* ONVOLDOENDE beheersing van de Nederlandse taal is een van de voornaamste oorzaken van de slechte resultaten in het onderwijs op Curaçao en Aruba. Ouderen zullen zich herinneren dat vroeger leerlingen die de beste punten kregen voor Nederlands, daar de Neerlandiaprijs voor in ontvangst mochten nemen. Het Algemeen Nederlands Verbond (ANV), probeert de Nederlandse taal een nieuwe impuls te geven. Een interview van Nel Casimiri met Wim Koppert van het ANV op pag. 1

* DE ARUBAANSE vlag heeft nog nooit zo hoog gewapperd als op 3 mei, toen Adri van der Linde en Rob van der Vaart de top van de Mount Everest (5450 meter) in Nepal bereikten. Eef Hermers hoorde van de twee alpinisten wat voor ervaring dat was.

* VOGELS kijken, is een hobby die op Curaçao niet veel wordt beoefend, hoewel er veel moois te zien is op dit gebied. Bart de Boer beschrijft op pag. 4 de rijkdom aan vogels op onze eilanden, maar moet daarbij helaas ook constateren dat veel van onze gevleugelde vrienden worden bedreigd door de economische expansiedrift. En op pag. 9 laat Dennis Pikero de duiker Eric Wederfoort aan het woord, die zich zorgen maakt over het onderwater milieu bij Boca Sam'i.

* Verder in Ñapa de gebruikelijke rubrieken zoals: Buitenland, Boeken, Kerk en Wereld, Reizen, Filatelie, Liever heimwee dan Holland en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met deze zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

Londen boos over bezoek Ierse president aan Ulster

BELFAST - De Ierse president Mary Robinson heeft vrijdag tijdens een omstreden bezoek aan Belfast een ontmoeting gehad met de leider van de politieke vleugel van de IRA. De Britse regering reageerde boos.

Voorzitter Gerry Adams van Sinn Fein, de bebaarde revolutionair die de guerrillastrijd steunt van het Ierse republikeinse leger om Groot-Brittannie uit Noord-Ierland te verdrijven, begroette Robinson in het Iers. Zij bezegelden de zeer symbolische bijeenkomst met een handdruk. Robinsons bezoek irriteerde de Britse regering.

Het Britse kantoor van Noord-Ierland in Belfast ondernam de ongewone stap om een verklaring uit te geven waarin stond dat Robinson geen officiele gast was en niet door Groot-Brittannie was uitgenodigd. "Zij doet dit als particulier. De Britse regering heeft stappen ondernomen om haar bezorgdheid over aspecten van het bezoek - waaronder het programma - te uiten op het hoogste niveau bij de Ierse regering", aldus de verklaring.

Onaangedaan door het Britse-Ierse geruzie, negeerde Robinson alle Britse diplomatieke en veiligheidszorgen om Belfast, een van de slagvelden in de IRA-strijd, te bezoeken en er een indringende oproep tot vrede te doen. "West-Belfast (het katholieke deel van de hoofdstad) heeft veel geweld gekend, leeft in de schaduw van het geweld en toont er de littekens van", verklaarde de Ierse president.

Ze prees de vertegenwoordigers van de bevolking die ze had ontmoet en zei: "niemand heeft getracht het (bezoek) politiek uit te buiten, of de inhoud ervan te verdraaien". Veiligheidsfunctionarissen in de provincie, waar sinds 1969 drieduizend mensen zijn gedood, waren zeer bezorgd dat Robinsons bezoek al enkele dagen bekend was. Adams verklaarde na de ontmoeting: "Ik complimenteer haar hartelijk dat ze is gekomen ondanks alle problemen".

Het bezoek veroorzaakte verontwaardiging onder protestante Unionisten die willen dat de provincie Brits blijft. De Unionistische afgevaardigde Peter Robinson riep premier John Major op officieel bij de regering in Dublin te protesteren. Hij zei dat Robinson "propaganda maakt voor de IRA, terwijl de IRA doorgaat mensen in Noord-Ierland te vermoorden".

Bom ontploft in Caïro: 7 doden, 15 gewonden

CAIRO - Bij een bomaanslag zijn vrijdagavond in de Egyptische hoofdstad Caïro zeker zeven mensen om het leven gekomen. Vijftien andere mensen liepen verwondingen op, zo is vernomen van de politie.

De bom ontplofte in de volkswijk Shubra in de buurt van de plaats waar een nieuwe metro-lijn wordt aangelegd. Het explosief was onder een auto verstopt. Eerder op de dag kon in de Egyptische hoofdstad een andere bom met een tijdontsteking, die onder de auto van een legerofficier was verborgen, bijtijds onschadelijk worden gemaakt.

De afgelopen maand zijn bij een drietal bomaanslagen in Caïro negen mensen omgekomen en raakten er zeker vijftig gewond. De aanslagen worden door de autoriteiten toegeschreven aan moslimfundamentalisten.

De gruwelijke explosieve lading was gevuld met spijkers. Bewoners van de wijk reageerden woedend op de nieuwe aanslag. "Dit wordt ondraaglijk. Ik wil de minister zeggen: Dit is geen land meer. Mensen sterven op straat. We leven onder een terreur van explosies. Dit is geen leven", zei een man die in de buurt woont.

Watersnood in Bangladesh: Honderd doden

DHAKA - Overstromingen hebben in het noordoosten van Bangladesh aan meer honderd mensen het leven gekost. Onder de slachtoffers zijn ook 25 mensen die tijdens een storm verdronken, toen hun veerboot op een rivier verging.

Dat hebben Bengalese functionarissen zaterdag gezegd. De overstromingen worden veroorzaakt door hevige regenval en door rivieren die buiten hun oevers treden. Bijna twee miljoen mensen ondervinden last van het water. Inmiddels is een grote hulp-en reddingsoperatie op touw gezet. Hoewel het noordoosten het zwaarst is getroffen, zorgt overvloedige regenval ook in de rest van het land voor overlast.

Hirsch Ballin in NRC-interview:

'Toen ik door Wishi/Marchena liep, wist ik weer waarom ik in het politieke vak zit'

WILLEMSTAD/DEN HAAG — "De grootste bedreiging voor de autonomie is het overgeleverd zijn van de samenleving aan corrumperende krachten. Wat wij aan waarborgen hebben voorgesteld op de Toekomstconferentie is juist een ondersteuning van de autonomie." Dat zegt minister Hirsch Ballin vandaag in de NRC in een interview met Frank Vermeulen en Kees Versteegh.

Vermeulen en Versteegh spraken met Hirsch Ballin in diens functie van minister van Justitie, maar zijdelings kwamen ook de Antillen en de Toekomstconferentie ter sprake. Bij de voorbereiding van de vervolg-Toekomstconferentie heeft Hirsch Ballin zich wel eens afgevraagd waarom hij de politiek is ingegaan en waarom hij zich van Antilliaanse zijde zoveel onheusheid laat welgevallen, zo blijkt uit zijn woorden.

Vermeulen en Versteegh vroegen Hirsch Ballin wat hij nu zo leuk vindt aan de politiek. Want toen Hirsch Ballin nog hoogleraar was, zei hij dat hij de politiek niet in wilde en nu hij er eenmaal in zit, wil hij er niet meer uit. "Waarom het zo leuk is dit werk te doen...Door de combinatie van motivatie en resultaten, al heb ik soms best een moment dat ik niet meer weet waarom ik dit werk doe."

Wanneer dat dan was, wilden de journalisten weten. Hirsch Ballin: "De vraag kwam bij mij op tijdens de moeilijke voorbereiding van de tweede Toekomstconferentie over de Antillen. Er is stagnatie en gebrek aan gezamenlijke politieke oriëntatie. Dat schrijf ik niet toe aan de Antilliaanse samenleving. Maar onlangs in Willemstad kwam, na een paar gesprekken met politiek verantwoordelijken, niet méér aan bod dan de vraag of we die conferentie niet konden uitstellen. Diezelfde middag heb ik met fijne mensen, die werken aan het terugdringen van de ellende die zich in een paar delen van Curaçao voordoet een bezoek gebracht aan arme wijken. Toen wist ik weer waarom ik het deed. Waarom ik me een hoop onheusheid laat welgevallen en tijd steek in gesprekken die alleen maar stagnatie beogen."

Hij heeft daarop tegen sommige gesprekspartners gezegd: "Hebben we het nu echt over de dingen waar het om gaat, als we almaar discussies voeren over de modelletjes die als een bedreiging voor de autonomie van de Antillen wordt gezien? De grootste bedreiging voor de autonomie is het overgeleverd zijn van de samenleving aan corrumperende krachten. Wat wij aan waarborgen hebben voorgesteld, is juist een ondersteuning voor de autonomie. Want je hebt meer echte autonomie als er een regel is dat er binnen twee jaar een rekening moet zijn opgemaakt door de Algemene Rekenkamer, dat bestuurders worden getoetst door een parlement, dan wanneer er vanuit een houding van desinteresse wordt gezegd: dat zoeken ze zelf maar uit."

Volgens de Nederlandse minister dringen die betogen nauwelijks door bij zijn Antilliaanse gesprekspartners. Hij herhaalt wat hij bij diverse gelegenheden al heeft gezegd: als de Antillen onafhankelijk willen worden zal Nederland geen strobreed in de weg leggen, maar als ze in het Koninkrijk willen blijven moet dat meer te betekenen hebben dan een paspoort en een vlag en ook meer 'dan het opschrijven van wat mooie formules in een staatsregeling over verkiezingen'.

"Ik heb in sommige gesprekken gezegd: laten we toch eens ophouden met onze tijd verspillen aan discussies, uitgestelde toekomstconferenties, tussenstappen, nadere rapportages, analyses van alternatieve modellen, vijf schema's voor de ordening van de bevoegdheden van de officieren van justitie en de rekenkamers en dergelijke. Het moet gaan over de versterking van de democratische en sociale rechtsstaat."

Overigens zegt hij, op de vraag waar hij harder 'slijt': op de Antillen of in Den Haag, niet het gevoel te hebben dat hij slijt. "Nee hoor, ik heb geen krakende knieën en ook geen zwakke knietjes. Die moet je daar niet hebben en hier ook niet. Nee, ik slijt niet aan dit vak."

BELEID

Onder de kop 'Het gaat om een mes in de rug van de rechtsstaat, niets minder dan dat' wordt Hirsch Ballin ("Zeg maar Ernst") voornamelijk aan het woord gelaten over zijn justitieel beleid. Zijn imago liep een paar weken geleden een ernstige deuk op doordat een negentienjarige Amsterdammer die een moord had bekend werd vrijgelaten wegens cellentekort. Ook was niet iedereen binnen zijn partij, het CDA, gelukkig met het te liberale euthanasiebeleid van de hoogleraar-politicus.

In het NRC-interview toont Hirsch Ballin zich niet erg gelukkig met de loop van het Tweede Kamerdebat. De bredere achtergronden van het criminaliteitsvraagstuk worden volgens hem miskend. Volgens Hirsch Ballin is er meer nodig dan alleen maar het bouwen van meer cellen of aanstellen van meer agenten. "Die extra cellen moeten er zeker komen, maar er moet ook aandacht zijn voor bij voorbeeld het klimaat van geweldadigheid dat om zich heengrijpt bij (een deel van) de jeugd. Het gaat daarbij om jongvolwassenen die niets anders hebben gevonden om zich mee te identificeren dan zichzelf te presenteren als de sterkste, de behendigste en degene die het materieel wel zullen maken." Hij doelt daarbij niet op afwijkend gedrag of lawaaiïge feesten, maar op het plegen van overvallen.

"Ik denk dat, ondanks alles wat er al over misdaad is gezegd, het verschijnsel eerder wordt onderschat dan overschat. Het beeld van de criminaliteit is zwarter dan ik tot nu toe altijd heb aangegeven. Het gaat mij er om dat in onze grote steden zich hele wijken afzonderen, deels in verband met de drugscriminaliteit. Het gaat mij om een niet-bereikbaar deel van de stedelijke bevolking die straatroven pleegt, overlast veroorzaakt; waar fraude voorkomt, waar de bevolkingsadministratie slechts beperkt verband houdt met de feitelijke bewoning," aldus Hirsch Ballin, die ook de vrouwenhandel en het bedrijfsleven noemt.

En wat betreft dat laatste doelt hij niet alleen op het in dienst nemen van illegalen door bedrijven, maar ook het door ambtenaren stilzwijgend accepteren van een volle benzinetank na afloop van een bouwvergadering. De sluipende uitholling van de moraliteit, noemt hij dat. En er is een reëel risico dat de morele verontwaardiging over het geweld dat zichtbaar is, het wint van de verontwaardiging over de niet aan het licht gebrachte immoraliteit. "Dat laatste kan evenzeer funest zijn voor de betrouwbaarheid van de samenleving. Het is het verschil tussen Bertold Brechts haai en mensen in de duisternis: *Und der Haifisch der hat Zähne und die trägt er im Gesicht. Und Mac Heath, der hat ein Messer, doch das Messer sieht man nicht* (En de haai heeft tanden en die draagt hij in zijn gezicht, en Mac Heath heeft een mes, maar dat mes zie je niet). Het gaat om een mes in de rug van de rechtsstaat, niets minder dan dat."

Tien vrouwen als premier

WILLEMSTAD/PARIJS — Voor het eerst in de geschiedenis zijn tien vrouwen hoofd van een regering. Premier Liberia-Peters (49) is een van hen.

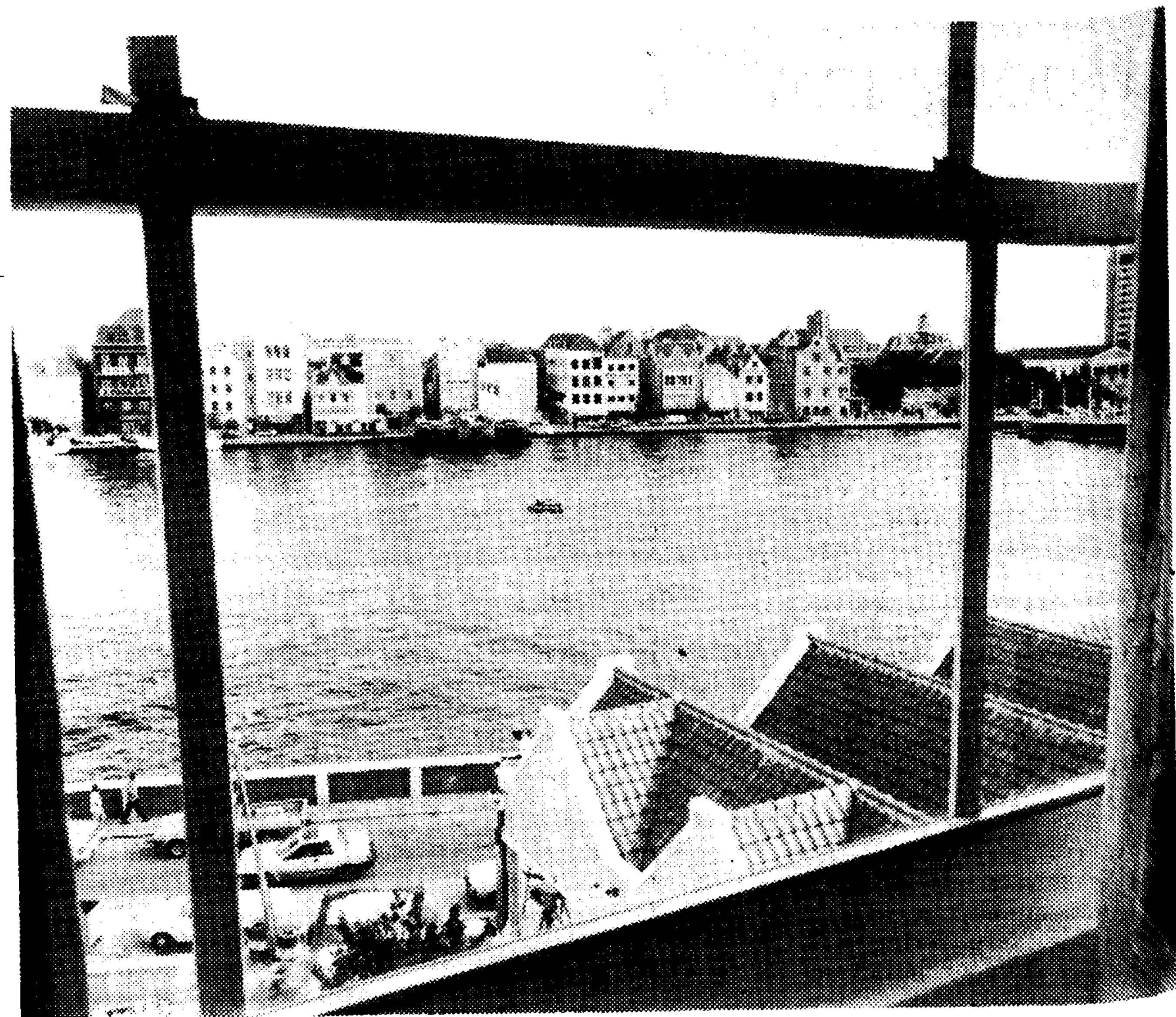
De anderen zijn: Kim Campbell, 46 (Canada); Tansu Ciller, 57 (Turkeye); Hanna Suchocka, 47 (Polen); Vigdis Finnbogadottir, 60 (IJsland); Mary Robinson, 47 (Ierland); Gro Harlem Brundtland, 52 (Noorwegen); Mary Eugenia Charles, 71 (Dominica); Violetta de Chamorro, 61 (Niguaraga); Begún Khaleda Zia, 47 (Bangladesh).

Leerlingenuitvoering CCC-Muziekacademie

WILLEMSTAD — De CCC-Muziekacademie geeft op 25 juni de traditionele Grote Leerlingen-uitvoering in het Centro Pro Arte. De aanvang is 19 uur.

Het eerste programmaonderdeel wordt gedaan in samenwerking met de balletschool Les Sylphides. Corrie van Hemert maakte op het muziekstuk 'Marlies in dromenland' een choreografie met poppen, kabouters en elfjes. In de rest van het programma kan men solisten, duo's en trio's beluisteren op de muziek van verschillende instrumenten.

Kaarten kosten NAf 7,50 voor volwassenen en NAf 5,- voor leerlingen van beide scholen en andere kinderen tot zestien jaar, en zijn verkrijgbaar bij de scholen en aan de ingang van het CPA.

■ *Internationale aandacht voor historisch Willemstad.*

ICAW zoekt ruime aandacht voor historisch Willemstad

WILLEMSTAD — De Interregionale Commissie Actie Willemstad (ICAW) stelt pogingen in het werk om historisch Willemstad op de World Heritage List (Unesco) geplaatst te krijgen. Daarmee krijgt Curaçao de ogen van de wereld op zich gericht.

Op de World Heritage List staan plaatsen en gebouwen die vanwege hun natuurlijke of historische waarde bescherming behoeven. Wereldwijd gaat het om meer dan 350 van dergelijke gebouwen, plaatsen of zelfs stadscentra. De meeste daarvan bevinden zich in Europa. In de nabijheid van Curaçao kunnen genoemd worden de haven, het fort en een groep monumenten in Carthagena (Colombia), oud-Havana (Cuba), de Galapagos Eilanden en het oude centrum van Quito (beide in Ecuador), en, in Guatemala, Tikal National Park, de oude hoofdstad Antigua alsmede het archeologische park en de ruïnes van Quirigua.

De ICAW kwam in 1988 tot stand als gevolg van een protocol van samenwerking tussen de regeringen van Nederland, de Nederlandse Antillen en het Bestuurscollege van Curaçao. Doel van de ICAW is het behoud van historisch Willemstad en de promotie daarvan zowel op nationaal als internationaal front.

Aanvankelijk had nationale promotie in de vorm van een monumentenbeleid eerste prioriteit. Nu dat vrijwel rond is, richt het ICAW zich op de promotie van historisch Willemstad op internationaal niveau.

De aanvraag voor plaatsing op de lijst van cultureel erfgoed moet door Nederland worden gedaan. Het zal echter nog wel enige tijd duren, voordat het zover is. Het gaat namelijk om een hele grote organisatie, zo vertelt de secretaris van ICAW, Jacques van der Harten: "Ook daar is *red tape*".

Volgens Van der Harten heeft plaatsing op de World Heritage List meer voordelen dan internationale aandacht. "Door die aandacht en een toename van het cultureel toerisme zal ook de economische ontwikkeling een impuls krijgen. Verder zullen de bestaande gebouwen in stand worden gehouden en in geval van nood kan het World Heritage Fund bijspringen voor restauratie, al is het geen groot fonds".

Om de internationale aandacht te vergroten heeft de ICAW een aantal acties gepland, zoals een internationaal symposium op Curaçao. Aan dit volgend jaar te houden symposium zal een tentoonstelling worden verbonden, naar voorbeeld van het symposium in Amsterdam en de tentoonstelling in Amsterdam van 1990.

Voorts stimuleert het ICAW de oprichting van een documentatie-, trainings- en conserveringscentrum. Doel daarvan is het stimuleren en verbeteren van de kennis op alle niveaus en van traditionele ambachten en vaardigheden in de monumentenzorg.

Deze projecten vinden waarschijnlijk plaats in samenwerking met het United Nations Development Program.

Internationale aandacht betekent niet dat aan de lokale situatie voorbij wordt gegaan. Deze levert immers de fundamenten voor de internationale erkenning. Volgens de ICAW is de basis voor erkenning zwak, als niet gelijktijdig een versnelde voortgang plaatsvindt in vakkundige restauratie en in hoogwaardige, aan het historisch beeld van de binnenstad aangepaste architectuur in nieuwbouw.

In de afgelopen maanden heeft de ICAW een nieuwe samenstelling gekregen, zowel van Curaçaose als van Nederlandse zijde. Voorzitter op Curaçao is de gezaghebber Elmer Wilsoe, terwijl de gedeputeerde van Economische Zaken Eduard Mendes de Gouveia vice-voorzitter is.

1996: Jaar van het rif

Rif gaat door menselijke activiteiten achteruit

WILLEMSTAD — De koraalriffen over de hele wereld gaan sterk achteruit in gebieden waar menselijke activiteiten groot zijn. Dat concludeerden zo'n honderd koraalwetenschappers uit meer dan dertig landen tijdens een tweedaags forum in Miami over geschiedenis, gezondheid en gevaren van de koraalriffen.

Om de aandacht van het publiek te vestigen op de alarmerende situatie van de riffen hebben de wetenschappers het jaar 1996 tot het jaar van het rif uitgeroepen.

Het forum werd gehouden ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Rosenstiel School of Marine and Athmospheric Sciences.

Andere aanbevelingen van de bijeenkomst waren onder meer de promotie van educatie over de waarde van het rif voor de mens, de noodzaak voor onderzoek gericht op management problemen, het opzetten van een internationaal koraalmonitoringsnetwerk en het opzetten van een databank over de gezondheid van het rif.

Er blijken nog onvoldoende gegevens te bestaan over de meeste riffen. De bedreiging zit hem onder andere in rioollozing, sedimentatie als gevolg van onverantwoorde ontwikkeling van kuststroken (kunstmatige stranden), overbevissing en toerisme.

De Caribische regio blijkt het best bestudeerd. Behalve op Curaçao door Carmabi vindt er onderzoek plaats op de Amerikaanse Maagdeneilanden, Barbados en Jamaica. In de laatste veertig jaar heeft in deze gebieden een afname van soms meer dan 50 procent van de koraalgemeenschap plaatsgevonden. Ook de visstand is behoorlijk gereduceerd.

Op Curaçao wil Reef Care Curaçao de initiatieven voor het jaar van het rif coördineren. Initiatiefnemers kunnen zich bij de stichting melden (368120/613196).

Ex-leerlingen gaan eilandtoer opzetten

WILLEMSTAD — Om het lokale toerisme te promoten lanceert de stichting Uniek Curaçao in de grote vakantie twee nieuwe projecten, in samenwerking met circa dertig ex-leerlingen van het Radulphus College die net hun eindexamen achter de rug hebben.

Samen met de vrijwilligers van de stichting zullen de ex-leerlingen op 27 juni een 'island-tour' opzetten langs een groot aantal typisch Curaçaose attracties zoals historische monumenten, bezienswaardigheden in de natuur en sportieve activiteiten.

De leerlingen krijgen zo de kans om bezienswaardigheden op het eigen eiland te ontdekken. Daarnaast kunnen de deelnemers ervaring opdoen in organisatie en coördinatie van dit soort evenementen en leren zij functioneren als begeleider en tourgids.

Van de tour zal een informatiepakket worden samengesteld met een beschrijving van de tocht en een selectie van door de deelnemers gemaakte foto's. De stichting hoopt dat zo'n pakket door scholen gebruikt gaat worden om in de toekomst zelf dit soort tours te organiseren.

De bedoeling is dat jongeren zich gaan inzetten om samen met de stichting onder andere natuurgebieden schoon te houden en te beschermen. Verder hoopt de organisatie dat door de tours meer scholen, jeugdcentra en gezinnen plannen maken om dicht bij huis vakantie te houden.

Het tweede project, gepland in de maand juli, is een grote foto-tentoonstelling die in samenwerking met de Openbare Bibliotheek wordt georganiseerd. Op de expositie zal een collectie foto's te zien zijn die de ex-leerlingen hebben gemaakt tijdens het uitzetten van de tour.

De vrijwilligers van stichting Uniek Curaçao kunnen de plannen alleen realiseren als er voldoende financiële middelen zijn. De organisatie doet dan ook een beroep op het Curaçaose bedrijfsleven om de vakantieprojecten te sponsoren.

Meer informatie is te verkrijgen bij bestuurslid Theo van der Giessen (tel./fax 690384) en bij de ex-leerlingen Sergio Richardson (tel. 655787) en Marianela Berkemeyer (tel. 369700).

Dierenbescherming: helft asielbudget naar personeel

WILLEMSTAD — De Dierenbescherming heeft in het afgelopen jaar 80.000 gulden aan het personeel van het asiel uitgegeven. Dat blijkt uit de voorlopige jaarrekening over het boekjaar 1992. In totaal kostte het asiel de Dierenbescherming 168.000 gulden.

Veel dieren worden verwaarloosd en/of ziek in het asiel afgeleverd. Medicamenten nemen dan ook bijna 10 procent van de totale asielkosten in beslag. De voeding van de asielhonden en -katten kostte in dat jaar 17.000 gulden, terwijl sterilisatie en castratie van asieldieren nog eens 22.500 gulden van het budget opslorpte.

De Dierenbescherming is voor al deze uitgaven vrijwel geheel afhankelijk van lidmaatschapsgelden en giften van particulieren en bedrijven.

Communicatie

GELEZEN IN een rapport van het stafbureau getiteld: Kommunikatie is twee-richtingsverkeer:

'De consequentie van het bovenomschrevene is dat er veel kritiek wordt geleverd op de huidige afdeling Public Relations van het eilandgebied Curaçao. Deze kritiek is echter niet terecht, want de afdeling P.R., die in 1974 wederopgericht werd (de eilandsvoorlichtingsdienst werd immers in 1972 opgeheven), voldoet thans aan haar taken. Zelfs voor de huidige taakstelling beschikt de afdeling P.R. niet over voldoende middelen om efficiënt en effectief te functioneren. De afdeling beschikt bij voorbeeld niet eens over een computer. In de communicatiewereld is dit een absoluut onmisbaar instrument'.

Curaçao overlegt dit weekeinde met Aruba
Doorgaan TC II nog onzeker

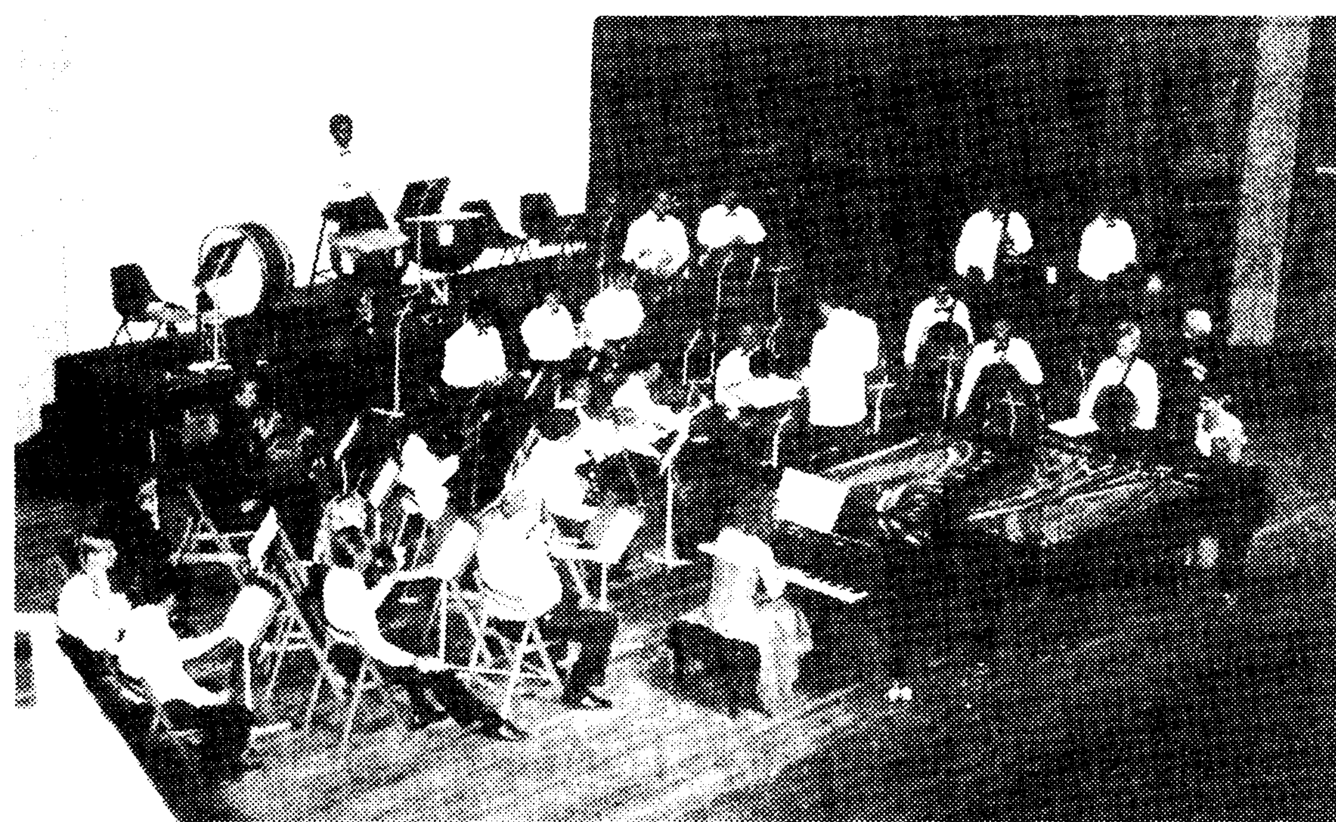
WILLEMSTAD — Het is nog niet bekend of de vervolg-Toekomstconferentie doorgaat of niet. Premier Lubbers zou hierover gisteravond of vanmorgen een besluit nemen, na overleg met de premiers Liberia-Peters en Oduber. Tijdens de centrale commissievergadering van de Staten, gisteren, werd duidelijk dat Sint Eustatius, Saba, Sint Maarten en Bonaire wel willen dat de TC II doorgaat. Ook premier Liberia-Peters zou hebben laten doorschemeren voor het doorgaan van de TC II te zijn, desnoods zonder Curaçao. Aldus Statenlid Kenneth van Putten (DP Sint Eustatius).

De centrale commissievergadering verliep veel tammer dan aanvankelijk werd verwacht. De vergadering was aangevraagd door de Bovenwindse partijen, die wilden weten waarom het werk van de gemengde stuurgroep en de werkgroepen vorige week donderdag werd gestaakt, terwijl het politieke overleg (tussen Lubbers, Hirsch Ballin, de premiers Oduber en Liberia-Peters, gedeputeerde Mendes de Gouveia en oppositievoorvoerder Martina) nog niet was afgerond. Naar premier Liberia gisteren aan de commissie verklaarde, zou dat zijn gebeurd op aandringen van premier Lubbers.

De kleinere eilanden waren tevreden met de uitleg die zij gisteren kregen en ook de dreigende kabinetscrisis lijkt daarmee voorlopig afgewend. De *aide memoire* van Lubbers is slechts kort aan de orde gekomen en werd inhoudelijk niet besproken. Ook een eventueel afzeggen van de TC II, was geen onderwerp van gesprek; de vier eilanden willen dat de TC II doorgaat en kunnen zich in het Lubbers-document vinden. Wel heeft SPA-leider Vance James nog even voorgesteld om op de TC II te vragen om uitstel, opdat de vijf eilandgebieden met elkaar een politiek overleg kunnen voeren. Maar hierover zijn geen bindende afspraken gemaakt of punten op papier gezet.

Ondertussen is vanmorgen de commissie staatkundige structuur van het eilandgebied Curaçao naar Aruba afgereisd om overleg te voeren met de Arubaanse partners. Het is het tweede overleg in nog geen anderhalve week; een eerdere bijeenkomst op Sint Maarten liep op niets uit wegens wederzijds wantrouwen. Curaçao is bang dat wanneer zij meewerkt aan het schrappen van de onafhankelijkheidsdatum voor Aruba, dit eiland niets zal doen om Curaçao te helpen een autonome status te verkrijgen die vergelijkbaar is aan die van Aruba. Bovendien is Aruba van mening dat de eisen voor behoorlijk bestuur die nu op tafel liggen alleen op Curaçao van toepassing zijn. Anderzijds vreest Aruba dat Curaçao het schrappen van de onafhankelijkheidsdatum zal tegenwerken. Als de TC II niet doorgaat, zullen Arubaanse Statenleden volgende week het schrappen van de onafhankelijkheid gaan bespreken in Den Haag.

Indien de TC II niet doorgaat, zullen in elk geval de drie bovenwindse eilanden op korte termijn bijeenkomen om de volgende stappen te bespreken. Kenneth van Putten verwacht dat de eilanden, al dan niet gezamenlijk, dan de nodige vragen aan Lubbers zullen stellen. Ook sluit hij niet uit dat een bilateraal gesprek zal worden aangevraagd. Van Putten heeft de indruk dat, net als Saba en St. Eustatius, Sint Maarten wel kan leven met de voorstellen van Lubbers, mits er een datum kan worden vastgesteld waarop het eiland de status van Koninkrijkseiland kan inruilen voor die van 'volledig intern zelfbestuur'.

■*WILLEMSTAD — Woensdagavond vond in Centro Pro Arte een geslaagd en goed bezocht concert plaats in het kader van het Mozart Plus Festival. Op de foto een moment uit Mozarts concert voor twee piano's KV 365 met links Heike Knief en rechts Ilja Huang, begeleid door het Festivalorkest. Aansluitend werden stukken vertolkt van Delius en Milhaud. Zondagmorgen geven de pianisten in La Belle Alliance een vertolking van stukken van Rachmaninoff, Weiner, Beethoven en Ravel. Zij worden dan begeleid door Camerataleden.*

Info-avond Sakadó

WILLEMSTAD — Movimiento Sakadó, een politieke beweging van Gibi Basilio en Stanley Kirindongo, organiseert enkele informatieve bijeenkomsten met als onderwerp *De huidige koloniale staatkundige structuur*. De bijeenkomsten vinden plaats op 20 juni, 16.00 uur in Hòfi Popo Rojer te Barber; 23 juni 20.00 uur in het recreatiecentrum te Suffisant en op 25 juni, 20.00 uur in Gino's Place tegenover het Tio Daou Ball Park.

Nieuwe statuten geven Octagon meer armslag

WILLEMSTAD — Dank zij statutenwijziging kan het bestuur van het Octagon subsidie bij onder meer het monumentenfonds aanvragen. De bedoeling is dat er een nieuwe stichtingsvorm wordt gecreëerd.

Donderdag heeft de voorzitter van het bestuur, gedeputeerde van Onderwijs Lelia Peternella, met de rest van het bestuur de laatste wijzigingen in de statuten aangebracht. Het voorstel tot wijziging kan nu door het Bestuurscollege worden getekend, waarna de eilandsraad zijn goedkeuring eraan kan geven.

Met een andere bestuursvorm komt het Octagon in aanmerking voor gelden en subsidies van particulieren. In de huidige situatie loopt het sterk vervallen gebouw die volgens het bestuur broodnodige subsidies mis.

Vervuiler gaat betalen voor schone omgeving
Afvalstoffenplan binnenkort realiteit

WILLEMSTAD — Het afvalstoffenplan begint vastere vormen aan te nemen. Deze week werd het ontwerp doorgesproken met de betrokken organisaties en instanties. Zeer binnenkort wordt het ter goedkeuring aangeboden aan de eilandsraad, waarop in het derde kwartaal de eerste stappen op weg naar een schoner Curaçao kunnen worden gezet.

In november 1992 kreeg het Nederlandse DHV (in samenwerking met het Curaçaose Caribbean Consulting Engineers) de opdracht tot de opstelling van een eilandelijk afvalstoffenplan (EAP). In februari was de aanvangsnotitie gereed. Na overleg met de betrokken instanties is daar nu een ontwerp-EAP uitgerold.

Daaruit blijkt dat een van de grootste knelpunten de stortplaats Malpais is. Malpais heeft geen voorzieningen om verontreiniging van bodem en grondwater door chemische afvalstoffen tegen te gaan. Onderzoek naar de mate van vervuiling dient al in het derde kwartaal van dit jaar van start te gaan. In diezelfde periode moeten voorzieningen worden aangebracht voor de stort en/of opslag van chemisch afval.

Verder dient zo spoedig mogelijk gezorgd te worden voor een beheersing van de afvalstromen. Uiteindelijk doel is ervoor te zorgen dat al het afval daar komt waar het hoort. Illegaal storten zou tot het verleden moeten behoren.

Een plan van aanpak van specifieke chemische afvalstoffen dient in de komende vijf jaar, de eerste fase van het plan, gereed te zijn.

Om vervuiling door bij voorbeeld illegaal storten tegen te gaan moet er controle komen. Tien opsporingsambtenaren zullen vanaf augustus toezicht houden op burgers en kleine bedrijven. Wie vuil stort of op andere wijze de bodem, de zee of het grondwater vervuilt, krijgt een proces-verbaal. Het Openbaar Ministerie zal erop toezien dat de boetes zo spoedig mogelijk worden geïnd. De maximum-boete voor vervuiling bedraagt nu vijfduizend gulden.

Vanaf het vierde kwartaal gaat de milieudienst toezicht houden op de grotere bedrijven. Eerst dient echter onderzocht te worden hoeveel extra medewerkers deze dienst daarvoor nodig heeft.

Eveneens in het vierde kwartaal van dit jaar moet een begin worden gemaakt met een haalbaarheidsonderzoek voor onder andere stiegeldheffing en importheffingen op produkten met relatief veel afval. Door die importheffing zou voorkomen worden dat afval het eiland binnen komt. Voor statiegeld zullen afspraken met lokale ondernemers moeten worden gemaakt.

Met voorlichting en educatie, volgens de opsteller van het plan, ir Anton Kamp een erg effectief middel in de strijd tegen de vervuiling, dient de projectgroep in de laatste maanden van 1993 van start te gaan. De milieudienst zal deze taak op zich moeten nemen voor zover het de bedrijven betreft.

Aan hergebruik van onder meer glas, papier en olie dient onderzoek vooraf te gaan. Hetzelfde geldt voor het gescheiden inzamelen van groente-, fruit- en tuinafval. Dat onderzoek dient in het laatste half jaar te beginnen. Het enige hergebruik waarvoor al spoedig een plan opgesteld kan worden is hergebruik van bouw- en sloopafval. Er hoeft volgens Kamp slechts naar een goede lokatie te worden gezocht. Verder dient de bouwverordening aangepast te worden, zodat sloopafval voortaan verplicht naar die lokatie wordt afgevoerd.

Voor de uitvoering van het EAP dient allereerst een projectgroep te worden opgericht. Dat dient in het derde kwartaal te gebeuren. Tegelijkertijd moet de afvalstoffenverordening in werking treden.

Volgens directeur van Selikor Jean Francisca gaat de vervuiler voor de kosten van het EAP (geschat op 11 miljoen gulden) betalen. Dat wil zeggen dat zowel de burgers als de bedrijven een heffing krijgen opgelegd voor het laten ophalen en het storten van vuil. Voor wie echt geen geld heeft zijn er wellicht regelingen te treffen via Sociale Zaken. In de laatste drie maanden van dit jaar worden bij Selikor twee medewerkers aangesteld, die zich met de heffingen gaan bezighouden.

Kamp meent dat in 1995 de hinderverordening aangepast moet worden. Maar eerst moet deze verordening volgens hem eindelijk eens van kracht worden. Het document ligt al vanaf 1983 in de ijskast.

Mis voor vaders

WILLEMSTAD — In de heilige kathedraal van Pietermaai begint morgen om tien uur een speciale mis voor vaders, ter gelegenheid van vaderdag. Tijdens de mis kan men genieten van dramatische expressie en folkloristische dans en muziek.

Jan Kees Wiebenga (VVD):
'Als TC II mislukt, krijgt Curaçao geen autonome status'

WILLEMSTAD/DEN HAAG — Indien de TC II volgende week geen doorgang vindt, zal de Tweede Kamer minister Hirsch Ballin en premier Lubbers ter verantwoording roepen. Ook kan Curaçao in dat geval (of indien de TC II zou mislukken) de autonome status 'wel vergeten', aldus Jan Kees Wiebenga, voorzitter van de vaste commissie voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken in de Tweede Kamer.

Hij wijst er op dat Tweede Kamer per definitie al niet gelukkig is met de wens van een autonome status. "De Kamer ziet meer in een herstel van de Antillen van Zes, die centraal geleid wordt," aldus Wiebenga in een radiointerview. "Nu Curaçao de *aide memoire* van Lubbers kennelijk heeft afgewezen, kan ook de autonome status, die daarvan een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt, niet doorgaan."

De meeste fracties in de Tweede Kamer vinden dat er snel een einde moet komen aan de onzekerheid op staatkundig gebied en willen dat de bestuurlijke en financiële problemen worden opgelost. Ook moet de bestrijding van de criminaliteit steviger ter hand wordt genomen.

In gesprek met de *Amigoe* gaat Wiebenga minder ver dan in het radiointerview. Hij wil nu eerst afwachten wat er wordt besloten: wel of niet doorgaan van de TC II. "De Kamer vindt dat die moet doorgaan." Wel herhaalt hij het VVD-standpunt dat indien de TC II wordt afgezegd of mislukt er dan een toelatingsregeling voor Antillianen moet komen.

Land treedt strenger op tegen onterechte artsendeclaraties

WILLEMSTAD — Specialisten blijken jarenlang ten onrechte behandelingen te hebben gedeclareerd, waarvoor zij volgens afspraak al een van te voren vastgestelde maandelijkse vergoeding kregen. Vanaf 15 maart honoreert het departement van Financiën deze declaraties niet meer.

Het betreft patiënten, werkzaam bij het Land in de schalen een tot en met vijf. Deze patiënten dienen aan de behandelende arts of specialist een roze kaart te overhandigen, waarop duidelijk staat vermeld dat de geneeskundige behandeling kosteloos dient te geschieden. Desondanks stuurden de specialisten declaraties naar het Land.

De behandeling van deze patiënten dient te gebeuren in de polikliniek van het St. Elisabeth Hospitaal, waar door de artsen gratis gebruik kan worden gemaakt van de faciliteiten. Wanneer de specialist de patiënt om welke reden dan ook naar zijn particuliere praktijk verwijst, blijft de behandeling kosteloos.

De overheid wijst erop dat er geen nieuwe regels zijn gekomen. Veeleer wordt strikt de hand gehouden aan een bestaand beleid.

Sail Curaçao op zoekt naar instructeurs

WILLEMSTAD — Omdat steeds meer mensen gaan zeilen is zeilschool Sail Curaçao op zoek naar mensen die parttime en later wellicht fulltime zeilles willen geven, of als begeleider of matroos met boottrips mee willen zeilen.

Het huidige instructeursbestand bestaat voornamelijk uit studenten. De zeilschool geeft de voorkeur aan mensen die wat ruimer in hun tijd zitten dan studenten, bij voorbeeld huisvrouwen en gepensioneerden. Ook mensen die er een fulltime baan van willen maken zijn welkom.

Allereerst moet men natuurlijk goed kunnen zeilen om instructeur of begeleider te worden. Een matroos heeft een paar stevige zeebenen nodig. Daarnaast is het van groot belang dat men met mensen om kan gaan, het leuk vindt om anderen wat te leren en dat men zich dienstverlenend kan opstellen.

Geïnteresseerden zijn welkom op de informatiebijeenkomst op 22 juni van 17.30 tot 18.30 uur. Plaats: Sail Curaçao, p/a zeilclub Asiento Brakkeput aan het Spaanse Water, tel. 676003.

Open huis in computerlokaal Chaya Willems

WILLEMSTAD —Kolegio Chaya Willems houdt op 25 juni van 7 tot 15 uur open huis in haar gloednieuwe computerlokaal. Het lokaal kon aangeschaft worden dank zij giften van de bevolking. Dit gebeurde vanwege het veertigjarig bestaan van de school dit jaar.

Over Nieuw Beleid
Succesvol bezoek Betrian aan minister Hirsch Ballin

WILLEMSTAD — Het bestuurscollege van Curaçao heeft deze week in Den Haag een succesje geboekt bij minister Ernst Hirsch Ballin van Antilliaanse en Arubaanse zaken. Gedeputeerde van financien Stanley Betrian besprak met de Nederlandse bewindsman de door het eiland gekozen aanpak om de financiële problemen het hoofd te bieden.

De woordvoerder van Hirsch Ballin liet vrijdag weten dat de minister en Betrian een intensief gesprek hebben gevoerd over de financiële herstructurering van Curaçao en dat de minister grote waardering had voor de gekozen aanpak.

Hij ondersteunde het idee van Curaçao om in samenspraak met de maatschappelijke organisaties te proberen de problemen op te lossen en zegde het eiland morele steun toe in het verdere uitwerkingsproces.

Het bezoek aan Hirsch Ballin was vruchtbaarder dan dat aan de vaste commissie voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken in de Tweede Kamer. De Kamerleden waren nogal kritisch tan aanzien van de haalbaarheid van de plannen in het kader van het Nieuw Beleid. Ook waren enkelen van hen van mening dat, hoewel het projekt Nieuw Beleid positieve kanten heeft, het te ambitieus lijkt ten aanzien van de sanering van de financiële huishouding van het eilandgebied Curaçao.

Ouders geestelijk gehandicapten wanhopig
Dringend beroep op Bentoera voor oplossing Leefcentrum

WILLEMSTAD — Ouders van geestelijk gehandicapten op Curaçao hebben gedeputeerde van Volksgezondheid Bentoera dringend verzocht om een spoedige oplossing voor de subsidiëring van het Leef- en Activeringscentrum (LAC).

Het LAC biedt ruimte aan 175 verstandelijk gehandicapten, zowel voor dagopvang (50) als volledige verzorging (125). Het zou op 15 april 1993 in gebruik worden genomen. In februari bleek het eilandgebied echter geen geld meer te hebben voor de exploitatie ervan. Die bedraagt 2 miljoen per jaar. Het eilandgebied heeft de stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten toegezegd in principe voor de exploitatiekosten zorg te dragen.

De ouders, verenigd in de oudervereniging Totolika, herinneren de gedeputeerde er in een brief aan dat tijdens een vergadering van 24 februari is beloofd dat medio maart 1993 een oplossing zou komen voor deze problematiek. Zij stellen vast dat dat tot op heden niet is gebeurd.

In de uitvoerige brief maken de ouders Bentoera attent op de rechten van personen met een verstandelijke handicap, zoals die in december 1971 zijn vastgesteld. Zij hebben recht op medische verzorging, onderwijs, rehabilitatie en begeleiding. Verder moet hen de mogelijkheid geboden worden om zich bezig te houden met zinvol werk. Ook dient verzorging in een leefcentrum te geschieden in een omgeving en onder omstandigheden die een normaal leven zo dicht mogelijk benaderen.

Op dit moment staan 120 pupillen op de lijst voor dagopvang en 81 personen voor het Leefcentrum. Daarnaast wachten de bewoners van verschillende instellingen voor geestelijk gehandicapten (Trinitaria, het mini-activeringscentrum, huize Josje en het groepswerk van Totolika) op opvang in het LAC. Openstelling van het LAC is dringend, al biedt het nog niet eens een oplossing voor alle personen op de wachtlijst.

Aminta Sprockel, voorzitter van Totolika, legt uit dat de ouders wanhopig zijn over de situatie. De toekomst van hun kind en van henzelf staat op het spel. "Het is als het ware onze toekomstconferentie. Het is een trauma voor de ouders, wat gebeurt er met mijn kind? Hoe wordt het straks opgevangen?", vraagt Sprockel zich namens de ouders af.

Totolika verwacht van Bentoera een visie omtrent de zorg voor geestelijk gehandicapten. Hij was niet persoonlijk aanwezig om de brief in ontvangst te nemen.

AMIGOE
FAXNUMMERS:
Redactie:
674744
Advertentie:
674524

Tegenstanders stuwdam-project India opgepakt

BOMBAY - De Indiase politie heeft donderdag de internationaal bekende milieu-activiste Medha Patkar en 85 aanhangers gearresteerd. Dat heeft een woordvoerder van de politie in Bombay meegedeeld. Patkar was vijftien dagen geleden in hongerstaking gegaan uit protest tegen de bouw van een groot stuwdam-project waardoor tweehonderdduizend mensen gedwongen worden te verhuizen in de deelstaten Maharashtra, Gujarat en Madhya Pradesh. Ze werd gearresteerd "omdat haar gezondheid verslechterde" en om moeilijkheden te voorkomen, aldus de officiële woordvoerder. Haar aanhangers zullen voor het gerecht moeten verschijnen. Patkar eist dat de regering de bouw staakt van de eerste grote dam, de Sardar Sarovardam in de rivier de Narmada, opschort om het hele plan opnieuw te herzien.

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
..n van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; ..rdag gesloten.

TELEFOON
..333.
..or spoedgevallen na kantoortijd: 21639, ..316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
..0.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
..100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

• • • • • • • •

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

• • • • • • • •

WACHTREGELING DOKTOREN
Zaterdag/zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter E. Lacle via Dr Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Weststrate via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

• • • • • • • •

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Kibrahacha, Havenstraat 30 (Oranjestad). Tel.: 34908.
Boven de brug:
Savaneta, Savaneta.

• • • • • • • •

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

• • • • • • • •

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

• • • • • • • •

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

• • • • • • • •

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

• • • • • • • •

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

• • • • • • • •

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

• • • • • • • •

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

• • • • • • • •

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

• • • • • • • •

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

• • • • • • • •

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

• • • • • • • •

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

• • • • • • • •

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 3-2-1 Contact; 19.00 You Can't Take It with You; 19.30 Elsa Klensch; 19.50 Big Story; 20.10 Nos cu Nos; 21.10 CNN News; 21.30 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.30 Studio SPort; 17.45 Health Week; 18.00 Movie: **Arabian Fantasy**; 19.00 NBA Basketball Chamionship; 21.30 Show-Time; 22:30 Week in Review; 23.15 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

• • • • • • • •

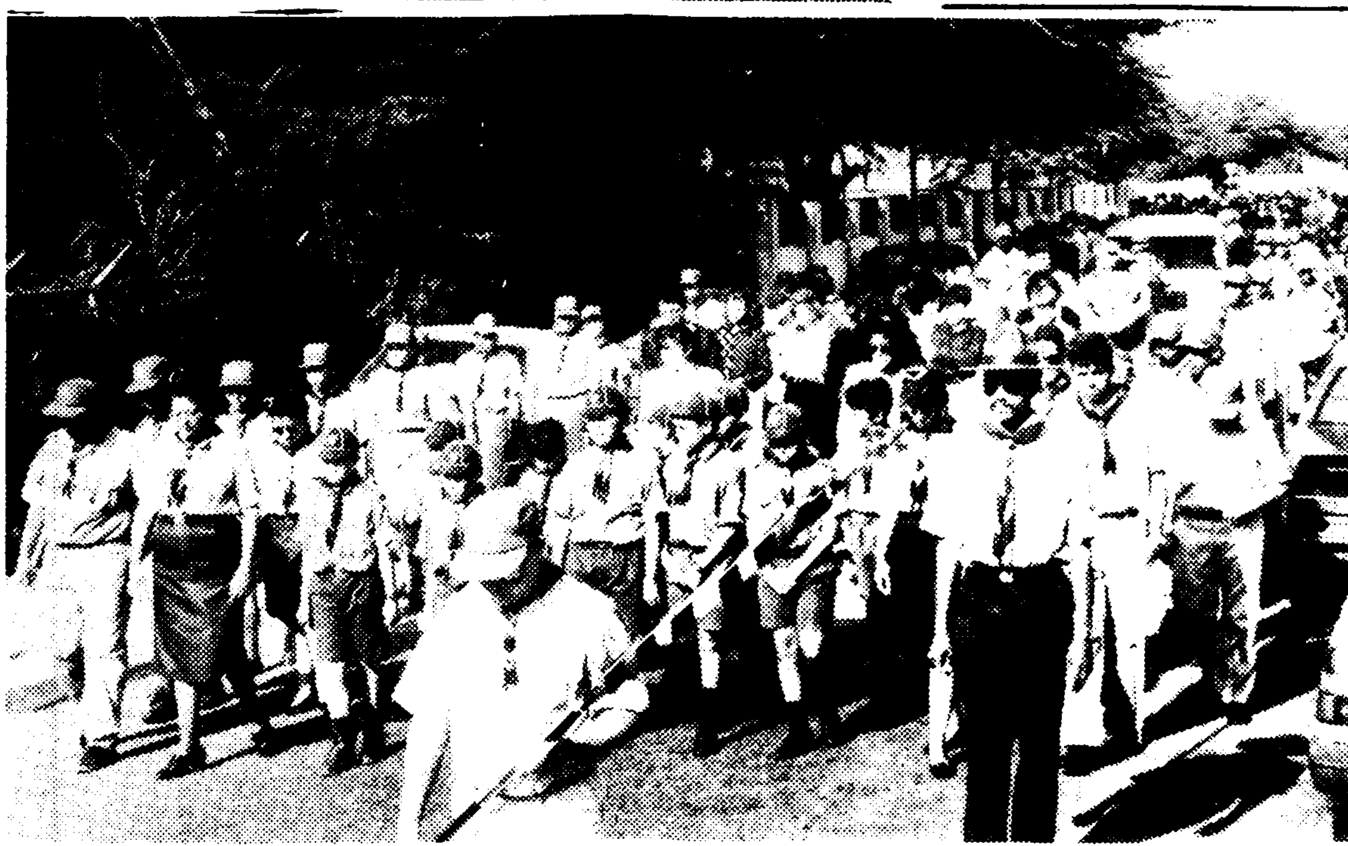
KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

• • • • • • • •

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

Begrafenis Germaine Tromp

■ *ORANJESTAD — Op de katholieke begraafplaats in Oranjestad vond gisteren de begrafenis plaats van de 21-jarige Germaine Tromp, die vorige week zaterdag plotseling, als gevolg van een hartaanval, in een ziekenhuis te Breda overleed. Velen kwamen haar ouders en verdere familieleden condoléance aanbieden en vergezelden Germaine naar haar laatste rustplaats. Onder hen bevonden zich gouverneur en mevrouw D. Koolman-Croes, premier Nelson Oduber en echtgenote en andere leden van het kabinet, Statenvoorzitter Felix Flanegien en Statenleden Charro Kelly, Henny Eman, Watty Vos en Glenbert Croes en een delegatie van Amigoe uit Curaçao. Op bijgaande foto's, het moment waarop de kist naar de lijkwagen wordt gedragen en de droeve stoet, voorafgegaan door de drumband van de padvinders, op weg naar de kerk.*

Directeur Centrale Bank bezorgd over economie

ORANJESTAD — Tijdens een bijeenkomst van de Aruba Hospitality Human Resources Association heeft drs. A. Irausquin, president van de Centrale Bank van Aruba, zijn bezorgdheid geuit over de economische situatie van Aruba. "Ik geloof dat we moeilijke tijden tegemoet gaan," zo zei hij tijdens zijn evaluatie over de economische ontwikkelingen op het eiland.

In principe zijn er volgens Irausquin voldoende mogelijkheden om de economische groei de komende jaren voort te zetten. Het groeiende toerisme kan gestimuleerd worden door de hervatting van groei in Noord- en Latijns Amerika. Dit positieve effect zal sterker zijn dan de consequenties van de groeiende recessie in Europa, omdat haar marktaandeel relatief klein is.

Bovendien is vooruitgang geboekt door het oplossen van de problemen, die samenhangen met de wederafbouw van het Plantation Bay hotel. Verder zullen enkele grote infrastructurele investeringen, grotendeels verband houdende met het verbeteren van de luchthaven en de water- en energiefaciliteiten, de economische activiteiten stimuleren. De recente privatisering van het Water en Energie Bedrijf (WEB) heeft bijgedragen aan de uitvoerbaarheid van nieuwe investeringen in deze sector.

Maar volgens de president van de Centrale Bank heeft elke medaille een keerzijde. Gedurende het proces van de economische ontwikkeling voelde Aruba hevige groeiende pijn. Verder bleek dat de Arubaanse bevolking onvoldoende profiteerde van de economische groei. Het eiland maakte aanzienlijke buitenlandse schulden en nam buitensporige financiële risico's teneinde groei te stimuleren.

Vanwege het tekort aan lokale arbeidskrachten, moest Aruba buitenlandse arbeiders aantrekken. Maar het aantal immigranten was te klein om aan de vraag te voldoen. Daardoor ontstond een arbeidsschaarste; een uniek fenomeen in de Caribische regio.

Irausquin: "Voornamelijk vanwege deze schaarste, waren we vandaag de dag beter af geweest, als we de snelle stijging van de investeringen over een langere tijdspanne hadden verspreid omdat het te snelle uitbreidingsproces grote problemen teweeg heeft gebracht, zoals de al geruime tijd overspannen economie.

Volgens de president moet Aruba haar gestarte projecten afronden. "Een rijdende trein kan niet plotseling tot stilstand worden gebracht, zonder turbulentie te creëren. Het gaat niet alleen om de grootte en het tempo van de economische groei van een land, maar vooral om de kwaliteit daarvan," aldus Irausquin.

Evaluatie Stimaruba over risico's Dolphin Beach

ORANJESTAD—Milieuvereniging Stimaruba heeft een voorlopige evaluatie gemaakt over de ingrepen en mogelijke risico's van het Dolphin Beach project te Pos Chikito. Op zich heeft zij geen bezwaar tegen enige ontwikkeling van het Isla di Oro terrein. Toch meent de vereniging dat de lokale natuur in dit projekt niet of nauwelijks wordt toegelicht en alleen maar schade op kan lopen.

"Het is een projekt om geld te verdienen aan toeristen. Dat is een legitiem doel, maar het moet wel eerlijk worden afgewogen tegen de mogelijke negatieve effecten en niet worden verdoezeld door pseudo-argumenten," aldus Stimaruba.

Tevens zal het projekt gezien moeten worden in het kader van andere ruimtelijke plannen die gemaakt zijn of binnenkort van kracht worden, zoals het Ruimtelijk Ordeningsplan Kustgebied en het Onderwaterpark. Vertraging in de uitwerking van deze plannen mag niet leiden tot geleidelijke uitholling door projecten die daar niet in passen.

Er is een nauwe onderlinge relatie tussen mangrove, lagune en koraalrif, waarbij voor de vitaliteit een gezonde situatie van alle componenten nodig is. Vissen en andere dieren moeten uit de mangrove naar de lagune en de zee kunnen komen en omgekeerd. De mangrove functioneert daarbij als kraamkamer en filter voor het koraalrif.

Combinaties zoals deze, zijn er volgens Stimaruba niet veel meer op Aruba. De mangrovekust is sterk aangetast door industriële- en havenactiviteiten (de raffinaderij, de Barcadera-haven, het WEB), toeristische activiteiten (Palm Island, Sonesta-strand), verkeer en bebossing (kustbebouwing, Oranjestad) en de dump bij het Parkietenbos.

Stimaruba vindt dat de meeste van deze ingrepen te rechtvaardigen zijn. Het effect is wel, dat er nog maar weinig ongeschonden mangrovekust over is. "En iedere project-ontwikkelaar blijft volhouden dat hij maar een klein beetje mangrove weghaalt. Indien wij zo door blijven gaan is er over enige tijd niets meer om weg te halen."

Het baggeren in de lagune, het aanleggen van een (tijdelijke) dam, het opspuiten van een kunstmatig strand en de opwerveling van slib door de dolfijnen zelf, zijn mogelijke oorzaken van schade aan de koralen. Hoewel de meeste koralen in staat zijn zich te ontdoen van zand en slib, levert een langdurige blootstelling aan opgewervelde deeltjes meestal schade op en heeft reeds op veel plaatsen tot het afsterven van koralen geleid. Het probleem van sedimentatie wil men voorkomen door het ophangen van een soort net. Stimaruba betwijfelt of dat in het onrustige water (anders dan op Bonaire) effectief zal zijn.

Het uitdiepen van de lagune, het vervangen van een gedeelte van de lagunebodem door ander materiaal en het maken van een afscheiding tussen een gedeelte van de lagune en de achterliggende mangrove, vormen ingrepen waarvan het effect op de natuurlijke uitwisseling tussen mangrove, lagune en koraalrif niet voorspeld kan worden. Evenmin is duidelijk wat de aanwezigheid van de dolfijnen zelf zal betekenen voor deze processen. Stimaruba meent dat ook hier een nader onderzoek vereist is.

De geplande dagelijkse licht-, laser- en geluidsshows zullen de ruimte voor stille natuurrecreatie een stuk kleiner maken. Het is de vraag wat het effect van deze ingrepen zal zijn op het gedrag van vogels die de mangrove gebruiken als rusten foerageerplaats of die dagelijks langs deze plekken trekken.

Tot dusver zijn er geen ervaringen met het vrij laten van zeeleeuwen en dolfijnen zo dicht op de koraalriffen. In tegenstelling tot de zes tot acht *bottle nose dolphins* komen zeeleeuwen in deze streken niet voor. De situatie dat dolfijnen en zeeleeuwen een vaste plek hebben midden in een ecosysteem (het rif), waar ze niet thuis horen, zullen volgens Stimaruba problemen opleveren; niet voor de project-ontwikkelaars, maar voor het ecologisch systeem. Hetzelfde bezwaar geldt ook voor andere in te voeren dieren en planten.

Het invoeren van niet-inheemse diersoorten levert risico's op voor de gevangen individuen, indien zij niet in staat zijn zich aan te passen aan de veranderingen in klimaat en van voedsel en ziektes. Daarnaast bestaat voor vele soorten planten en dieren inmiddels een invoerverbod dat gebaseerd is op het CITES-verdrag.

Tenslotte lijkt het Stimaruba verstandig de uitkomsten van het gedragsonderzoek af te wachten, wat momenteel in de Verenigde Staten plaats vindt ten aanzien van dolfijnen in shows, alvorens toestemming te verlenen tot het starten van het Dolphin Beach project.

Stimaruba vindt dat onderzoek nodig is naar: de stromingen binnen de lagune en de effectiviteit van een net in tamelijk woelig water, het effect van het uitdiepen van het lagune op de natuurlijke relaties tussen mangrove, lagune en rif en de stabiliteit van de bodem na het baggeren. Verder wil het onderzoek naar de effecten van zwembewegingen van de dolfijnen op de helderheid van het water, van het vrijlaten van niet-rif bewoners op het rif, van intensief menselijk contact op de showdieren en het effect van nachtelijke verstoring door geluid en licht. Ook wil de vereniging een onderzoek naar de soorten koraalvissen die met de minste problemen in het geplande aquarium gehouden zullen worden.

Negen maanden voor dodelijk ongeval Savaneta

ORANJESTAD — De Amerikaan G.B., die op 2 maart betrokken was bij het dodelijk verkeersongeval ter hoogte van Savaneta, hoorde gisteren negen maanden gevangenisstraf tegen zich vonnissen. De eis was twee jaar.

Bestuurder G.B. werd ten laste gelegd dat hij onder invloed, zonder behoorlijke verlichting en aan de verkeerde kant van de weg reed, hetgeen de rechter bewezen achtte.

Behandeling van deze zaak liep vertraging op doordat verdediger Rudi Oomen in eerste instantie met een goed gefundeerd en uitvoerig Amerikaanse rapport kwam over het gebeuren, hetgeen vele vragen opriep. Dit was voor Officier van Justitie mr. Merx een verrassing, die daarop schorsing vroeg om een expert uit Nederland te laten komen. Deze bracht eveneens een rapport uit. Daarna werd behandeling voortgezet.

Anderhalf jaar voor Chicago drugskwartet

ORANJESTAD — Tegen ieder van de vier verdachten S.J., G.H., T.H. en M.K., allen afkomstig uit Chicago, wees de rechter een gevangenisstraf van anderhalf jaar. Twee weken geleden werd tegen deze drie vrouwen en een man, ieder twee en een half jaar geëist.

Het viertal kwam uit Chicago naar Curaçao om de drugs op te halen. Bij de terugreis op 31 januari via Aruba viel het op dat zij ondanks de hitte een jas droegen. Tevens waren de autoriteiten door collega's uit Curaçao gewaarschuwd voor een mogelijk drugstransport.

De vier verdachten werden aangehouden en bleken cocaïne op hun lijf te hebben verborgen. Uit het onderzoek bleek dat zij over goede contacten in de drugswereld beschikken. Op Curaçao werden in verband met deze zaak nog vier mensen en in Chicago één persoon aangehouden, die allen betrokken waren bij deze drugssmokkel.

Moordzaak Amerikaanse toeriste aangehouden

ORANJESTAD — Behandeling van de rechtszaak tegen verdachte A.F.(29), die verdacht wordt de Amerikaanse vrouw Dovalyn McBean tussen 24 en 26 maart van het leven te hebben beroofd, is aangehouden tot 20 augustus 1993 in afwachting van het psychiatrisch rapport.

Zoals bekend werd het stoffelijk overschot van de vrouw op 26 maart 1993 op het strand nabij Aruba Royal Resort gevonden. In eerste instantie was het lijk onherkenbaar vanwege de klappen die de vrouw van de dader in haar gelaat kreeg. Voor de recherche een zeer moeilijke zaak, vooral omdat de vrouw uit haar hotel vertrokken zou zijn.

A.F. wordt ervan verdacht de vrouw gewurgd te hebben en heeft waarschijnlijk het water over haar gegoten, waarna hij haar in de auto legde op hete plekken met de bedoeling haar te doden. Voorts had F. de vrouw bestolen.

Toen de nieuwe Officier van Justitie mr. E. Hartjes al deze beschuldigingen voorlas, deed verdachte of er niets aan de hand was. Uit het geheel kwam vast te staan, dat verdachte die zijn slachtoffer op gruwelijke wijze mishandelde om haar te doden, een zeer wreed mens moet zijn.

De dader ontkende maar gaf ten lange laste enige punten toe. Aangezien het psychiatrisch rapport over hem nog niet klaar is, is behandeling aangehouden tot 20 augustus 1993. Glimlachend verliet verdachte de rechtszaal.

Vaderdagboodschap premier Oduber

ORANJESTAD — "De verantwoordelijkheid van het vaderschap is groot en vereist dat wij soms met harde hand moeten optreden om de koers van onze kinderen en ons land in de goede richting te houden." Zo brengt premier Nelson Oduber naar voren in een boodschap ter gelegenheid van Vaderdag.

Volgens de premier verdient de aandacht die de kinderen van tegenwoordig eisen, meer toewijding van de vader. De beste opvoeding begint thuis bij de ouders en daarom moet deze opvoeding niet in handen worden gelaten van personen die niet voor de geschikte opvoeding kunnen zorgen.

De premier stelt, dat het voor hem bijna elke dag Vaderdag is, vooral wanneer hij beslissingen moet nemen die alle gezinnen van Aruba raken. Hij spreekt de hoop uit, dat alle families met veel toewijding, liefde en eensgezindheid, Vaderdag zullen vieren.

Na zege op McNeil in halve finale

Miriam Oremans speelt in finale van Eastbourne tegen Martina Navratilova

EASTBOURNE — Miriam Oremans heeft in de Engelse badplaats Eastbourne de finale bereikt nadat zij Lori McNeil in twee sets terugwees: 7-6 en 7-6. Op die manier zag Oremans een wens in vervulling gaan, want ze speelt in de finale tegen Martina Navratilova. De in het toernooi nummer één geplaatste Amerikaanse won met 6-1 en 6-3 van haar landgenoot Patty Fendick.

"Ik heb altijd graag eens tegen Martina Navratilova op gras willen spelen", vertelde de Berlicumse Oremans nadat zij de finale van het toernooi in Eastbourne had bereikt. Ze voegde er nog iets aan toe: "Jammer dat het Wimbledon niet is." Inderdaad, Eastbourne is geen Wimbledon, waar Navratilova en Oremans in de onderste helft zijn ingedeeld en elkaar pas in de halve eindstrijd zouden kunnen treffen.

Op de banen van Eastbourne was het koud en grimmig. Navratilova speelde haar halve eindstrijd tegen Patty Fendick met een wielrennersbroek onder haar tenniskleding om de kou van zich te houden.

Oremans, 42e op de wereldranglijst, had in de tweede halve finale twee lange sets nodig tegen Lori McNeil. Zij voltooide een opmerkelijke reeks overwinningen (Kimiko Date, Helena Sukova en McNeil) in de tie-breaks om tegen de 36-jarige Amerikaanse te mogen spelen. Dit wanneer het tenminste droog blijft aan de Engelse kust.

De halve finales van het mannen toernooi in Halle (Duitsland) moesten aan het eind van de regenweek worden afgebroken. Medvedev had een voorsprong van 2-1 tegen de Amerikaan Stark.

Leconte en Korda hielden het iets langer vol in de motregen. Leconte, fysiek niet de sterkste speler uit het circuit, had niet te veel hinder van zijn kwartfinale tegen Reneberg, die pas met 10-8 in de tie-break van de derde set werd beslist. De Fransman leidde in de eerste set tegen Korda met 5-2 toen het gras werkelijk onbespeelbaar was geworden.

UITSLAGEN

Het resultatenoverzicht van Eastbourne in de halve finales: Oremans (Ned)-McNeil (VS/9) 7-6 en 7-6 en Navratilova (VS/1)-Fendick (VS/14) 6-1 en 6-3.

In Halle werden bij de mannen de kwart finales verspeeld: Medvedev (Oek/1)-Svensson (Zwe) 5-7, 6-3 en 6-4 en Leconte (Fra)-Reneberg (VS) 6-2, 3-6 en 7-6. Verder Korda (Tsj/2)-Braasch (Dui) 6-1 en 6-2 en Stark (VS)-Dreekmann (Dui) 6-4 en 7-6.

In Londen wordt op het moment het kwalificatietoernooi voor Wimbledon gespeeld. In de tweede ronde werden bij de mannen de volgende uitslagen geregistreerd: Wibier (Ned)-Tobon (Col) 6-2 en 6-4; Garat (Arg)-Davids (Ned) 2-6, 6-4 en 6-4.

In de derde ronde kwalificeerden de winnaars voor Wimbledon: Wibier (Ned)-Garat (Arg) 7-6 en 6-4; Nainikin (Z-Af)-Nyborg (Zwe) 7-6 en 7-5; Tineleman (Ita)-Nydahl (Zwe) 6-3 en 6-4; Randall (VS)-Kristiansson (Zwe) 6-4 en 6-4; Rusedski (Can)-N'Goran (Ivo) 6-3 en 7-6; Lareau (Can)-Witt (VS) 3-6, 6-2 en 6-1; Kilderry (Aus)-Hand (GBR) 6-4, 2-6 en 6-3; Youl (Aus)-Baur (Dui) 7-6 en 6-2; Bryan (VS)-Gloria (GBR) 6-4 en 6-2; Doyle (Aus)-Muller (Z-Af) 7-6 en 6-2; Joelsen (VS)-Knowles (VS) 6-3 en 7-6; Nelson (VS)-Rhode (Dui) 6-2 en 7-5 en Moraing (Dui)-Sznajder (Can) 6-3 en 6-2.

Bij de vrouwen werden de volgende uitslagen geboekt in de derde ronde (de winnaars zijn gekwalificeerd voor Wimbledon): Wegink (Ned)-Kochta (Dui) 4-6, 7-6 en 6-2; Sugiyama (Jap)-De Lone (VS) 7-5 en 6-1; McGrath (VS)-Hirose (Jap) 6-1 en 6-3; McGregor (VS)-Courtois (Bel) 7-6 en 6-3 en Golarsa (Ita)-Amiach (Fra) 6-3, 2-6 en 7-5.

De halve finales in Manchester: Masur (Aus/4)-Hölm (Zwe/2) 6-4, 6-7 en 7-6 en Stoltenberg (Aus)-Simian (Fra) 6-7, 6-2 en 6-3. In Genua werd bij de mannen de kwartfinales verspeeld: Muster (Oos)-Carbonell (Spa) 6-0, 5-7 en 6-3; Javier Sanchez (Spa)-Agenor (Hai) 6-4 en 6-4 en Gustafsson (Zwe)-Costa (Spa) 6-3 en 6-4.

■ SPRI GFIELD — Op het momer wordt in de Amerikaans staat New Jersey het US ʼpen Golftoernooi verspe d. [redacted] Op de foto het moment waarop de Amerikaan Payne Stewart zijn tong uitsteekt en teleurgesteld reageert toen hij in de tweede ronde een 'birdie' miste.

VS tegen Olympische kandidatuur

China is niet te spreken over Amerikaanse houding

BEIJING — China heeft krachtig geprotesteerd tegen een stemverklaring van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, waarin stelling wordt genomen tegen de Olympische kandidatuur van de Chinese hoofdstad Beijing voor het jaar 2000. "Het Huis heeft de Olympische principes met voeten getreden", liet een woordvoerder van het Chinese Olympisch Comité weten in een persbericht, dat vrijdag door het persbureau Xinhua werd verspreid.

De Commissie voor Internationale Veiligheid, Organisatie en Mensenrechten van het Huis van Afgevaardigen drong eerder deze maand aan op sterke oppositie tegen het Chinese initiatief. Het college stelde een serie misstanden in de Aziatische grootmacht aan de kaak, waaronder de schending van de mensenrechten, het verbod op de vorming van vrije vakbonden en de geringe godsdienstvrijheid.

De rol van Chen Xitong, burgemeester van Beijing en als zodanig voorzitter van het Olympische organisatiecomité, werd bovendien ernstig in twijfel getrokken. De stadsbestuurder was in 1989 verantwoordelijk voor de bloedige onderdrukking van de studenten-opstand op het Plein van de Hemelse Vrede.

"Het Huis van Afgevaardigden probeert politieke invloed uit te oefenen op de Olympische besluitvorming", concludeerde de Chinese voorlichter. "Dat is onaanvaardbaar. Het Huis minacht het Olympische gedachtengoed. Wij tolereren geen Amerikaanse inmenging in binnenlandse zaken."

Beijing is met Sydney de belangrijkste kandidaat voor de organisatie van de zomerspelen in het kroonjaar 2000. Manchester en Berlijn behoren met Istanbul en Brasilia tot de mindere kanshebbers. Op 23 september valt in Monte Carlo tijdens het IOC-congres de beslissing.

*****

VOETBAL/KAISERSLAUTERN — Friedel Rausch heeft vrijdag een contract voor een jaar getekend als trainer van 1.FC Kaiserslautern. De 53-jarige oefenmeester had al afgesproken nog een seizoen bij FC Basel te blijven, maar werd alsnog afgestaan door zijn Zwitserse werkgever. Bij Kaiserlautern volgt Rausch de ontslagen Rainer Zobel op.

■ *CUENCA — In Ecuador werd Brazilië uitgefloten vanwege het trieste spel tegen Peru. In het openingsduel van de Brazilianen in de Zuidamerikaanse voetbalcompetitie, kwamen ze niet verder dan een 0-0 gelijkspel. Op de foto een actiemoment waar de Braziliaan Boaideiro er vandoor gaat met de bal, na de Peruaan Roberto Papacios te hebben uitgespeeld.*

Pete Sampras vraagt uitstel

LONDEN — Pete Sampras heeft de hoofdscheidsrechter van het tennistoernooi van Wimbledon gevraagd zijn eerste partij, maandag tegen Neil Borwick, een dag uit te stellen. De nummer een van de wereldranglijst, vorig seizoen in Londen halve finalist, heeft een blessure aan de schouder. Zelfs als zijn verzoek wordt ingewilligd, is de deelneming van de 21-jarige Sampras niet zeker.

Brazilië stelt teleur in duel tegen Peru: 0-0

CUENCA — Het Braziliaanse voetbalelftal is in zijn openingsduel van het toernooi om de 'Copa de America' stevig uitgefloten. De drievoudig wereldkampioen kwam in Cuenca, 2700 meter boven zeeniveau, niet verder dan een teleurstellend gelijkspel tegen Peru. Er werd niet gescoord en sterker nog, beide keepers kregen nauwelijks iets zinnigs te doen.

De 22.000 toeschouwers in het uitverkochte Serrano-stadion keken verveeld en zwijgend toe. De stilte werd alleen af en toe onderbroken door een striemend fluitconcert. Van de Brazilianen werd verwacht dat ze het toernooi wat zouden opfleuren met Samba-voetbal. Tot nu toe lijken de critici gelijk te krijgen en wordt de Copa de America gezien als training voor de Zuidamerikaanse WK-kwalificaties die daarna beginnen.

Brazilië, dat vele vedetten miste of spaarde, toonde in Cuenca voornamelijk onwennigheid. In de eerste helft kreeg alleen Muller een kans. Hij schoot naast. Na rust kreeg hij een nieuwe mogelijkheid aangereikt door Roberto Carlos, maar faalde, ditmaal zes meter voor het doel, weer.

Ook de invallers Zinho en Boiadeiro konden niet voor inspiratie of vernuft zorgen. Alleen Palhinha had vijf minuten voor tijd met een lob van afstand nog bijna succes. Peru deed, nadat Maestri in de eerste minuut de kans op een verrassende voorsprong had laten liggen, weinig meer dan secuur verdedigen.

In dezelfde groep B versloeg Paraguay Chili met 1-0. De treffer in het vaak oververhitte duel vol smerige overtredingen kwam op naam van Roberto Cabanas bij zijn eerste fatsoenlijke balcontact. De aanvaller van de Argentijnse club Boca Juniors legde na jaren een ruzie met het bondsbestuur bij en werd prompt weer geselecteerd. Hij maakte al in 1986 deel uit van de Paraguayaanse WK-ploeg.

Cabanas speelde de laatste tien minuten met een flinke beenblessure. Die hield hij over aan een wilde tackle van Margas. De Chileense boosdoener werd uit het veld gestuurd. Invaller Sanabria (Par) haalde het einde ook niet. Hij kreeg twee keer geel. Chili was beter, maar miste de eindstoot.

Sithoc wint van Victory Boys: 1-0

S.U.B.T. verliest tweede partij op rij in FFK-IBM Voetbalcompetitie

WILLEMSTAD — Sithoc en Jong Holland maakten gisteravond een succesvolle start op de eerste speeldag van de tweede ronde van de eerste divisie voetbalcompetitie. De Collegialen namen met een 1-0 overwinning op Victory Boys bezit van de eerste plaats, terwijl de Tricoloren zich met eveneens een overwinning met minimum score tegen SUBT zich presenteerden als gegadigde voor een plaats straks in de finaleronde. Deze was de tweede nederlaag op rij voor het elftal van de getergde oefenmeester Wilhelm Canword.

De 1-0 zege van Sithoc is een herhaling van het resultaat in de eerste ronde. Ofschoon de score dat niet doet vermoeden, domineerden de Collegialen de acties gedurende praktisch de gehele wedstrijd. De middenvelders met Raymond Rovina aan het hoofd kweten zich (weer) uitstekend van hun coördinerende taak en zorgden voor geregelde voeding van de frontlinie.

Naar verhouding bleef het aantal uitgespeelde kansen toch gering. Vandaar dat daaruit slechts één doelpunt voortvloeide, dat pas in de 71e minuut tot stand kwam. Een pracht van een treffer van Oswion Luciano die nog geen vijf minuten tevoren nog op de reservebank zat.

De aanval werd geïnitieerd door Derrel Dorotal, die diep op Upe Dorothea speelde. Dorothea baande zich behendig een weg naar de lijn en zette vervolgens hoog voor de doelmond in waar Luciano er zijn hoofd onder zette. Zijn kopstoot was zo hard en goed gericht dat keeper Humphrey Antonia volkomen kansloos was.

Nog geen minuut daarna kreeg Victory Boys zijn beste scoringskans. Haastwerk van Kenneth Margaretha stelde keeper Hensley Ignatio in staat het van dichtbij geloste schot te keren. Twee andere interessante momenten speelden zich in de eerste helft af, waarbij een veldverdediger op de doellijn redding wist te brengen.

Eerst was het Edmiro Valerius van Victory Boys die een schot van Dorotal op de lijn keerde en daarna Junny Maria die zijn keeper en team dezelfde dienst bewees, toen José Chirino inschoot. In de slotfase kwam Victory Boys nog sterk aanzetten, maar de goed geörganiseerde Sithoc-verdediging wankelde geen moment.

REVANCHE

Jong Holland werkte ondertussen aan zijn revanche tegen SUBT voor de in de eerste ronde geleden 1-2 nederlaag. De Tricoloren namen toen ook een 1-0 voorsprong in de eerste helft, maar SUBT pakte toen toch de punten met twee treffers in de tweede helft. SUBT ontbeerde deze keer echter de kracht en inspiratie daartoe, waardoor de Tricoloren ondanks het minimale verschil op het scorebord onbedreigd de volle winst konden bemachtigen. Zoals dat ook bij Sithoc-Victory Boys het geval was, kwam dat niet tot uiting in de score.

De winnende treffer werd drie minuten voor de rust gemaakt door Terry Rosina na een fraaie combinatie met Sonny Leister en Lionel Fraay. Spelend voor het teamresultaat gaf Fraay, zelf in redelijk goed schietpositie de bal met een tikje af aan de mee opgetrokken Rosina die geen moeite had om keeper Rodney Pieter te verschalken.

De beste kans die de Tricoloren in de resterende speeltijd kregen om hun voorsprong op te voeren — wat gezien de krachtsverhoudingen geheel terecht zou zijn geweest — deed zich in de 55e minuut voor. Vanaf een zestal meters en met keeper Pieter alleen voor zich schoot Dwayne Isenia echter tot ieders verbazing naast.

VERSCHUIVINGEN

De twee resultaten van gisteravond hebben de nodige verschuivingen teweeg gebracht op de ranglijst. Sithoc klom met twaalf punten naar de eerste plaats, Jong Colombia (11) naar de tweede verwijzend en Jong Holland steeg een aantal treetjes op de ladder naar de derde positie met acht punten. Daarmee hebben de Tricoloren zich ook aangediend als kandidaat voor kwalificatie voor de finaleronde.

SUBT is inmiddels op de zesde plaats beland met zes punten (wegens aftrek van twee punten om disciplinaire redenen). En deze doelsaldo dan Victory Boys — dat ook zes punten heeft — is de enige reden dat SUBT nog geen kennis heeft gemaakt met de voorlaatste plaats. De eerstvolgende speeldag is volgens week vrijdag. In verband met Vaderdag zijn voor zondag geen wedstrijden uitgeschreven.

*****

VOLLEYBAL / DEN HAAG — De rentree van Brecht Rodenburg is met een week uitgesteld. De speler van ZVH, die eind vorig jaar een gecompliceerde beenbreuk opliep, zou vrijdag in monster met Laurens Clardeij deelnemen aan een toernooi in het beachvolleybal circuit. Clardeij liep echter een bloedvergiftiging op door een verwonding aan de duim. Het duo hoopt volgende week in Noordwijk wel van de partij te zijn.

Uitslagen en standen Major League Baseball

NEW YORK/WASHINGTON — Koploper Detroit Tigers zag de voorsprong in de American league Oost-divisie op de naaste concurrent de laatste dagen gehalveerd tot twee wedstrijden. Op vrijdag verloor het team van Milwaukee Brewers met de score van 3-6, terwijl de naaste concurrent Toronto Blue Jays van Boston Red Sox won.

In de National league gaat Philadelphia Phillies in de Oost-divisie nog steeds comfortabel aan kop. Het team won van de Florida Marlins (7-3) en heeft nu maar liefst 9½ wedstrijden voorsprong op runner-up St. Louis Cardinals.

UITSLAGEN

De volledige uitslagen in de American league zijn als volgt: Oakland Athletics-Kansas City Royals 10-9; Cleveland Indians-Baltimore Orioles 1-4; Detroit Tigers-Milwaukee Brewers 3-6; New York Yankees-Minnesota Twins 5-0; Toronto Blue Jays-Boston Red Sox 11-2; California Angels-Chicago White Sox 9-8 en Seattle Mariners-Texas Rangers 3-2.

In de National league werden zeven wedstrijden afgewerkt met de volgende geregistreerde uitslagen: Chicago Cubs-St. Louis Cardinals 8-3; Montreal Expos-Atlanta Braves 2-1; Philadelphia Phillies-Florida Marlins 7-3; Pittsburgh Pirates-New York Mets 5-2; Cincinnati Reds-Los Angeles Dodgers 4-3 (10 innings); Houston Astros-San Francisco Giants 0-5 en Colorado Rockies-San Diego Padres 1-11.

STANDEN

De stand in de American league Oost-divisie ziet er als volgt uit:

1. Detroit	66	41-25	.621	—
2. Toronto	68	40-28	.588	02,0
3. New York	68	39-29	.574	03,0
4. Baltimore	68	34-32	.515	07,0
5. Boston	66	30-36	.455	11,0
6. Milwaukee	64	29-35	.453	11,0
7. Cleveland	66	26-40	.394	15,0

In de West-divisie nemen de teams de volgende posities in op de ranglijst:

1. Kansas City	64	34-30	.531	--
2. California	64	33-31	.516	01,0
3. Chicago	64	33-31	.516	01,0
4. Seattle	66	32-34	.485	03,0
5. Texas	65	31-34	.477	03,5
6. Minnesota	63	29-34	.460	04,5
7. Oakland	62	25-37	.403	08,0

De stand in de National league Oost-divisie:

1. Philadelphia	66	46-20	.697	—
2. St. Louis	65	36-29	.554	09,5
3. Montreal	66	36-30	.545	10,0
4. Chicago	64	32-32	.500	13,0
5. Florida	66	31-35	.470	15,0
6. Pittsburgh	65	30-35	.462	15,5
7. New York	65	20-45	.308	25,5

In de Oost-divisie:

1. San Francisco	67	44-23	.657	—
2. Atlanta	68	37-31	.544	07,5
3. Houston	64	34-30	.531	08,5
4. Los Angeles	64	34-30	.531	08,5
5. Cincinnati	67	31-36	.463	13,0
6. San Diego	66	27-39	.409	16,5
7. Colorado	65	21-44	.323	22,0

Van der Sterren wordt Nederlandse schaakkampioen

EINDHOVEN — Paul van der Sterren heeft na tien ronden de strijd om de Nederlandse schaaktitel beslist. Hij leed in Eindhoven geen één nederlaag. Van der Sterren werd vrijdag onbereikbaar voor zijn naaste belagers.

Hij veroverde de titel met een zwaarbevochten remise tegen Van der Wiel. Het succes deed hem meer dan dat van 1985, toen hij zich ook al eens tot de beste van Nederland liet kronen.

Tegen Van der Wiel en, in de vorige ronde, Piket speelde Van der Sterren zijn lastigste partijen. Dat Piket, titelverdediger en drievoudig kampioen, enigszins teleurstelde kon de nieuwe kampioen verklaren. "Na de match tegen Kortsjnoi begon hij vermoeid aan het toernooi."

Hoewel de titel is vergeven is er voor de slotronde van zaterdag nog voldoende spanning. De plaatsen twee tot en met vijf geven recht op directe plaatsing voor het volgende titeltoernooi. Nijboer en Van der Wiel (gedeeld tweede met 6 punten) liggen het best in de race.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 uur voor geïnteresseerden vanaf zestien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

DAMACOR BOWLING CLUB
(Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZATERDAG

BASEBALL
Febeko)
AA-klasse
19.30 uur Royal Scorpions vs Wild Cats - Sentro Deportivo Kòrsou.

BRIDGEN
(Bridgeclub Baranca)
16.00-23.00 uur aanvang *Kroegentocht* bij The Green Mill, Saliña Shopping Centre.

ZONDAG

ATLETIEK
(Road Runner's Club Kòrsou)
06.00 uur start 17-km Schottegatloop voor gebouw van departement van Financiën (Pietermaai) naar de finish in het Rifstadion (Otrobanda).

TENNIS
(ABN-AMRO Bank)
2nd Junior Open Tournament
08.00-17.00 uur vervolg *single*-wedstrijden - CSC-banen.

SOFTBAL
(Slow Pitch)
Liga Van Engelen
11.00 uur Swift vs Glacial;
13.00 uur Dom. Posner vs White Label;
15.00 uur Vanddis vs Ennia;
17.00 uur Bols vs World Wide Impex - Suvek Ballpark.
Liga Amistat
10.00 uur Caterpillar vs Veteranos;
12.00 uur Bati Bala vs Carpatula;
14.00 uur Happy Time vs Garoti;
16.00 uur Gevangenis vs Nos ku Nos - Cirilo Chirino Ballpark (Groot Kwartier).

20 JUNI VADERDAG

Chicago Bulls met 108-98 verslagen

Phoenix Suns forceert zesde wedstrijd in NBA-playoffs

CHICAGO — De basketballers van de Chicago Bulls, Michael Jordan voorop, zijn er niet in geslaagd voor eigen publiek de derde opeenvolgende NBA-titel te bemachtigen. Tegenstander Phoenix Suns, geïnspireerd door 'Sir' Charles Barkley, vocht in de vijfde wedstrijd met succes voor overleving. De gecontroleerde opleving van de Suns was goed voor de winst (108-98) en verkleining van de achterstand tot 2-3 in de playoffs-serie die over maximaal zeven duels gaat. De ontknoping volgt nu in Arizona.

De tv-kijkers en bazen zullen wat blij zijn met die verlenging. Sterspeler Jordan, die opnieuw niet tot staan kon worden gebracht maar wel afgeremd, was minder te spreken. "Dit is uiterst teleurstellend. We bleven onszelf in de voet schieten. Het gaat nu niet hier gebeuren. Dat is de realiteit."

Zijn golfvriend en aartsrivaal Barkley stond begrijpelijk te jubelen na de tweede zege. "Chicago, haal de planken maar weer voor de ramen weg. Er komen geen rellen, tenminste niet nu", adviseerde de 115 kilo zware atleet de plaatselijke bevolking.

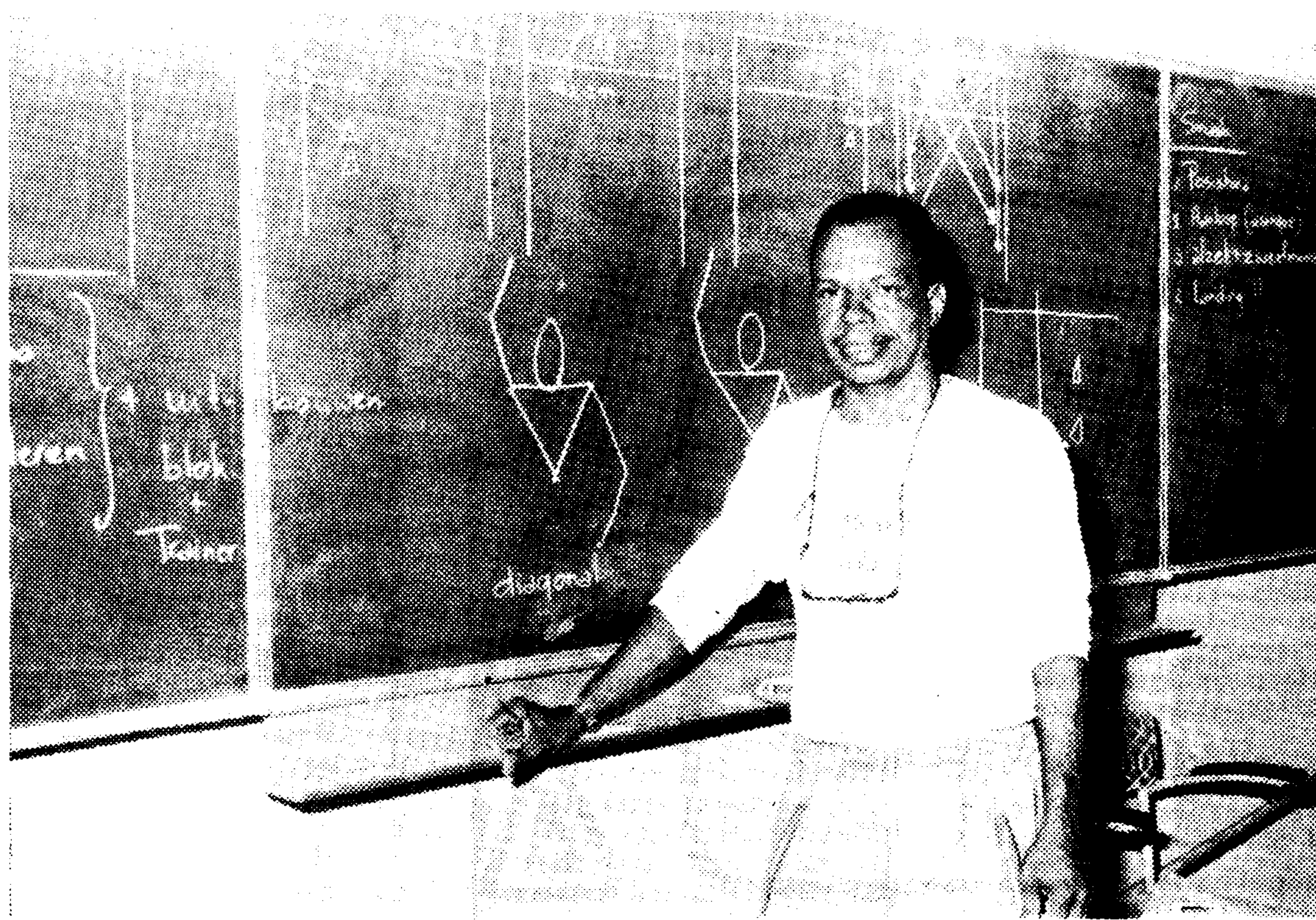
Barkley, nooit verlegen om prikkelende woorden, wilde nog wel verder gaan. "Ik denk dat we wereldkampioen worden. Dat geloof ik al een jaar. Het maakte me niets uit dat we met 1-3 achterkwamen. God wil dat we kampioen worden. Ik heb hem nog gisteren gesproken."

Barkley had 24 uur voor aanvang van het vijfde en volgens Chicago beslissende duel de taktiek al uitgestippeld gemaakt. "Jordan aanpakken en de beuk erin", was zijn simpele devies. De ongrijpbare 'Air' Jordan kwam immers in de vierde wedstrijd op elk gewenst moment langs, over of door de verdediging van de Suns de bucket ingevlogen. Een recordscore van 55 punten was het resultaat. Dat mocht onder geen beding nog een keer gebeuren, vond Barkley en coach Paul Westphal.

Jordan afbluffen of tegenhouden was nog steeds onmogelijk, getuige de 41 punten, maar beteugelen lukte soms wel. Bovendien moest Jordan keihard werken voor het resultaat. Dat viel tegen, omdat de assistentie in verhouding ondermaats was. Scottie Pippen kwam nog wel tot 22 punten, maar center Horace Grant liet het bij een rake vrije worp.

Aan rebounds kwam Grant maar zeven keer met succes toe, Pippen pakte er zes "Dit was een drama", beaamde Grant, "een van mijn allerslechtste wedstrijden." Op het personele vlak was bij de Bulls de verhouding zoek. Daar hielp zelfs geen Jordan aan. De Phoenix Suns leunden op velen: Rookie Richard Dumas droeg onder andere, in 30 minuten tijd, 25 punten bij. Hij schoot twaalf keer raak op veertien pogingen.

Kevin Johnson werd onder meer mede-topscorer met 25, Barkley kwam op 24 uit. Ook het rebounden was veel beter verzorgd dan bij Chicago: Majerle 12, West 9, Millar 8 en Barkley 6. Dat was het verschil tussen turen in het duister en de zon weer zien schijnen.

■ *WILLEMSTAD — Volleybal-trainer Ramiro Hart (zie foto) gaat binnenkort naar Suriname om een internationale volleybalcursus te geven. Op het moment geeft Hart ook een trainerscursus aan lokale oefenmeesters in het Mgr. Zwijssen College, gevestigd aan de Grebellinieweg.*

Alleen remises in vierde damronde

HARDERWIJK — Twee oud-wereldkampioenen ontkwamen op wonderbaarlijke wijze aan verlies in de vierde ronde van het Maars damtoernooi in Harderwijk. Vrijdag was de dag van de remises. Kuperman had het bijzonder moeilijk tegen invaller Krajenbrink. Tsjegolev ontsnapte in de tweede tijdnoodfase tegen Valneris.

De 27-jarige Europees kampioen vergooide tegen Tsjegolev op de 63e zet zijn winstkans door een onoplettendheidje. Ook Krajenbrink liep allesbehalve vrolijk rond na zijn partij tegen Kuperman, die hem na 4,5 uur meer had moeten opleveren dan de puntendeling.

Van de koplopers was Baljakin tevreden met zijn resultaat tegen wereldkampioen Tsjizjov. Schwarzman meende tegen Hans Jansen iets tekort te zijn gekomen.

* * * * *

VOETBAL / HELMOND — Helmond Sport heeft Bert Schippers overgenomen van de Zwitserse voetbalclub Sursee. De' 26-jarige aanvaller speelde afgelopen seizoen bij zaterdag-eersteklasser Deto in Vriezenveen. Hij tekende voor twee jaar bij Helmond Sport.

* * * * *

VOETBAL / ROTTERDAM — Sparta heeft Han Berger aangetrokken als opvolger van coach Rob Jacobs, die in Griekenland bij Panahaiki Patras tekende. Berger ging een contract voor twee jaar aan. De coach, op dit moment met vakantie, heeft nog een overeenkomst met Dordrecht van een seizoen. Met voorzitter Den Braven heeft hij echter afgesproken dat hij de club, die naar de eerste divisie degradeerde, kan verlaten indien hij zich zou kunnen verbeteren.

* * * * *

IJSHOCKEY / TORONTO — Mario Lemieux is voor de tweede keer uitgeroepen tot de waardevolste speler in de Noordamerikaanse ijshockeyleague (NHL). De vedette van de Pittsburgh Pirates, die een maand lang stralingstherapie onderging wegens de ziekte van Hodgkin maar zich terugvocht, werd, hoewel hij 24 duels miste, topscorer met 160 punten (69 goals en 91 assists). De Finse ontdekking Teemu Selanne (Winnipeg Jets) werd rookie van het jaar. Hij scoorde 76 keer.

* * * * *

VOETBAL / KEULEN — Fortuna Köln, dat uitkomt in de tweede Bundesliga, heeft de Poolse international Adam Matysek voor twee jaaar gecontracteerd. De 24-jarige doelman speelde het afgelopen seizoen bij Slask Wroclaw. Stadgenoot 1.FC Köln versterkte zich met oud-international Thomas Berthold. De 28-jarige verdediger, die een contract voor twee jaar tekende, had het afgelopen seizoen bij Bayern München geen basisplaats meer.

Bologna is failliet

BOLOGNA — Bologna, zevenvoudig Italiaans voetbalkampioen, is vrijdag door een plaatselijke rechtbank failliet verklaard. Dat heeft het Italiaanse persbureau Ansa gemeld.

De club uit de centraal gelegen regio Emilia Romagna heeft een schuld van ongeveer vijftig miljoen gulden. De laatste landstitel van Bologna dateert uit 1964.

De financiële problemen gaan met sportieve zorg gepaard, want vorig weekeinde degradeerde de club voor de tweede keer in de geschiedenis naar de derde divisie. De kans bestaat dat een aantal plaatselijke zakenmensen een poging doet bologna te redden.

Ardiles wordt manager Spurs

LONDEN — Osvaldo Ardiles is zaterdag aangesteld als manager van de Londense club Tottenham Hotspur, waar hij in het verleden ook speelde. De voormalige Argentijnse international volgt Terry Venables op, die vergeefs bij het Hooggerechtshof aanklopte om zijn positie bij Tottenham te kunnen behouden.

Afgelopen seizoen leidde de nieuwe Spurs-coach West Bromwich Albion naar de eerste divisie.

Ardiles kwam in 1978 als speler naar de Spurs, na met het Argentijnse elftal in eigen land wereldkampioen te zijn geworden ten koste van Nederland. "We heten Ossie van harte welkom", zei voorzitter Alan Sugar die de machtsstrijd met Venables tot voor de rechter uitvocht. "We hebben een akkoord bereikt over een contract voor vier jaar. Hopelijk wordt het langer. De bal ligt nu bij hem."

De Castro valt terug op tweede plaats

Han Neumann en Alvin Smith gaan aan kop in NASB-schaakcompetitie

WILLEMSTAD — Han Neumann liep gisteravond na afloop van de achtste ronde van de Antilliaanse Schaakkampioenschap glunderend rond. Na een slechte start — een halve punt uit drie wedstrijden — was hij er toch nog in geslaagd om de koplopers te achterhalen. Donderdag werd Norman Zalm aan de zegekar gebonden.

De Antilliaanse Schaakcompetitie wordt door de Nederlands Antilliaanse Schaakbond (NASB) georganiseerd en door American Trading gesponsord. De finalerondes worden in Landhuis Zeelandia verspeeld. Van de finalisten heeft Rudsel Wolf zich terug getrokken uit de competitie, vanwege verplichtingen met zijn werkgever.

Terwijl de concurrentie hele en halve punten verloor, liet Han Neumann zijn vijfde achtereenvolgende overwinning aantekenen in de achtste ronde. In zijn partij tegen Norman Zalm zag het daar in eerste instantie niet er naar uit. Hij had namelijk al zijn stukken in de koningsvleugel geposteerd, waar ze na een paar fraaie verdedigingszetten van Zalm wat ongelukkig stonden.

Zalm leek zijn overwicht op de damevleugel te kunnen uitbuiten, toen een foutieve zet hem een pion kostte. Neumann besloot daarop de partij met een mooie combinatie die hem een dame opleverde.

Edler de Castro had de lastige opgave om zich Amindo Naarden van het lijf te houden. De Castro koos als verdediging een variant van het Spaans. Al spoedig kreeg hij meer ruimte en toen een koningsaanval Naardens koning van alle dekking had beroofd, leek de overwinning nabij. Met nog twee minuten voor de laatste twee zetten leek ook het tijdnoodprobleem opgelost. De Castro verzonk echter in een diep gepeins. Toen hij daarna snel zijn laatste zetten uitvoerde, viel tijdens de veertigste zet zijn vlag.

Sjaak BEt (wit) had een variant van het Russisch voorbereid, die ook Alex Roose uitstekend bleek te kennen. De eerste zeten kwamen dan ook snel op het bord. Nadat Roose afweek, begon de strijd pas goed. Wit had twee lichte stukken voor een toren en een pion en probeerde de zwarte pionnen onder druk te zetten. Zwart wist langzaam de problemen op te lossen en zelf het initiatief te nemen. Nadat wit een remiseaanbod had afgeslagen, brandde een partijtje snelschaken los, waarbij wit op de veertigste zet een stuk verloor en de partij opgaf.

Alvin Smith moest zich door de stugge verdediging van Cleofis Thomas zien te vechten. Thomas hield de stand echter keurig in balans. Hoewel Smith nog lang bleef proberen het hele punt binnen te halen, moest hij uiteindelijk toch in de remise berusten.

De uitslagen van de achtste ronde: N. Zalm - H. Neuman 0-1; J. Bet - A. Roose 0-1; A. Naarden - E. de Castro 1-0 en L.A. Smith - C. Thomas remise. De stand is nu als volgt: 1/2. Smith en Naarden $5^1/_2$ punt; 3/4. Naarden en De Castro 5; 5/6. Bet en J. Izijk $4^1/_2$; 7/8. Roose en Zalm $3^1/_2$ en 9. Thomas 3.

De laatste ronde van het NASB-kampioenschap wordt dinsdag 22 juni gespeeld in Landhuis Zeelandia en de aanvang is om 19.30 uur. Er kan nog van alles gebeuren in die ronde. De indeling van de geplande wedstrijden in Landhuis Zeelandia ziet er als volgt uit: C. Thomas-J. Izijk; E. de Castro-L.A. Smith; A. Roose-A. Naarden en H. Neuman-J. Bet.

Magic Johnson ziet niets in de functie van coach

CLEVELAND — De voormalige basketbalvedette Earvin 'Magic' Johnson heeft een aanbod van de Cleveland Cavaliers assistent-trainer te worden afgeslagen. De Olympische kampioen, die besmet is met het virus dat aids kan veroorzaken, voelt zich tot die baan niet in staat.

De offerte kwam Mike Fratello, die vrijdag als hoofdcoach van de Cavaliers werd aangesteld. Hij werkte daarvoor, met Johnson, als commentator voor de Amerikaanse televisiegigant NBC.

"Er zijn twee mensen, onder wie ik als coach zou kunnen werken. De een is Pat Rilry, de andere Mike. Maar het rondreizen is voor mij te zwaar geworden. Daarom doe ik het niet", zei de vroegere sterspeler van de Los Angeles Lakers.

Hans Westerhof ambieert andere functie bij PSV

DEN HAAG — Hans Westerhof wil per se bij PSV blijven werken, desnoods in een andere functie dan hoofdtrainer. "Hij is bereid met aanpassing van de taken verder te gaan", aldus raadsman mr. Eric Vile, die in het midden liet voor welke functies de Achterhoeker dan wel in aanmerking zou komen. "We nemen alle mogelijkheden door."

Westerhof, een week geleden ontslagen, zou vrijdag op vakantie gaan. De voormalige coach van PSV heeft die vakantie echter uitgesteld. Hij werd na assistent Arnesen ontslagen. Arnesen deed namelijk enkele krasse uitspraken in de Nederlandse media over de problemen in PSV.

Vile: "In het weekeinde praten we verder. Hans wil in ieder geval aan de slag blijven bij PSV. Hij wil niet zomaar afscheid nemen met een afkoopsom. Ten eerste ligt dat niet in zijn karakter en ten tweede is de werkgelegenheid onder de trainers schaars."

Als PSV vasthoudt aan het onvoorwaardelijke ontslag van Westerhof, laat Vile de zaak voorkomen bij de arbitragecommissie van de KNVB, die een bindende uitspraak zal doen. Maar Vile ziet nog licht: "We zullen er niet op heel korte termijn uitkomen, maar uit het feit dat we zo lang praten, is af te leiden dat er een oplossing te vinden kan zijn."

PSV heeft vrijdag tevergeefs gewacht op een telefoontje uit Valencia om een gesprek vast te stellen over de transfer van Romario. Manager Ploegsma heeft, nadat eerder Bayern München afhaakte, de hoop dat Barcelona zich nog meldt voor de Braziliaanse aanvaller.

HONKBAL / DENVER — De eigenaren van de honkbalclubs in de Major league hebben met grote meerderheid (26-2) besloten in 1994 een extra ronde aan de playoffs toe te voegen. Volgend jaar beginnen acht in plaats van vier teams aan de nacompetitie, de winnaars en de nummers twee van de vier divisies. De eerste ronde gaat over maximaal vijf wedstrijden.

* * * * *

ALGEMEEN / BUENOS AIRES — President Carlos Menem wil Argentinië kandidaat stellen voor de Olympische Spelen van 2004. "Als Zuid-Korea en Spanje de spelen kunnen organiseren, kunnen wij dat ook", zei Menem bij een sportgala in Buenos Aires. Een mogelijk voorproefje zijn de Panamerikaanse spelen. Die worden in 1995 in Mar del Plata gehouden.

BASKETBAL / DEN BOSCH — Den Bosch heeft na een jaar het contract met coach Cor van Esch voor nog een jaar verlengd. De club zal nog een assistent-coach zoeken omdat Van Esch door zijn werk tamelijk krap in de tijd zit.

* * * * *

SKEELEREN / BEDUM — Piet Manden, de 38-jarige postbesteller uit Wapserveen, heeft dinsdag in Bedum de eerste skeelermarathon uit zijn loopbaan gewonnen. Manden was de snelste sprinter uit een kopgroep van zes, Oosten werd tweede en Elzinga derde.

* * * * *

VOETBAL / MONACO — De Belgische international Enzo Scifo heeft dinsdag een contract voor vijf jaar getekend bij Monaco. Voor een transfersom van naar schatting acht miljoen gulden is de middenvelder overgenomen van Torino. De 27-jarige Scifo speelde sinds 1991 voor Torino. Daarvoor kwam hij in Frankrijk uit voor Bordeaux.

* * * * *

VOETBAL / NAPELS — Corrado Ferlaino zal niet meer optreden als voorzitter van SSC Napoli. Farlaino, die in een politiek corruptieschandaal is betrokken, wordt opgevolgd door Ellenio Gallo. Tijdens een besloten bijeenkomst zou de oud-voorzitter zijn functie beschikbaar hebben gesteld. Ferlaino was als sinds 1969 voorzitter van de club uit de serie A. Vorige maand werd hij op beschuldiging van omkoping gearresteerd.

* * * * *

VOETBAL / KIEL — Diego Armando Maradona heeft zich afgemeld voor het wereldelftal dat op 26 juni een benefietwedstrijd speelt tegen Holstein Kiel. De opbrengst van het duel is bestemd voor de nabestaanden van de slachtoffers van de brandstichting in

We'll show you the WORLD

m VAKANTIE AVONTUREN

Great Smoky Mountains Auto Tour

vertrek elke dag vanaf nu tot 31 oktober '93
Autotour: Atlanta; Mobile; New Orleans; Natchez; Vickburg; Memphis; Nashville; Great Smoky Mountains National Park; Atlanta.
Voorbeeld: Twee volwassenen + twee kinderen tot 12 jaar zijn de [illegible] Fl. 2.337,-.

Inbegrepen:
- 12 nachten hotel (gebaseerd op een double)
- 13 dagen autohuur inklusief verzekering en ongelimiteerd aantal kilometers (compactauto, automatic met airco).
- U krijgt een dag bij dag beschrijving in details, atracties folders en informatie, [illegible], hotel namen met adres en telefoon.

Kom om een prachtige autotour door het zuiden van de Verenigde Staten.
Exklusief: Vliegreis.

EURAIL PASS

met een Eurail Pass kun u in eerste klas coupé's onbeperkt door 17 landen in Europa reizen.

PRIJZEN PER PERSOON IN ANG.	volwassene	kind 4 - 12 jaar
15 dagen	840	420
21 dagen	1091	546
1 maand	1328	664
2 maanden	1821	911
3 maanden	2299	1150

Eurail flexipass prijzen zijn per persoon in Ang.
5 dagen in 2 maanden:
Ang. 544,- per volwassene
10 dagen in 2 maanden:
Ang. 905,- per volwassene
15 dagen in 2 maanden:
Ang. 1.233,- per volwassene

Dit is een kleine greep uit het assortiment.
Voor meer informatie, bel Maduro Travel.

MEXICO HOY

Vanaf Ang. 1.612,- per persoon gebaseerd op een double.

Inbegrepen:
1. Ticket Curaçao-Miami met ALM of Air Aruba
2. Ticket Miami-Mexico met Mexicana
3. Luchthavenbelasting te Curaçao en U.S.A.
4. 7 nachten hotel accommodatie incl. belasting
5. Transfer airport-hotel v.v.
6. Tour Shrine en pyramiden
7. Volledige dag excursie Taxco/Cuernavaca
8. Ballet Xochimilco

ORLANDO VAKANTIE SPECIAL

Geldig: vanaf 29 juni - 17 augustus 1993
Voor Ang. 667,- per volwassene

Inbegrepen:
1. heeft geen minimum of maximum verblijf dagen
2. nadat het ticket is uitgeschreven is verandering niet mogelijk
3. U vliegt rechtstreeks Curaçao - Orlando v.v.
4. combinatie met andere tarieven [illegible]

PUERTO LA CRUZ

3 nachten of 7 nachten

Voor Ang. 634,- (3 nachten) en Ang. 910,- (7 nachten) per persoon gebaseerd op double.

Inbegrepen:
1. 3 of 7 nachten accommodatie in Hotel Cristina Suites
2. American breakfast
3. Welcome drink
4. 10% gouvernementsbelasting
5. T-shirt
6. Transfer luchthaven-hotel v.v.
7. City tour
8. Ticket Curaçao-Barcelona v.v.
9. Luchthavenbelasting te Curaçao

CANAIMA - ANGEL FALLS

4 dagen/ 3 nachten
Voor Fl. 995,- per persoon gebaseerd op een double kamer

Inbegrepen:
- Vliegreis Curaçao - Caracas v.v.
- Vliegreis Caracas - Canaima v.v.
- Luchthavenbelasting te Curaçao
- Transfer Luchthaven - Hotel Santiago in La Guaira, v.v.
- 1 overnachting in Hotel Santiago
- 1 overnachting in het kamp op het Orquidea eiland
- 1 overnachting in een [illegible] kamp Ratoncito eiland
- exkursies
- Alle maaltijden en consumpties in het kamp
- Deskundige begeleiding

ARUBA BAN TOPA '93

Vanaf Ang. 283,- per volwassene gebaseerd op een double kamer.

Inbegrepen:
1. Vliegreis Curaçao-Aruba v.v. met Air Aruba
2. Accommodatie voor 2 nachten in Holiday Inn Aruba Beach Resort
3. Service charges en hotelbelastingen
4. Continental breakfast
5. Welcome rum en coke per kamer
6. Een Holiday Inn T-shirt per persoon

AUTOHUUR IN NEDERLAND

Maduro Travel en Rijnburger Autoverhuur (reeds meer dan 25 jaar partners)

Vanaf Hfl. 357,- per week en Hfl. 1.290,- per maand

Alle prijzen zijn volledig all-in, echter exclusief 18.5% BTW.
Bij Rijnburger Autoverhuur weet u vooraf wat het achteraf gaat kosten ...
Ophalen en afleveren op Schiphol!!!

ECUADOR

Quito compleet (8 dagen / 7 nachten)
Vanaf Agn. 1.439,- per persoon gebaseerd op een double.

Inbegrepen:
1. De vliegreis Curaçao-Quito-Curaçao per KLM
2. Luchthavenbelasting te Curaçao
3. Transport luchthaven-hotel in Quito v.v.
4. [illegible] het door u gekozen hotel
5. Ecuatoriaanse Folklorisch Ballet voorstelling (balkonkaartjes)
6. Quito stadstour
7. Otavalo market tour inclusief lunch
8. Tour Cotopaxi National Park en Indianen markt

ECUADOR

Ecuador en de Galapagos eilanden
Vanaf Ang. 3.127,- per persoon gebaseerd op een double.
8 dagen/ 7 nachten

Inbegrepen:
1. De vliegreis Curaçao-Quito-Curaçao per KLM
2. Luchthavenbelasting te Curaçao
3. Transport luchthaven-hotel in Quito v.v.
4. 3 nachten hotel accommodatie in Quito in het door u gekozen hotel
5. 5 dagen / 4 nachten Galapagos, Southern island Cruise aan boord van mv Santa Cruz, inclusief vliegreis Quito-Baltra v.v., entree Galapagos Nationaal Park, alle maaltijden, accommodatie voor 4 nachten aan [illegible] Double is gebaseerd op inside [illegible] (stapelbedden)

MARGARITA SPECIAL

6 dagen/ 5 nachten
Prijzen vanaf Fl. 756,- p.p in een double kamer of Fl. 616,- p.p in een Quad.

Inbegrepen:
- Vliegreis Curaçao - Caracas v.v.
- Vliegreis Caracas - Porlamar v.v.
- Transfer Alport - Hotel v.v.
- 5 nachten accommodatie in het "Margarita Princess Hotel
- 10% Government tax
- 10% Service charge
- American Breakfast
- Welcome drink

COSTA RICA FIESTA

Vanaf ANG. 754,- per persoon gebaseerd op een double.

Inbegrepen:
1. Ticket Curaçao-San José v.v.
2. Luchthavenbelasting Curaçao
3. 7 nachten hotel accommodatie
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible] voor bagage-afhandeling

Havana, Cuba met Maduro Travel

[illegible] dagen / [illegible] nachten
Geldig: vanaf 23 juni tot [illegible]
Vanaf Ang. [illegible] per persoon gebaseerd op double.

Inbegrepen:
1. Vliegticket Curaçao- Havana v.v. met ALM
2. 5 nachten hotel accommodatie in hotel [illegible]
3. Stadstour
4. Ontbijt en dinner
5. Transport luchthaven-hotel v.v. te Havana.

BONAIRE WEEKEND PACKAGE

3 dagen/ 2 nachten
Agn. 274,- per persoon (double)
Agn. 261,- per persoon (triple)
Agn. 240,- per persoon (quad)

Inbegrepen:
1. Vliegreis Curaçao - Bonaire v.v.
2. 2 nachten hotel accommodatie gebaseerd op standard kamer (Sunset Beach/ Habitat of Flamingo + Hotel en Touristen belasting).
3. Luchthavenbelasting Curaçao.
4. American Breakfast.
5. T-shirt.
6. Entree "E Wowo" discotheque.
7. Welcome drink.

GUATEMALA

Maya Highland Tour (8 dagen / 7 nachten)
Guatemala City-Chichicastenango-Lake Atitlan-Antigua
Vanaf Ang. 1.704,- per persoon gebaseerd op een double kamer

Inbegrepen:
1. Vliegreis Curaçao-San José (Costa Rica) - Guatemala City v.v.
2. Luchthavenbelasting te Curaçao
3. [illegible] en transfer [illegible] v.v. te [illegible] accommodatie in [illegible] hotel
4. Ontvangst en [illegible] luchthaven-[illegible] in Guatemala [illegible]
5. 6 nachten hotel accommodatie in Guatemala
6. Stadstour en een [illegible] Maya Highland tour incl. excursies
7. Belastingen op hotelbrieven

CRUISES

De [illegible] iedere zaterdag [illegible] 7 daagse [illegible] Prijzen vanaf Fl. 1.118,-
[illegible] Lucia en Aruba. Prijzen vanaf Fl. 1.118,-
Of vertrek vanuit Miami met de Ecstasy van Carnival Cruise Lines voor een 7 daagse cruise naar Playa del Carmen (Mexico), Cozumel, Grand Cayman, Ocho Rios (Jamaica). Prijzen vanaf Fl. 1.[illegible]

AMAZONE - SAFARI

4 DAGEN / 3 NACHTEN
Vanaf Ang. [illegible] per persoon gebaseerd op een double.

Inbegrepen:
1. Vliegreis Curaçao-Caracas v.v.
2. Vliegreis Caracas-Amazone v.v.
3. [illegible] in Caracas [illegible]
5. Twee overnachtingen in Amazone (Genesis Kamp)
6. Alle [illegible]
7. Excursies
8. Maaltijden en consumpties
9. Deskundige begeleiding

EASTERN [illegible]

[illegible]

Thrifty

Alle THRIFTY paketten zijn verkrijgbaar bij Maduro Travel filialen.

Op vakantie naar Brazilië

[illegible] vijf verschillende bussen [illegible] vanuit Curaçao voor [illegible]
Of [illegible] een bus tour [illegible] naar Fortaleza voor slechts Fl. 1.[illegible]
Vertrek 2 juli - terug 17 juli.

Inbegrepen in de bustour:
Vliegreis Curaçao - Belem v.v.
[illegible] accommodatie voor 13 nachten
[illegible]

SANTO DOMINGO

Vanaf Ang. 816,- per persoon gebaseerd op een double.

Inbegrepen:
1. Ticket Curaçao-Santo Domingo v.v.
2. Luchthavenbelasting te Curaçao
3. [illegible] nachten hotel accommodatie incl. belastingen
4. Transfer airport-hotel v.v.

Plaza : 376700 • Punda : 612[illegible] • Isla : 372576/7 • Colon : [illegible] • ITC: 636175 • Sta. Maria: [illegible] • Aruba: 23888 • Bonaire: 8853

maduro travel

INGEZONDEN

Reactie Hoofd Milieudienst

T MILIEUBEWUSTZIJN Curaçao is zodanig toegenomen, dat de invloeden ervan steeds diepere lagen de gemeenschap, zowel nen de overheid als daarbuiten bereiken.

De rapportages, die door de dia van diverse situaties maakt worden, geven meer blijf aan de milieuproblemen vergroten de betrokkenheid de gemeenschap op doeltreffende wijze.

De Milieudienst beschouwt de ontwikkeling als een goede zaak voor het milieu in algemeen en voor het lieu van Curaçao in het zonder. Wij werken daarom goed mogelijk mee aan het strekken van informatie informeren vi[illegible] gt echter alt[illegible] mis-interpretaties en mis[illegible]standen [illegible] llen daarom enkele correc[illegible] aanbrengen en nader [illegible]g geven omtrent enkele derwerpen uit de artikelen Ñapa van 5 juni jl. (de aats van chemisch afval en aya Canoa...). Het is niet gelijk om op alle aspecten te gaan, en wij zullen ons tot enkele belangrijke nten beperken.

De conclusie dat het niet op weg van de Milieudienst om de oplossing voor het in chemisch afval te eken, is onjuist. Het klein emisch afval (kca) wordt in derland in vele gemeentes de bron gescheiden (het t hier vooral om de huishoudens en bedrijven, die ne hoeveelheden kca proceren) en gescheiden opgeld. Voorheen werden deze met het huisafval opgeld en op de landfills gedeeerd. Vóórdat Nederland ging tot het beleidsmatig voeren van het scheiden van houdelijk afval en gescheophalen ervan, heeft men uitgebreid alle aspecten van onderzocht en in diverse (kleinere) gemeentes experimenteel uitgeprobeerd. Eerdere ervaringen met het aanpakken van een willekeurig facet daarvan, hebben tot teleurstellingen en mislukkingen geleid.

Ook voor Curaçao is een gecoördineerde aanpak nodig; dat wil zeggen niet klakkeloos beginnen waar Nederland nú is, maar eerst zorgen voor de voorzieningen om het gehele traject (per afvalstroom) te beheersen, alvorens het systeem van scheiden van afval aan de bron en gescheiden ophalen beleidsmatig in te voeren. Voor verschillende problematieken zijn plannen opgesteld, zoals het afvalwaterstructuurplan, dat reeds in uitvoering is en het vaste afvalplan, dat binnenkort klaar komt en de uitvoering is van een onderdeel van het milieubeleidsplan.

Regelmatig wordt de Milieudienst, onder verwijzing naar de Nederlandse situatie, benaderd met vragen waarom allerlei afvalstoffen, zoals bij voorbeeld batterijen of anti-*fouling* afval niet apart worden opgeslagen. Het feitelijk antwoord, dat de overheid daar nog geen oplossing voor heeft, wordt als bewijs van overheidsfalen beschouwd, want men vindt dat de overheid overal een oplossing voor moet hebben. Men vergeet gemakshalve dat ook in het voorbeeldland, Nederland, de oplossingen niet van de ene dag op de andere werden geproduceerd.

Elk incident waarop men (om wat voor reden dan ook) geen onmiddellijk antwoord kan produceren, wordt in dit licht bezien. Om te voorkomen dat er een incidenten- of ad hoc beleid gevoerd wordt, heeft de Milieudienst een voorstel in voorbereiding om zowel op het niveau van het Eilandgebied als op centraal niveau structurele milieurichtlijnen (milieudirectieven) in te voeren.

Hiermee zal de eigen verantwoordelijkheid van individuele organisaties (binnen en buiten de overheid) voor oplossing van individuele problemen, nader worden aangegeven. Meer informatie hierover zal binnenkort gegeven kunnen worden.

Ten aanzien van percolatiewater geldt dat de omstandigheden in regenrijk Nederland en semi-aride Curaçao hemelsbreed van elkaar verschillen en daardoor de aanpak ook verschillend moet zijn. Bepaalde aspecten zijn standaard voor alle landfills, zoals onder- en bovenafdichting. Het is steeds geboden om vanuit de Curaçaose omstandigheden maatregelen te nemen en het verschil tussen de Nederlandse (klimaat)omstandigheden en die van Curaçao niet uit het oog te verliezen. Wat de feiten betreft houdt dit geen technisch meningsverschil in met de heer Kamp.

De problematiek van lozingen aan de noordkant heeft de afgelopen weken veel aandacht gekregen van de media. Ook hier geldt dat door het werk van journalisten het verhoogde milieubewustzijn van onze gemeenschap zichtbaar wordt.

Een belangrijk deel van het huishoudelijk afvalwater van Curaçao wordt via een rioolstelsel afgevoerd naar afvalwaterzuiverings- installaties. In deze installaties wordt het afvalwater via een microbiologisch proces gezuiverd, waarna het met inachtneming van gezondheidtechnische (WHO) voorschriften, gebruikt kan worden voor irrigatie van fruitbomen, groenten en sierplanten.

Het grootste deel van het huishoudelijk afvalwater wordt echter nog steeds in beerputten verwerkt. Deze oplossing wordt niet als ideaal beschouwd, maar voorlopig als een voor onze omstandigheden te aanvaarden oplossing toegelaten. Een uitgebreide beschouwing hierover is hier niet op zijn plaats. Na enkele jaren hoopt een soort slib op in de beerput en moet deze geledigd worden. Vroeger was uitsluitend Selikor hiervoor de dienstverlenende instantie, maar verschillende particuliere bedrijven hebben hierin een markt gezien en zijn nu eveneens aktief op dit terrein. Voorheen werd dit beerputslib op verschillende plekken aan de zuidkust nabij de stad geloosd, wat verschillende problemen veroorzaakte. Bij de operationalisering van de hinderverordening, werden voor deze bedrijven voorgeschreven dat zij niet aan de zuidkust mochten lozen. Het lozen aan de noordkust op daarvoor aangewezen plaatsen, van afvalwater van beerputten werd als een aanvaardbare oplossing gekozen.

Hoewel de overheid zo veel mogelijk het storten van afvalstoffen op zee tegen gaat, zijn er toch gevallen waarin hiervoor goedkeuring gegeven wordt. Voor biologisch afbreekbare afvalstoffen, die op natuurlijke wijze door macro- en microorganismen kunnen worden afgebroken, is het lozen op zee niet schadelijk. Voor recreatiegebieden wordt het niet toegestaan dat daar lozingen geschieden.

Playa Canoa heeft zich de afgelopen jaren tot een recreatiegebied ontwikkeld en het is daarom begrijpelijk dat daar vandaan nu ook protesten komen. Hoewel de lozingen benedenstrooms van Playa Canoa plaats vinden, is het op zijn plaats dat de situatie daar opnieuw geëvalueerd wordt. Aan de hand van deze evaluatie wordt bepaald wat de oplossing zal zijn.

Ten slotte nog enkele opmerkingen over het toegenomen milieubewustzijn. Zoals reeds gesteld, wordt dit door de Milieudienst als een goede zaak gezien. Terwijl echter aan de ene kant groeperingen hun verontwaardiging over bepaalde situaties kenbaar maken, gaat dagelijks de vervuiling van Curaçao nog steeds zichtbaar verder. Het milieubewustzijn is dus tot grote groepen mensen nog steeds niet doorgedrongen. Wil men werkelijk een beter milieu voor onszelf en de volgende generaties bereiken, dan is daar een gezamenlijke inzet voor nodig. De krachten die nu worden wakker gemaakt, moeten in goede banen geleid worden. De overheid (bestuurders en ambtelijk apparaat), het bedrijfsleven, de overige maatschappelijke groeperingen en de bevolking zullen gezamenlijk in dezelfde richting moeten werken, ook al zijn zij niet over alle details het met elkaar eens.

QUIRINO B. RICHARDSON
(hoofd Milieudienst)
Curaçao

Naschrift Redactie:

Onder- en bovenafdichting mogen dan standaard zijn voor alle landfills, dit betekent niet dat Malpais over dergelijke afdichtingen beschikt. Nog onlangs zei ir A. Kamp (opsteller van het afvalstoffenplan) dat Malpais geen voorzieningen heeft om de verontreiniging door chemische afvalstoffen tegen te gaan.

In zijn aanvangsnotitie afvalstoffenplan noemt Kamp als maatregelen die in beschouwing moet worden genomen om van Malpais een gecontroleerde stortplaats te maken onder meer de inrichting van afzonderlijke compartimenten voor chemische afvalstoffen en voorzieningen voor de verwerking van percolatiewater.

Muziekcursus voor kinderen

WILLEMSTAD — Hendrick Kreyen en Aya Landheer geven in de zomervakantie weer een muziekcursus voor kinderen van vier tot tien jaar.

Op 5, 7, 9, 12, 14 en 16 juli houden ze de kinderen bezig met muziek maken en beluisteren. De ochtenden vinden plaats in het zaaltje van de gereformeerde kerk aan de Arowakeweg van half negen tot half twaalf. Kosten bedragen vijftien gulden per ochtend per kind, inclusief materiaal en drinken. Opgave bij muziekschool Kreyen tel. 375675 en muziekinstituut Landheer tel. 377539.

Creation Fire

-door Nel Casimiri-

DE CAFRA (Caribbean Association for Feminist Research and Action) organiseerde gistermiddag samen met de Openbare Bibliotheek de presentatie van *Creation Fire*, een anthologie van poëzie van vrouwen uit het Caribisch Gebied. In het auditorium van de bibliotheek werd na de inleidingen wat van de bijdragen van Antilliaanse dichteressen voorgedragen.

Ook bijdragen uit het Engelstalig en Nederlandstalig (Suriname) Gebied klonken over het voetlicht. Sandra Leonora danste, Fridi Martina liet even proeven van haar one-woman-show en ten slotte was het woord aan Tony Vuurboom, een schrijfster uit Trinidad die ook bijgedragen heeft aan de anthologie en in 1992 een UNESCO-prijs voor literatuur heeft gewonnen. Zij las het kinderverhaal voor waarmee zij die prijs heeft gewonnen, een verhaal over de komst van de Spanjaarden op Trinidad, 500 jaar geleden. Om te overleven moesten de zingende walvissen en de harpspelende muziekvissen wegtrekken en moest de bevolking zich terugtrekken in de geheime grotten van de eeuwigdurende jeugd. Maar slechts voor 500 jaar.

De, zeer dikke, poëziebundel *Creation Fire* is al in 1991 uitgegeven in Trinidad. Vlak daarna arriveerden de eerste exemplaren op Curacao, maar dat waren er slechts enkele. De *Amigoe* heeft toen aandacht aan de nieuwe bundel geschonken. Nu echter pas zijn er meer voorhanden en is de bundel ook voor het publiek te koop. CAFRA heeft op alle eilanden van het Caribisch Gebied, om de beurt, de bundel met een feestelijke plechtigheid gelanceerd. Helaas was Curaçao pas als een van de laatste aan de beurt. Maar nu is de bundel toch gearriveerd. Er staan poëtische bijdragen in van Maria Diwan, Nydia Ecury, Gladys do Rego, Lydia Geerman en Imelda Valerianus. Sandra Elenora droeg tekeningen bij en ook van het keramisch werk van Helen Martina zijn foto's opgenomen.

Tijdens de toespraken werd net als in de gedichten de nadruk gelegd op het vrouwelijk element (zo zelfs dat Jaqueline Martis sprak van vrouwen en 'andere soorten'). *Creation Fire* geeft vrouwen de kans zich te uiten. De gedichten hoeven niet meer opgeborgen te blijven in een schoenendoos in de kast. In deze gedichten klinkt de ziel van veel vrouwen van het Caribisch Gebied. Het is een kans, een [illegible] ook internationale bekendheid te krijgen. De gedichten zijn opgenomen in de eigen taal, d.w.z. de vier hoofdtalen van het Caribisch Gebied, [illegible] met verschillende [illegible].

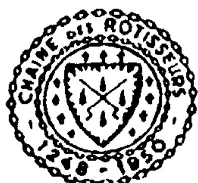
Twee doden bij brand met onduidelijke oorzaak:

Weer brandaanslagen tegen vreemdelingen in Duitsland

BERLIJN - Bij een brand, waarvan de oorzaak nog onduidelijk is, zijn in de nacht van vrijdag op zaterdag in Berlijn een jonge vrouw en een kind om het leven gekomen. Dit heeft de politie bekendgemaakt.

De brandweer werd gewaarschuwd door een bewoner van de woning in de wijk Kreuzberg, een buurt waar veel Turken wonen. De politie sluit niet uit dat het vuur is aangestoken. De slachtoffers (29 en twee jaar oud) hadden de Duitse nationaliteit, zo deelde de politie later mee. De doodsoorzaak is waarschijnlijk rookvergiftiging.

In Raisdorf in het noorden van Duitsland zijn twee buitenlandse vluchtelingen gewond geraakt toen nog onbekende brandstichters een vluchtelingenpension aanvielen. De nationaliteit van de gewonden is nog niet vastgesteld. De twee mannen liepen een lichte vorm van rookvergiftiging op toen zijn het pand, in de omgeving van de havenstad Kiel, vrijdagnacht ontvluchtten. In het pension zijn ongeveer twintig vluchtelingen met verschillende nationaliteiten gehuisvest. De brand kon snel worden gedoofd. De daders wisten te ontkomen.

Het DUITSE staal- en machinebouwconcern Klockner-Werke, dat in surseance verkeert, verwacht in het boekjaar 1993/94 (dat op 1 oktober begint) al weer winst te kunnen maken. Het lopende boekjaar wordt nog met verlies afgesloten als gevolg van hoge kosten voor de herstructurering van het concern.

Bij de Duitse autoproducent VOLKSWAGEN verdwijnen meer banen dan de 12.500 die eerder zijn aangekondigd. Oorzaak is de aanhoudende flauwte op de wereldautomarkt. Om hoeveel banen het gaat is officieel niet bekend, maar er zouden er ongeveer 3000 extra worden geschrapt.

Bij Eurotop: Banden nauwer aanhalen

EG-gebaar tegenover Midden en Oost-Europa

BRUSSEL - De Europese Gemeenschap (EG) zal op de top van maandag en dinsdag in Kopenhagen de deur wijder openzetten voor de landen in Midden- en Oost-Europa.

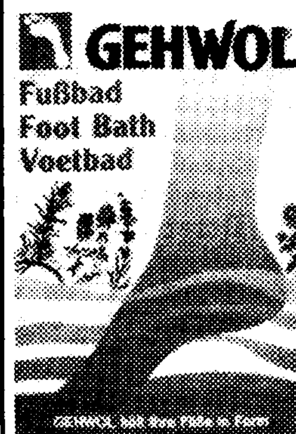
De economische en politieke banden zullen worden aangehaald, want belofte maakt schuld. Na de val van de Muur in 1989 zou West-Europa haar steentje bijdragen aan de hervormingen in het vroegere Oostblok door de eigen markten toegankelijker te maken en de politieke samenwerking op een hoger niveau te tillen.

Het geduld van Polen, Hongarije, Tsjechie, Slowakije, Roemenie en Bulgarije, de zes landen waar het om gaat, is de afgelopen jaren niettemin danig op de proef gesteld. Dat bleek al tijdens de moeizame onderhandelingen over het sluiten van de eerste samenwerkingsakkoorden nieuwe stijl. Maar deze associatie- of Europa-akkoorden waren niet de eindhalte, voor de gemeenschap noch voor de Oosteuropese landen.

De twaalf zijn het er al een tijdje over eens dat zij dat lidmaatschap kunnen krijgen, maar in Kopenhagen zal niet over een toetredingsdatum worden gesproken. Waarschijnlijk zelfs niet over een datum voor een "herzieningsconferentie" waar zou kunnen worden bekeken hoever de zes landen gevorderd zijn met hun hervormingsproces, en dus in hoeverre zij klaar zijn voor toetreding. Wel zal formeel de markttoegang voor Oosteuropese produkten in een hoger tempo werden verbeterd. Zo zullen de gemiddelde invoerrechten op algemene industriele basisprodukten in twee jaar in plaats van in vier jaar worden afgeschaft.

***

Het ITALIAANSE staatsenergieconcern ENI heeft laten weten dat het mogelijk zijn gehele belang van 79,4 procent in het machinebouwbedrijf Nuovo Pignone zal verkopen. Belangstellenden worden binnen enkele dagen formeel uitgenodigd een bod uit te brengen. Als kandidaten zijn genoemd het Zweeds-Zwitserse concern Asea Brown Boveri (ABB), de Duitse Siemens, General Electric en de Italiaanse onderneming Ansaldo.

BONAIRE
AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900; fax: 7446
BEJAARDENTEHUIS: 8350

LANDFILL TE LAGOEN
open van maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek:
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
openingstijden voor lezers:
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING
maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater

GALERIA DI ARTE BONAIRE
(Kaya Grandi 70)
openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB
(Weg naar Willemstoren)
open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

DIERENARTS
(Kaya Karibe, Nort di Saliña)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur. Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te bellen.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

Vijfentwintig jaar LRD

KRALENDIJK — Telbo n.v. vierde gisteren het jubileum van Luis Winklaar. Hij was 25 jaar in dienst van de Landsradiodienst (LRD). Uit handen van gedeputeerde Robbie de Jongh ontving de jubilaris de gebruikelijke enveloppe met inhoud. Het hoofd van de Telbo, ing. Bert Heite, memoreerde de 25-jarige loopbaan van Winklaar.
Op de foto links Luis Winklaar, rechts gedeputeerde De Jongh en in het midden de echtgenote en zoon van de jubilaris.

Eerst luisteren, dan handelen
BC slecht communicatiemuur tussen overheid en burgers

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege (BC) heeft op 16 juni besloten de 'nieuwe Berlijnse muur' tussen burger en BC te slechten. In het kader van het Nieuw Beleid willen de bestuurders een compleet nieuw beleid voeren ten aanzien van communicatie met de burgers. De overheid moet voortaan eerst luisteren en dan pas handelen.

De burger is koning, aldus een rapport over overheidscomunicatie van het Stafbureau. Het BC zou veel misverstanden, conflicten en op onjuiste informatie gebaseerde standpunten en geruchten kunnen voorkomen door meer en consistente aandacht te schenken aan communicatie, zowel intern als extern. Een vorm van luisteren naar en communiceren met burgers zijn avonden, waar burgers klachten kunnen uiten.

De eerste actie die het BC zou moeten nemen in het kader van meer open- en openbaarheid van bestuur is het toelaten van een communicatiedeskundige als toehoorder tot de vergaderingen van het BC. Deze persoon zal na afloop van elke bijeenkomst een persbericht voor de media en specifieke doelgroepen moeten opstellen en verzenden. Volgens het rapport gaat het daarbij niet alleen om voorlichting achteraf, maar ook om beïnvloeding vooraf van beleidsvoorbereidende activiteiten.

Een ander belangrijk punt uit het rapport is de klantvriendelijkheid van de overheid. Beleefdheid, houding, geïnteresseerdheid en taalgebruik van de ambtenaren dienen de revue te passeren, zo meldt het rapport. Ook de lange wachttijden bij balies, telefoon en het beantwoorden van brieven moeten onder de loep worden genomen. Besloten is met trainingen voor loketmedewerkers te beginnen.

Een ander besluit betreft het aantrekken van drie communicatiedeskundigen. Zij zullen tijdelijk worden ondergebracht in de afdeling Kommunikatie van het Stafbureau.

Gevolg van het opener beleid is dat ambtenaren dichter bij de burger komen te staan en een grotere verantwoordelijkheid krijgen.

INGEZONDEN

INDIEN IEMAND mocht menen dat de status aparte van Curaçao het wanbestuurprobleem op zou kunnen lossen, dan heeft'ie het glad mis. De oorzaak van wanbestuur is slechte bestuurders. Inderdaad is Holland in staat dit probleem op te lossen. Maar wij moeten ons afvragen hoe wij dit probleem kunnen oplossen. Gaan we als kleine kinderen naar mama Holland om te vragen onze problemen op te lossen?

Dat is precies wat Liberia-Peters, Mendes de Gouveia en McWilliam aan het doen zijn. En Don Martina blijft maar praten over de 'eer' van onze natie. Maar hij is ook gaan huilen in Holland. Don Martina, je hebt met grote mond lopen verkondigen dat je niet accepteren kunt dat Holland zich mengt in onze interne aangelegenheden. Ik daag je uit: verdedig met mij de eer van onze natie *Antia*, staak mee! Je weet verrekt goed dat hetgeen geschreven staat in de *aide memoire* van Lubbers betekent dat Nederland zeer zeker van plan is om zich te gaan mengen in onze interne aangelegenheden. Wat ga jij doen om Nederland tegen te houden? Ga jij blijven praten? Praten, praten, praten? Blijven jullie maar praten; ik staak. Als er niemand van jullie de eer van onze natie verdedigt, zal ik het doen.

Ik accepteer niet te leven in een land dat kiest afhankelijk te zijn; ik accepteer niet te leven in een land waarvan de leiders kiezen om kleine kinderen te blijven!

M. BIJKERK
Bonaire

'Niet blij' met uitspraak rechter
Paboso-leider Nochi Willem in hoger beroep tegen vonnis

KRALENDIJK — "De Paboso respecteert het vonnis van rechter mr. Goossens. Maar het is wel moeilijk, want dit vonnis rammelt aan alle kanten. Ik moet nu iets gaan rectificeren, waarvan rechter Goossens zelf zegt dat het juist is. Daar heb ik erg veel moeite mee." Dat zegt Paboso-leider Norwin 'Nochi' Willem. De Paboso-leider gaat in hoger begroep tegen het vonnis van rechter Goossens.

In het vonnis is opgenomen, dat Willem zonder verder commentaar moet rectificeren dat Rudi Ellis zich overheidsterrein heeft toegeëigend. Het is Willem echter niet verboden in de toekomst zijn mening te geven over de manier waarop Cactus Enterprises n.v. en Ellis aan het beschikbare terrein zijn gekomen.

In een vrijdagmiddag belegde persconferentie liet Willem daarover geen twijfel bestaan. Opnieuw zei de Paboso-leider dat hij de bewijzen had dat Ellis in zijn functie als gedeputeerde voorkennis heeft gehad, die hem als eigenaar van de Cactus Enterprises voordeel bood. Binnen 72 uur zal Willem de gevraagde rectificatie plaatsen. Doet hij dat niet, dan moet hij voor elke dag da hij dit nalaat duizend gulden betalen. Hij is het daarmee niet eens, maar aangezien dit een vonnis is bij voorraad, moet Willem daaraan voldoen. Zelfs al tekent hij hoger beroep aan. Dat hoger beroep zal zeker niet eerder dan in september dienen. Volgende maand gaat het Hof met reces en worden geen rechtszaken meer afgehandeld.

In het vonnis geeft rechter mr. Goossens nogmaals een overzicht van de vorderingen van Cactus Enterprises en het verweer van Paboso-leider Willem. Vervolgens vermeldt de rechter negen vaststaande feiten. Hij zegt in zijn oordeel uit te gaan van onder andere het feit dat 'het fundament van het winkelcentrum de grens van de domeingrond met tien centimeter overschrijdt en dat de septictank met een oppervlakte van zestien vierkante meter geheel begraven ligt in domeingrond.

Ook zegt rechter Goossens in zijn beoordeling dat Ellis als politicus moet voorkomen dat hij verwarring sticht over zijn eigen activiteiten: "Als Ellis zich zowel in de politiek als in zaken beweegt, mag hij verwachten dat het een het ander beïnvloedt en dat, zeker in het licht van de politieke morus, op deze eilanden af en toe storm opsteekt."

Goossens zegt evenwel dat hij met eigen ogen het belang van de grondruil heeft gezien. Hij acht dat van belang voor de ontsluiting van het parkeerterrein bij het winkelcentrum van Ellis. Hoewel rechter Goossens er inderdaad vanuit gaat dat Ellis van 25 september 1989 tot en met 1 juli 1991 belast was met Domeinbeheer, lijkt hem de brief die van de gedeputeerde over de grondruil is uitgegaan 'meer van betrekking op de grondruil van het bedrijf Herrera n.v.'.

De slotsom van rechter Goossens is, dat Willem onrechtmatig heeft gehandeld. Hoewel Willem maar gedeeltelijk in het ongelijk is gesteld, moet hij wel voor de gehele kosten van het geding (bijna duizend gulden) opdraaien.

Milieuvereniging zoekt onderkomen
Start documentatiecentrum Amigu di Tera vertraagd

WILLEMSTAD — De oprichting van een documentatiecentrum van de milieubeweging Amigu di Tera is uitgesteld. Oorzaak: het tuinhuis waarin het gevestigd zou worden is met het hoofdgebouw plotseling verkocht. De huurder moet eruit, en dus kan ook Amigu di Tera zich er niet vestigen. Men is koortsachtig op zoek naar een nieuw onderkomen.

Wekenlang hebben de leden geverfd en getimmerd om het hun aangeboden gebouwtje toonbaar te maken en in te richten. Het was volgens voorzitter Yvette Raveneau dan ook een fikse klap toen de leden hoorden dat het niet doorging. "De uitnodigingen voor de opening waren al geschreven. Gelukkig waren ze nog net de deur niet uit".

Amigu di Tera hoopt nu zo spoedig mogelijk elders ruimte te vinden. "Als er maar plek is voor boekenkasten, een vergadertafel en een telefoonaansluiting. En er moet uiteraard een toilet zijn. Zodra we iets vinden, kunnen we aan de slag", aldus Raveneau. Zij vertelt dat Amigu di Tera een niet al te hoge huur kan betalen, al is gratis woonruimte natuurlijk prettiger.

De bedoeling is dat het documentatiecentrum door een ploeg jongeren bemand wordt. In het centrum zal literatuur over milieu beschikbaar zijn, die door iedereen geraadpleegd kan worden. Amigu di Tera heeft gemerkt dat er veel behoefte is aan een dergelijk centrum.

Verder moet er een klachtenlijn komen. Mensen die klachten op milieugebied hebben kunnen die telefonisch doorgeven. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat Amigu di Tera de klachten oplost. De milieubeweging wil de klachten inventariseren. Na verloop van tijd kan Amigu di Tera bepaalde zaken dan gedocumenteerd bij de overheid gaan aankaarten.

Gemaskerd protest

WENEN - De protesten van particuliere organisaties tegen schendingen van de mensenrechten in afzonderlijke landen bereikten donderdag voor het eerst de plenaire mensenrechten-conferentiezaal in Wenen. Tijdens de toespraak van een vertegenwoordiger van de militaire regering van Myanmar (Birma) zetten tientallen toehoorders uit protest een masker op.

BONAIRE
COMMENTAAR

Algemeen belang

DE UITSPRAAK VAN rechter mr Goossens zal in kringen van Paboso noch UPB met gejuich zijn ontvangen. Een duidelijk bewijs daarvan is het uitblijven van elke reactie van de zijde van de UPB.

Wie de behandeling van het kort geding tussen de Paboso en Rudi Ellis heeft gevolgd, kon al direct constateren dat Goossens zich ervoor hoedde zich met politiek in te laten. Tijdens het kort geding zei hij dan ook dat 'zij hem niets wijs behoefden te maken, maar dat het hier gewoon een politiek spel betrof'. Hij achtte de juiste plaats voor de behandeling van dit geschil dan ook de zaal van de eilandsraad.

Een andere opmerking van mr Goossens was dat hij niet kon ingaan op het woord *kue*, waarover Ellis' advocaat Navarro was gevallen. "Met *kue* ben ik erg voorzichtig, want dat kan zoveel betekenen", zei Goossens.

Met de voor velen vis-noch-vlees-uitspraak van rechter Goossens is het probleem niet opgelost, maar verergerd. Hij wijst het verzoek van Ellis and Cactus Enterprises af om Willem te verbieden hen te beschuldigen van het toeëigenen van domeingrond en het misbruiken van de gedeputeerdefunctie van Ellis (punt 3.8 in het vonnis). Maar hij eist wel dat Willem in zijn gedwongen advertentie rectificeert, dat Ellis misbruik heeft gemaakt van zijn functie.

Hij zegt daarmee te willen voorkomen dat daaruit nieuwe discussies en rechtszaken voortkomen. Toch bestaat de indruk dat mr Goossens dat juist heeft bevorderd.

Enerzijds zegt de rechter dat Cactus Enterprises zich geen terrein van de overheid heeft toegeëigend en dat Ellis zijn functie van gedeputeerde niet heeft misbruikt. Anderzijds zegt Goossens dat 'vaststaat dat de fundering over de grens van het terrein is gelegd en dat de septictank geheel op domeingrond ligt' (punt 3.4); dat Ellis 'er goed aan doet verwarring over zijn activiteiten te voorkomen' (punt 3.2); dat Ellis 'wel gedeputeerde was van Domein in de tijd dat er sprake was van grondruil' (punt 3.7).

Rechter Goossens is van mening dat de ontsluiting van het parkeerterrein algemeen belang is. Maar daar ging het kort geding niet over.

Uitbetalen vakantiegeld leidt tot verwarring

KRALENDIJK — Vrijdag heeft de overheid de werknemers het vakantiegeld uitgekeerd. Het was echter om technische reden niet mogelijk om de berekening van het vakantiegeld daarbij te overleggen. Voorlopig zullen de ambtenaren het dus moeten doen met vakantiegeld minus de belasting. De specificatie zal later gegeven worden.

Het uitbetalen van het vakantiegeld heeft wel enige verwarring gewekt. Dat werd mede veroorzaakt, omdat er niet voldoende informatie werd verstrekt. Vooral de inhouding van de belasting heeft velen verwonderd. Het Bestuurscolelge beandrukt dan ook dat vakantiegeld één normaal inkomen is dat belastbaar is. Daarover mag geen enkele twijfel bestaan.

Voor de ambtenaren in dienst van het land is de situatie anders. De centrale regering is namelijk vanaf januari al begonnen met het inhouden van maandelijkse bedragen. De in te houden belasting is dus verdeeld in twaalf maadelijkse porties. Het betekent evenwel niet dat ambtenaren in landsdienst dus geen belasting zouden betalen.

Aan a.o.v. moet door de werknemer jaarlijks een bedrag betaald worden. Daarvoor bestaat een maximum. Dat is gebonden aan het inkomen van de ambtenaar. Wie al aan het plafond van de a.o.v.-betalingen zit, betaalt over het vakantiegeld geen a.o.v.

***

Op 23 en 24 juni vindt in TOKYO overleg op ministersniveau plaats tussen de VS, Japan, de EG en Canada over de Uruguay-ronde, de lopende ronde van wereldhandelsbesprekingen.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

12de Trekking

Donderdag 17 juni 1993

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

12de trekking op Donderdag 17 juni 1993.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
14064	2.000	5375	1.500	24854	1.000
14065	**100.000**	**5376**	**30.000**	**24855**	**10.000**
14066	2.000	5377	1.500	24856	1.000

Getuigen:
N. A. SCHOOP.
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO	: 8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)
ARUBA Oranjestad	: 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas	: 8.00—12.00 en 13.00—16.00
BONAIRE	: 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN	: 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA	: s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS	: s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Islamieten: 'Stop slachting in Bosnië'

WENEN - De islamitische landen zullen in de VN-Conferentie over de Rechten van de Mens een resolutie indienen die pleit voor opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-hercegovina.

Zij betoogden donderdag dat de Veiligheidsraad niets heeft gedaan met de eerdere oproep van de conferentie om de volkerenmoord in Bosnië te stoppen. "De conferentie verliest iedere geloofwaardigheid als ze de ogen sluit voor de slachting in Bosnië", aldus Shaumut Umer van de Pakistaanse delegatie, die in Wenen sprak namens de 51 lidstaten van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC).

Tokyo in crisissfeer

■ *TOKYO - De vroegere Japanse minister van Financiën Tsutomo Hata (midden) speelde een hoofdrol in de politieke crisissituatie in Japan. Buiten zijn kantoor stond hij de pers te woord. Hij is de leider van de dissidente groep binnen de Liberaal democratische partij die aan de regering is. Van de houding van deze groep hing het af of de regering van premier Kiichi Miyazawa in het zadel zou blijven bij de stemming over de door de oppositie ingediende motie van wantrouwen door het parlement wordt behandeld. De regering hield de eer aan zichzelf toen men de koppen geteld had en bleek dat de motie op een meerderheid kon rekenen. Het parlement werd ontbonden en Japan zal vervroegd naar de stembus moeten gaan. Volgens het oude systeem dat alle openingen biedt voor corruptie.*

FINANCIEEL NIEUWS

Wall Street flink lager

NEW YORK - De New-Yorkse effectenbeurs is vrijdag flink lager gesloten. De Dow Jones-index van dertig belangrijkste aandelen ging met 27,12 punten omlaag naar 3394,77. Over de hele week was er een verlies van tien punten. De verhouding tussen de aandelen lager en hoger sluitende fondsen bedroeg ongeveer tien tegen zeven. De omzet kwam uit op een flink totaal van 289 miljoen aandelen tegen 200 miljoen op donderdag.

De handel stond in het teken van het aflopen van optie- en termijncontracten. De Dow Jones-index lag bijna de hele dag onder het slotniveau van donderdag. Een uur voor het slot kwam het koersgemiddelde even in de plus om vervolgens sterk terug te zakken naar het laagste niveau van de dag. Litton Industries was een positieve uitschieter. Het fonds boekte een forse koerswinst door de aankondiging van verzelfstandiging van de activiteiten in de oliesector en de industriële automatisering. De grootste verliezers waren te vinden onder de farmaciefondsen. Dat was het gevolg van sombere prognoses voor deze sector van effectenhuis Kidder Peabody.

Op de valutamarkt in New York ging de dollarkoers nog iets verder omhoog. Tegen het slot van de handel werd f 1,8845 genoteerd na een slotkoers van f 1,8805 in Amsterdam. Donderdag sloot de dollar in New York op f 1,8605.

Dollarkoers stijgt 2,5 cent

AMSTERDAM - Voor de Amerikaanse dollar was er vrijdag in Europa een koersstijging weggelegd van bijna 2,5 cent. De slotkoers in Amsterdamm bedroeg f 1,8805 na f 1,8560 op donderdag. Daarmee kwam de dollar op het hoogste peil van de afgelopen twintig maanden. De koers begon de dag bijna een cent hoger op grond van de verwachting dat de Bundesbank na het achterwege laten van een renteverhoging op donderdag in ieder geval de komende maand haar rentetarieven zal verlagen.

De dollar bleef op het hogere openingspeil hangen tot kort voor het einde van de handel. Toen trad er een flinke koersstijging op nadat Wayne Angell, een van de directeuren van het Amerikaanse centrale-bankstelsel, had gezegd dat de inflatie in zijn land nog steeds te hoog is. Hij vindt zelfs een inflatie van een procent te hoog. Angells opmerkingen deden de dollarhandelaren geloven dat er mogelijk een renteverhoging in aantocht is, waardoor de dollar aantrekkelijker zou worden voor beleggers. In een week tijd is de Amerikaanse munteenheid ongeveer zes cent duurder geworden.

De koers van het pond sterling ging verder omhoog. Kwam er donderdag 3,5 cent bij door meevallende werkloosheidscijfers, vrijdag steeg de koers nog eens met ruim een cent. De slotkoers bedroeg f 2,8215 tegenover 2,8080 op de voorgaande dag.

Rommelige beurs zonder tendens

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs heeft op de laatste dag van deze week een rommelig beeld laten zien waarbij een duidelijke tendens ontbrak. De drievoudige expiratie op de optiebeurs leverde weinig vuurwerk op. De bijna 2,5 cent hogere dollar zorgde ervoor dat dollargevoelige fondsen verder konden aan trekken. Bij de overige fondsen was het volgens handelaren vaak 'een dub op een dub af'.

De EOE-index schommelde de gehele dag rond het niveau van donderdag om uiteindelijk te sluiten met een bescheiden winst van 0,31 punt op 315,92. De stemmingsindex was 0,30 punt beter op 109,20, terwijl de koersindex algemeen, waarin de internationale waarden zwaar meewegen, 0,90 punt hoger sloot op 224,50 punten en daarmee het hoogste niveau van dit jaar bereikte. De omzet bedroeg f 4,38 miljard waarvan f 1,22 miljard aan aandelen en f 3,15 miljard aan obligaties. De obligatiemarkt was iets beter, waarbij de laatste vijfjarige staatslening 20 cent hoger noteerde en de 10-jarige 30 cent.

Bij de internationale waarden spande Koninklijke Olie de kroon met een winst van f 2 op f 175,70, opnieuw een recordniveau dit jaar. De sterke dollar en de functie van vluchthaven voor beleggers die in een richtingloze markt niet precies weten wat te doen, gaven het fonds vleugels. Ook Unilever profiteerde met een winst van f 1,10 op f 198,50 van de sterke dollar. KLM noteerde vier dubbeltjes beter op f 26. Alleen Philips moest een verlies van zes dubbeltjes incasseren op f 27,60 als gevolg van de perikelen bij de Duitse dochter PKI, waar de verliezen zich opstapelen.

Bij de financiële waarden bleven ABN Amro en ING dicht bij het slot van donderdag. Aegon moest twee kwartjes terug op f 84,50 en Amev een gulden op f 66,40. Na speculatie op een Duitse renteverlaging die niet plaatsvond, besloten beleggers hun posities weer af te bouwen.

Bij de overige hoofdfondsen snoepte het dollargevoelige Hunter Douglas door de gestegen Amerikaanse munteenheid in koers f 2 mee op f 55. VNU leek eindelijk verlost van de grote buitenlandse verkoper die zijn stukken deze week tussen de f 111 en f 108 overboord zette. Toen in de loop van de middag weer wat vraag in een lege markt terecht kwam kon de uitgever twee dubbeltjes aantrekken op f 111,20. Fokker kon zeven dubbeltjes aantrekken op f 16,80 om daarmee het recordniveau van 8 januari te evenaren. DSM moest na de stijging van deze week zes dubbeltjes laten op f 87,10 door winstnemingen.

Op de lokale markt wist NKF het eerdere verlies van f 12 op f 100 uiteindelijk met een gulden te beperken tot f 11 op f 101. De kabelproducent moest hiermee de sterke winstdaling bekopen die donderdag nabeurs werd bekendgemaakt. Van Dorp moest een gulden terug op f 33,50 nu de winst over het eerste halfjaar sterk zal dalen en er geen duidelijke uitspraak kan worden gedaan over de ontwikkelingen in het tweede halfjaar. Begemann moest weer f 2 laten op f 29.

Op de optiebeurs zorgde de gestegen dollar voor een spannende ontknoping van de dollaropties met expiratiemaand juni waarbij 11.000 contracten van eigenaar verwisselden. In de EOE-index werden 17.000 contracten omgezet.

Nieuw hoofd VS-Immigratie

■ WASHINGTON - President Bill Clinton (links) fluistert Doris M. Meissner (centrum) iets toe terwijl vice-president Al Gore toekijkt. Dit gebeurde in de tuin bij het Witte Huis tijdens de aankondiging door de Amerikaanse president dat Meissner wordt benoemd tot hoofd van de Immigration and Naturalization Service. Dit voorbehouden de goedkeuring van deze aanstelling.
(AFP-satellietfoto)

Buitenlanders in Amsterdamse handel in staatsobligaties

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs is de afgelopen jaren een groot deel van de handel in staatsobligaties kwijtgeraakt aan buitenlandse beurzen, in het bijzonder de Londense markt, doordat die goedkoper werken. Om affaire terug te winnen heeft de beurs een aantal stappen ondernomen.

Een ervan is de Amsterdam Treasury Bond Market (ATM), de met beeldschermen werkende markt voor de beroepshandel in grote posten staatsobligaties en de daarop via de financiële termijnmarkt Amsterdam (FTA) gesloten termijncontracten. Maandag gaat de ATM van start na de officiële openingshandeling door minister Wim Kok van Financiën.

Inmiddels heeft de beurs vijf vooraanstaande Britse effectenhandelshuizen aangetrokken voor deelneming aan de ATM, te weten ABN Amro Securities (UK), Goldman Sachs International, J.P. Morgan Guarantee Trust, Salomon Brothers International en Warburg Securities. Zij hebben een bijzonder lidmaatschap van de Amsterdamse beurs verkregen, waarvoor zij de relatief bescheiden contributie van f 40.000 betalen.

Binnenkort verwacht de beurs de formele lidmaatschapsaanvrage van nog een aantal buitenlandse effectenhuizen waarmee de besprekingen zijn voltooid, terwijl met andere gesprekken worden begonnen.

De ATM werkt met het tussenhandelarensysteem van Brondgeest + Van Hees Interdealer-Broker (BHI), een samenwerkingsverband met de hoekliedens in staatsleningen Bronsgeest + Springer en Van Hees. Zij stellen hun handelssysteem beschikbaar en daarmee kunnen grote partijen rechtstreeks zaken met elkaar doen. Deze specialisten blijven wel afzonderlijk werkzaam voor kleine orders van minder dan f 2,5 miljoen in staatsleningen.

***

Het aandeel van buitenlandse bedrijven op de JAPANSE markt voor computerchips is gedaald van 20,2 procent in het vierde kwartaal van 1992 tot 19,6 procent in de eerste drie maanden van dit jaar, zo heeft de VS- regering bekendgemaakt. Japan en de VS kwamen in 1991 overeen te streven naar een groei van het buitenlandse marktaandeel tot 20 procent eind 1992. Dat het percentage in het eerste kwartaal iets lager was, vindt de VS- regering niet verontrustend, zo liet handelsgezant Mickey Kantor weten.

***

Het FRANSE concern Saint-Gobain (glas en bouwmaterialen) gaat dit jaar 4.000 arbeidsplaatsen schrappen, zo heeft topman Jean-Louis Beffa verklaard. Beffa zei verder dat het concern waarschijnlijk kleine belangen zal nemen in Banque nationale de Paris en de verzekeringsmaatschappij Union des assurances de Paris bij de komende privatisering van die twee instellingen.

***

LITOUWEN brengt op 020 juni een nieuwe munteenheid, de Litas, in omloop. Daarmee is de roebel definitief als munteenheid afgeschaft. De Litas vervangt de talon, die sinds oktobear vorig jaar als voorlopig betaalmiddel gold. De Litas is vrij inwisselbaar.

***

BANK NEDERLANDSE Gemeenten geeft een 4,625 procent achtjarige obligatielening van 100 miljoen Zwitserse frank uit tegen 102,3 procent. Notering aan de beurzen van Zurich, Bazel en Geneve wordt aangevraagd.

***

De autoproduktie in DUITSLAND is in de eerste vijf maanden van dit jaar in vergelijking met dezelfde periode in 1992 met circa 25 procent oftewel 575.000 stuks verminderd. In deze periode rolden er in totaal 1.750.300 auto's van de band. In mei was de produktie 26 procent kleiner dan in dezelfde maand van 1992.

***

In AUSTRALIE heeft de regering aangekondigd de banksector verder te liberaliseren. Kleinere banken mogen voortaan samengaan en buitenlandse instellingen mogen Australische banken overnemen, uitgezonderd 's lands vier grootste banken. Verder wordt de regel dat aandeelhouders maximaal slechts tien procent van de aandelen van een bank in handen mogen hebben, verruimd tot vijftien procent.

***

De VS- luchtvaartmaatschappij NORTHWEST Airlines, waarin de KLM voor twintig procent deelneemt, heeft de vakbonden gedreigd met het aanvragen van uitstel van betaling, tenzij die bonden instemmen met looncessies van in totaal een miljard dollar. Dit heeft de Washington Post gemeld. Northwest heeft schulden van bij elkaar 4,16 miljard dollar.

OESO: Ierland ontkomt aan recessie in Europa

PARIJS - De economie van Ierland heeft het de afgelopen twee jaar gezien de omstandigheden goed gedaan. Dat zal voorlopig zo blijven. Ierland zal in tegenstelling tot veel andere Europese landen niet in een recessie raken. Voor verdere economische groei is het wel noodzakelijk het enigszins geschonden vertrouwen in het financiële beleid te herstellen. De regering moet tegelijkertijd werken aan vermindering van de forse werkloosheid en verhoging van de levensstandaard.

Dit zegt de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO) in haar jongste rapport over de Ierse economie. De instelling stelt vast dat Ierland in 1991 en het grootste deel van 1992 een economische groei wist te verwezenlijken van 2,5 à 3 procent per jaar ondanks een zwakke binnenlandse vraag en de recessie in Groot-Brittannië, nog steeds verreweg de belangrijkste handelspartner. Dat was te danken aan de sterke toeneming van de export. De groei ging gepaard met een aanhoudend lage inflatie en een stijging van het overschot op de betalingsbalans naar een recordniveau. Een minpunt was de toeneming van de werkloosheid.

In het vierde kwartaal van 1992 kwam er een flinke terugslag door de crisis binnen het Europese Monetaire Stelsel (EMS). De devaluatie van het pond sterling betekende een klap voor de export naar Groot-Brittannië. Bovendien moest de rente flink worden verhoogd om de koers van het Ierse pond binnen het EMS op peil te houden. In januari bleek een devaluatie van het pond onontkoombaar. De concurrentiepositie van Ierse exporteurs werd daardoor hersteld en de rente kon omlaag, maar de economische groei had inmiddels wel aan vaart verloren, aldus de OESO.

De successen van de afgelopen jaren waren gebaseerd op een stabiele wisselkoers, een strak begrotingsbeleid en loonmatiging in de overheidssector. Het wisselkoersbeleid heeft door de problemen in het EMS een knauw gekregen. Bovendien is handhaving van begrotingsdiscipline moeilijker geworden door druk tot extra uitgaven. De Ierse regering dient het vertrouwen op deze twee punten volledig te herstellen, aldus het rapport.

De OESO verwacht dat de groei van het Bruto Binnenlands Produkt dit jaar zal afnemen van 2,7 tot 2,2 procent, maar bij een verstandig beleid zal de economische groei volgend jaar weer toenemen tot 2,9 procent. De inflatie blijft schommelen rond de drie procent. Het grootste probleem is de werkloosheid. De OESO verwacht dat het percentage werklozen onder de beroepsbevolking zal stijgen van 17,2 in 1992 tot 19,5 dit jaar en tot 20,0 in 1994. Dat is op Spanje na het hoogste niveau van alle 24 bij de OESO aangesloten industrielanden.

De oorzaken van de hoge werkloosheid in Ierland zijn volgens het rapport complex en liggen grotendeels op micro-economisch niveau. Verbetering van de situatie vereist voortzetting van het programma voor structurele economische hervormingen. Dit zal niet snel resultaten opleveren, maar alleen langs deze weg kan Ierland de kloof dichten die er met andere landen is op het gebied van werkloosheid en welvaartsniveau, aldus de OESO.

***

De Europese bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) verstrekt een lening van twaalf miljoen D-mark (Nf 13,5 miljoen) aan Rockwool Polska, de grootste producent van isolatiemateriaal voor de bouw in POLEN. Het bedrijf is voor 29,5 procent eigendom van de Deense onderneming Rockwool International, voor 21 procent van het Deense investeringsfonds voor Oost-Europa en voor 49,5 procent van de Poolse staat.

MENSEN

■ Het Curaçao Culinary Team behaalde vijf bronzen medailles tijdens de International Culinary Contest in Jamaica.

Curaçaos koksteam wint vijf medailles

In navolging van de Curaçao Culinary Contest van 17 maart werd op 5 en 6 juni de *International Culinary Contest* van de CHIC-conference in Jamaica gehouden. De regionale winnaars van veertien eilanden streden om de Chaine des Rotisseurs-wisseltrofee en om diverse medailles.

Het Curaçao Culinary Team onder leiding van chef d'equipe Hennie Kolenbrander, bestond uit de koks Martijn Veltman van de Taveerne, Bart van Ooyen van landhuis Zeelandia, Niels Nielsen van het Avila Beach Hotel en Gilbert Lourens van het Princess Beach Resort & Casino.

Het team behaalde in totaal vijf bronzen medailles. Martijn Veltman werd geëerd met een medaille voor zijn hoofdgerecht kabritu gebraden in klei, Bart van Ooyen kreeg er twee voor zijn symfonie van lamsvlees en zijn grand dessert en Niels Nielsen ontving twee onderscheidingen voor zijn creatie van ravioli met kreeft en kip en een koninginnerol van mangomousse.

De winnende gerechten worden met de recepten afgebeeld in het magazine 'Bon Appetit'.

Dolfijnen in de rivier

Twee **dolfijnen** uit de Middellandse Zee hebben biologen en vissers voor een raadsel geplaatst, zo meldde de Spaanse pers vrijdag. De afgelopen dagen zwommen de twee dieren zo'n honderd kilometer de rivier de Guadalquivir op in Zuid-Andalusië, bijna tot aan Sevilla toe. Pas een stuwdam hield de beesten, die normaal alleen in het koude zeewater kunnen overleven, tegen.

Wetenschappers vermoeden dat de dolfijnen een schip achterna zwommen en toen de weg zijn kwijtgeraakt. Zeebiologen van de universiteit van Sevilla proberen de beesten, die tot een beschermde diersoort horen, te vangen en naar zee terug te brengen.

Na yuppies nu 'techtusiasts'

Techtusiasts is het etiket dat de Amerikaanse reclamebranche heeft geplakt op een nieuw ontdekte consumentengroep. De techtusiast is een groot liefhebber van geavanceerde communicatie-elektronica, relatief welvarend, goed opgeleid en jonger dan gemiddeld. Verder schijnt de techtusiast meer kranten en tijdschriften te lezen en minder televisie te kijken dan de doorsnee Amerikaan.

In het recente werden door reclamemensen namen bedacht als *yuppies* voor jonge ambitieuze mensen die goed in de slappe was zitten, *dinkies* (twee inkomens geen kinderen), *weps* (welgestelde positieve ouderen) en *grampies* (bejaard, maar actief en welgesteld).

Schaarste aan korans in Irak

Irak heeft een **tekort aan korans.** Als gevolg van de economische boycot tegen het land heeft het ook geen geld om deze te drukken. Daarom heeft minister Hikmat Al-Bazzaz van Onderwijs ervoor gepleit dat hiervoor een bedrag van tien miljoen dollar wordt vrijgemaakt uit de tegoeden van Irak die op buitenlandse banken zijn bevroren.

President Saddam Husayn heeft deze week bepaald dat alle leerlingen aan het lager en voortgezet onderwijs verplicht worden koranlessen te volgen. Voor de opleiding van leraren wordt 3,5 miljoen gulden uitgetrokken.

Olifantje behandeld met acupunctuur

Het zieke **olifantje** Bo Gyi in de dierentuin van het Nederlandse Emmen wordt sinds een week behandeld met acupunctuur. De behandeling wordt uitgevoerd door het HWA To-centrum voor Traditionele Chinese geneeskunde, dat samenwerkt met de Rijksuniversiteit Groningen. Volgens bioloog H. Hidding van het Noorderdierenpark zijn de resultaten van de acupunctuur tot nu toe bemoedigend.

Bo Gyi, die al wekenlang niet meer kan opstaan door een mogelijke zenuwbeschadiging in haar achterlijf, maakt tijdens de behandeling bewegingen die ze al geruime tijd niet meer kon maken. Afgewacht moet worden of zij zich ook zal kunnen bewegen buiten de momenten van behandeling.

Het kan volgens Hidding nog wel enkele weken duren voor duidelijk is of met de behandeling wordt bereikt dat het dier weer kan staan.

■ *Edson Johannes Girigorie, zoon van de Curaçaose Francisco Girigorie, was een van de 490 studenten die werden gefeliciteerd door popzanger Billy Joel met het behalen van het diploma Professional Music van het Berklee College of Music in Boston. Billy Joel was in de stad om een eredoctoraat van Berklee ontvangst te nemen als erkenning voor zijn uitstekende prestaties in de muziekindustrie.*

Felicitatie van Billy

Biefstuk blijkt mensenvlees

Het dure vlees dat een Russische huisvrouw haar gezin had willen voorzetten was **mensenvlees**, zo deelde de politie haar mee.

Volgens de krant Moskovski Komsomolets vond de vrouw toen zij vorige week haar vlees sneed een hard metalen voorwerp, dat door haar echtgenoot werd herkend als een kogel uit een Makarov-pistool. Hij waarschuwde de politie die tests uitvoerde om te ontdekken waar de 'biefstuk' vandaan kwam.

De politie deed een inval in de staatswinkel in het Zuidwesten van Moskou waar het vlees was verkocht en ontdekte dat alles was verkocht. "De mensen die niet zo gelukkig zijn geweest een kogel gevonden te hebben, kunnen wij alleen maar 'eet smakelijk' toewensen", aldus de krant.

De politie gaf geen commentaar op het verhaal in de misdaadrubriek van de Moskovski Komsomolets. Een journalist van de krant bevestigde dat het verhaal geheel op waarheid berust.

■ *Roy Hollander gooit het ... op een muzikaal akkoo... met Abraham, want vand... wordt hij vijftig jaar. ... bijna dertig jaar in het on... wijs bruist hij nog altijd ... de activiteiten. Behalve in ... sport, waar zijn hart voo... uitgaat naar softball, ... hij veel vrije tijd in ... muziek. Zoals uit deze ... blijkt, met groot plezier. ... enige juiste formule ... gezond (een beetje) oud... worden. Pabien Roy. Nog ... veel mooie deuntjes toe... wenst.*

Vliegtuig maakt recordvlucht

Een Europese **airbus** is vrijdag op de luchthaven Le Bourget bij Parijs geland na de langste non-stop vlucht te hebben gemaakt in de geschiedenis van de luchtvaart.

Binnen 48 uur was de A-340 heen en weer van Parijs naar Auckland (Nieuw-Zeeland) gevlogen. De heenreis duurde 21 uur en 48 minuten. Het toestel verbleef vervolgens vijf uur op de Nieuwzeelandse luchthaven waar het werd getankt met de maximaal mogelijke hoeveelheid kerosine. Vervolgens legde het moderne viermotorige vliegtuig dezelfde afstand, 19.100 kilometer, in nog minder tijd af, 21 uur en 32 minuten. Aan boord van de A-340 waren slechts twintig mensen. Zij werden op de luchthaven bij Parijs luid toegejuicht.

Alleen de concorde vloog ooit sneller de wereld rond, 32 uur en 49 minuten. Maar dit supersonische toestel had daarvoor zes stops nodig, en de airbus slechts een.

Misbruikte vrouw krij... 30 miljoe...

Een jury in Stillwater ... de Amerikaanse staat Min... nesota heeft een vro... dertig miljoen dollar **sch... devergoeding** toegew... wegens jarenlang seksu... misbruik door een oom.

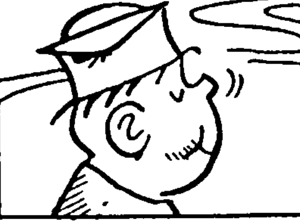
Volgens de 22-jarige vrou... uit Cottage Grove heeft h... oom haar vanaf haar vijf... tot haar veertiende seksu... misbruikt. De oom heeft o... kend.

Haar advocaat gaat erv... uit dat zijn cliënte niet ... volledig toegezegde schade... vergoeding uitgekeerd z... krijgen, omdat de beschul... digde niet welgesteld is ... bij beroepsprocedures h... bedrag meestal omlaag gaat.

Voor een strafprocedure tegen de oom was de termijn verstreken. Daarom spande de vrouw een civiele procedure aan. "Het gaat mij niet om het geld", verklaarde zij "maar ik wil vrouwen er... wijzen dat ze niet uit angst deze zaken moeten verzwijgen".

HENRY ® **By Dick Hodgins**

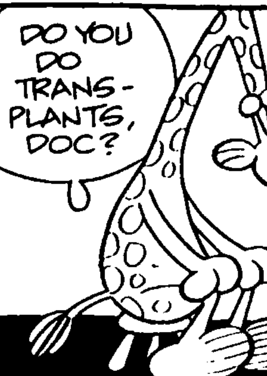

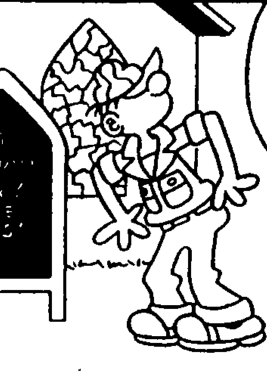
BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

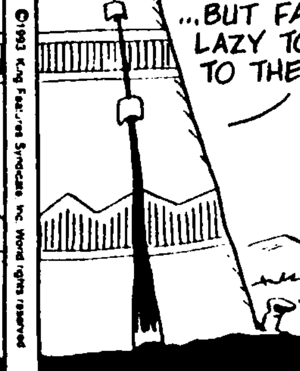

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

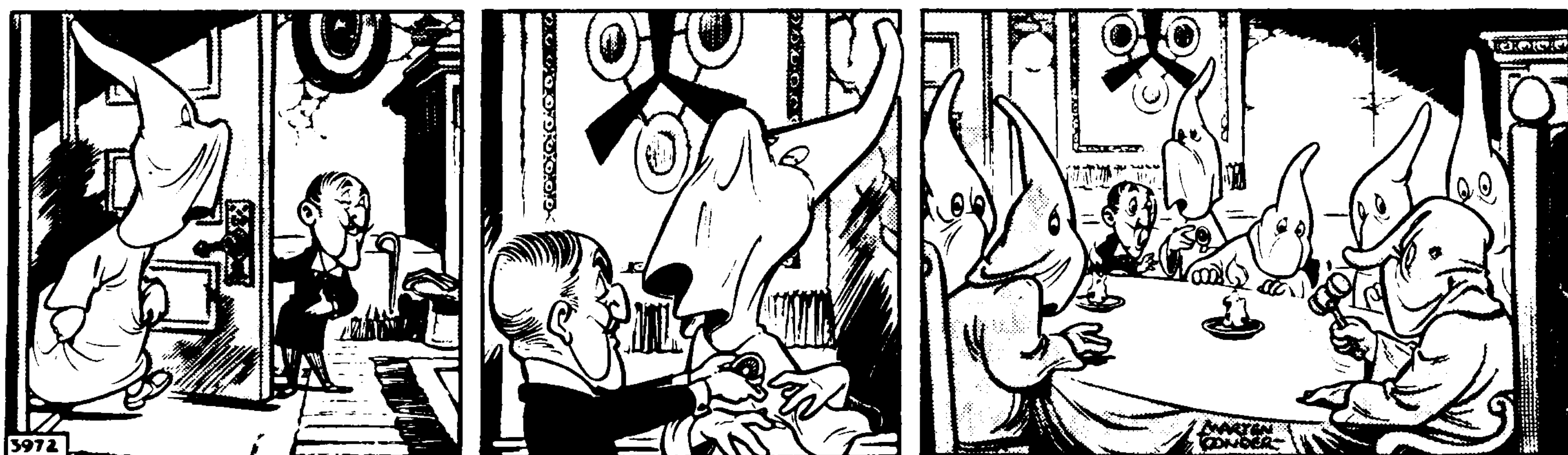

Tom Poes en de Herenopstand

door Marten Toonder

3972 — De heer De Lazuur opende de deur en nu trad het beginnende a-lid opgeruimd binnen.

"Het ging enig, luitjes",sprak hij. "Ik heb reuze pret gehad."

Heer Ollie keek verbaasd op, doch de contactheer haalde haastig een rozet voor de dag en begon aan een redevoering.

"Opnieuw speld ik u deze onderscheiding op", zo begon hij. "Ik hoop dat u hem niet weer kwijt raakt, want dat zou gevaarlijk voor onze beweging zijn. Hoe gemakkelijk kan het embleem niet in verkeerde handen vallen - en dan..."

"O, nee hoor", riep het nieuwe a-lid uit. "Ik ga hem op dit hemd vastnaaien, dan valt-ie niet weer.

"Ahum", hernam de heer De Lazuur wat stijfjes. "Goed, dat u het inziet. Om lid te zijn van onze band moet men zo'n verfijnd heer zijn, dat men zelfs de aanwezigheid van iemand uit het grauw niet kan verdragen. Wanneer het janhagel u benadert, moet uw haar overeind rijzen..."

"Hihihi", giechelde de ander. "Ik heb niet eens haar."

Er viel een stilte. Het was duidelijk dat de contactheer door deze woorden even van zijn stuk was gebracht. En ook heer Ollie, die in een mooie stemming was gekomen, voelde zich gestoord.

"Kom, heer Waggel, giechel niet zo dom", sprak hij.

Er voer een schok door de vergadering. De leden bogen zich over de tafel en heer Bommels voorganger herhaalde gesmoord: "Waggel? Zo heet onze wasbaas!"

ÇAO
AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

TDIENST ARTSEN
en van de artsen van Bandabou district) kunnen in spoedgevallen n 641658 bellen en dan het rdapparaat afluisteren. De n van de andere districten kunnen poedgevallen de artsenpraktijk van igen huisarts bellen en het rdapparaat zal dan mededelen wie nstdoende arts is.

ERARTS
uliere patiënten)
dienstdoende arts belt U tel.: /625100.

ENIGING VAN TANDARTSEN
de dienstdoende arts gedurende het einde en op feestdagen gelieve tel.: 222 op te bellen.

TRO MEDICO STA ROSA
Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; ingstijden zaterdag en zondag van 0-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

T GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 412 en 682574. Fax: 681000; geopend zeven uur 's morgens tot vijf uur iddags; spreekuur wijkgebouw Bonam: dinsdag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 865; Suffisant: tel.: 687707; Montagne tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 577; Mamayaweg: tel.: 657508; voor rmatie omtrent zuigelingen- en peuterbureaus kan men terecht op consultatiebureau Brievengat. Tel.: 373584.
r de *wachtzuster* gelieve **tel.: 603661** llen.

CHTING VAN HET WIT GELE IS VOOR GEZINSVERZORG 'KWIDO PA FAMIA'
Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren ndag, woensdag en vrijdag van 08.00-00 uur; dinsdag en donderdag van 00-16.00 uur.

EUTRALE WIJKVERPLEGING
oor Gosieweg 15. Tel.: 692231/ 2232; geopend van 07.00-17.00 uur. r de zuster van de wacht gelieve **tel.: 1847, pagenummer 669-0368**, te llen.
voor Bandabao, Groot Sta Martha 141. l.: 642555; geopend van 14.00-17.00 r. Voor de wachtzuster gelieve **tel.: 1847, pagenummer 669-0368** te bellen.

RAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 1343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Martina.** Tel.: 642685 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie **tel.: 672289, 375023 of 375542.**

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
19 juni 1993 vanaf 08.00 uur tot 21 juni 1993 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Sentro Mediko Sta. Rosa. Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/ 17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 603946 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
18 juni 1993 vanaf 17.00 uur tot 21 juni 1993 om 07.00 uur:
Dokter Roose, Spreekkamer: Kas Chikitu. Tel.: 623550; spreekuren: 11.00-12.00/ 17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 683233 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO
18 juni 1993 vanaf 17.00 uur tot 21 juni 1993 om 07.00 uur:
Dokter Lucasius, Spreekkamer: Soto. Tel.: 641790/641690; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 641356 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: **Schellens, Sommer, Lucasius,** Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 19
Otrobanda:
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centre). Tel.: 685022/ 685023.
Punda:
Sta. Rosa, Sta. Rosaweg 56. Tel.: 377679/ 377650.

ZONDAG 20
Otrobanda:
Muizenberg, Muizenberg z/n. Tel.: 692390/ 692391.
Punda:
Brievengat, Corriweg 32. Tel.: 379098/ 379567.

DIVERSEN

VERLOF
BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
19 juni: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.
20 juni: R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/
VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag)**: voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

DIERENARTS
voor **spoedgevallen** gelieve te bellen: **614000** (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot; *Fathersday.*
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. P. van der Waal.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. H.B. van der Steen.

NOACH-KAPEL

zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIEGEMEENTE YUBIABENDITA

zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

TELECURAÇAO (kanaal8/6)

ZATERDAG
15.00 Telefiesta met tante Irma
16.00 Live uitzending Copa America voetbalwedstrijd Uruguay vs Venezuela;
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling
20.00 Telenotisia
20.30 New WKRP in Cincinnati
21.00 **The Great Bookie Robbery**
22.00 Wega di Number Kòrsou
22.10 Uitzending Copa America voetbalwedstrijd Ecuador vs Verenigde Staten (T)
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ZONDAG
12.00 Directe uitzending Copa America voetbalwedstrijd Argentinië vs Mexico
14.00 Matinee: **Icestation Zebra**
16.00 Sena di Señor
17.00 Much'i Ben
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku.....
19.00 TeleSuerte
20.00 Telenotisia
20.30 Shete Dia
21.00 Uitzending Copa America voetbalwedstrijd Colombia vs Bolivia (T)
22.00 Superstars of Wrestling
23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal77)

ZATERDAG
15.00 **PGA Golf (Cont.)**(L)
18.00 News
18.30 ABC News
19.00 **Stop, Look & Listen: The ABCs of Kid's Safety**
20.00 Young Indians Jones Chronicles
21.00 FBI: The Untold Stories (R)
22.00 The Commish (R)
23.00 News
23.30 **Movie: Sister Margaret and the Saturday Night Ladies** (1986, Drama)
01.30 News
02.00 **Movie: Rockabye** (1985, Drama)
04.00 Branded
04.30 Guns of Will Sonnett
05.00 Travel Travel
05.30 Ebony/Jet Showcase

ZONDAG
12.30 News
13.00 **PGA Golf:** U.S. Open (L)
18.00 News
18.30 ABC World News Sunday
19.00 Life Goes On (R)
20.00 America's Funniest Home Videos
20.30 America's Funniest People (R)
21.00 **Movie: Blind Witness** (1989, Drama)
23.00 News
23.30 Movie
01.30 News
02.00 Runaway With the Rich & Famous
02.30 ABC World News Now
04.30 Opray Winfrey
05.30 ABC World News This Morning

AE (kanaal73)

ZATERDAG
15.00 **Movie: Streets of Fire** (1984, Fantasy)
17.00 Comedy on the Road
18.00 Evening at the Improv
19.00 **On The Road with The Will Rogers Follies**
19.30 Bob Vila's Home Again
20.00 **Movie: Chimera** (1990, Science Fiction)
22.30 Comedy on the Road
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 **Movie: Chimera** (1990, Science Fiction)
02.30 Comedy on the Road
03.30 Caroline's Comedy Half Hour
04.00 **Movie: Never Come Back** (1990)

ZONDAG
13.00 **Movie: Savage Season** (1970, Adventure)
15.00 **Movie: The Sugerland Express** (1974, Comedy)
17.00 In Search Of...
18.00 Real West
19.00 **Jewel in the Crown**
20.00 **Movie: Local Hero** (1983, Comedy)
22.00 Miss Marple
23.00 Evening at the Improv
24.00 **Movie: Local Hero** (1983, Comedy)
02.00 Miss Marple
03.00 Evening at the Improv
04.00 **Movie: Rage at Dawn** (1955, Western)

CBS (kanaal75)

ZATERDAG
18.00 News
18.30 CBS News
19.00 Hee Haw
20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
21.00 League of Their Own
21.30 Brooklyn Bridge
22.00 Walker, Texas Ranger
23.00 News
23.30 Roseanne
24.00 **Movie: Countdown** (1968, Drama)
02.00 **Movie: Start the Revolution Without Me** (1970)
04.00 CNN Headline News

ZONDAG
12.00 **Great Games of the ACC**
13.00 **Auto Racing:** NASCAR Winston Cup - Miller Genuine Draft 400
16.00 **Movie: Winning** (1969, Drama)
18.00 News
18.30 CBS Evening News
19.00 60 Minutes
20.00 Murphy Brown (R)
20.30 **Movie: Parenthood** (1989, Comedy-Drama)
23.00 News
23.15 CBS Sunday Night News
23.30 Amen
24.00 Entertainment Tonight
05.30 CBS Morning News.

LIFE (kanaal91)

ZATERDAG
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: Adam: His Song Continues** (1986)
18.00 **Movie: Daughters of Privilege** (1991, Drama)
20.00 **Movie: Daddy** (1987, Drama)
22.00 The Hidden Room
22.30 The Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 **Hooray for Howiewould**
01.00 Self-Improvement Guide
04.00 Self-Improvement Guide

NBC (kanaal85)

ZONDAG
15.30 **To Be Announced**
16.00 **A Hard Road to Glory** (T)
17.00 **AVP Pro Beach Volleyball** Miller Lite of Chicago (L)
18.00 News
18.30 NBC News
19.00 Saturday Sports Live
19.30 Roggin's Heroes
20.00 Almost Home
20.30 Nurses
21.00 Empty Nest
21.30 Mad About You
22.00 Black Tie Affair
22.30 Powers That Be
23.00 News
23.30 Saturday Night Live
01.00 HBO Comedy Showcase
02.00 Paid Program
02.30 Movie
04.30 Movie

ZONDAG
12.00 Eboby/Jet Showcase
12.30 **Sideline Sports**
14.00 **Drag Racing:** NHRA Springnationals (T)
15.00 **Ironman Triathlon** (T)
17.00 **Pro Beach Volleyball:** AVP Chicago Open
18.00 News
18.30 NBC Nightly News
19.00 **NBA Basketball** Championship Chicago Bulls at Phoenix Suns (L)
21.30 Mad About You (R)
22.00 Quantum Leap (R)
23.00 News
23.35 Mama's Family
24.05 New WKRP in Cincinnati
24.35 ALF
01.05 Beautv and the Beast
02.05 Horizons of the Spirit
03.05 NBC News Nightside
05.30 NBC News at Sunrise.

TBS (kanaal89)

ZATERDAG
16.05 **Movie: Big Jake** (1971, Western)
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
19.30 **Major League Baseball** Atlanta Braves at Montreal Expos (L)
22.30 **Movie: The Stalking Moon** (1968, Western Drama)
24.45 **Movie: Love At First Bite** (1979)
02.45 **Movie: The Fearless Vampire Killers** (1967)
05.00 The Munsters
05.30 I Love Lucy

ZONDAG
13.05 Andy Griffith
13.30 **Major League Baseball** Atlanta Braves at Montreal Expos (L)
16.30 Happy Days
17.00 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event Wrestling
19.00 **Movie: Perry Mason: The Case of the Sinister Spirit** (1987, Mystery)
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
24.00 Paid Program.
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
01.30 Paid Program
02.00 Personal Power
02.30 Kurtain Kraft
03.30 Time-Life Music
04.00 Filler
04.05 The Honeymooners
04.35 I Love Lucy
05.05 All in the Family
05.35 CNN Headline 'Jews

USA (kanaal83)

ZATERDAG
15.00 **Movie: K-9** (1989, Comedy-Adventure)
17.00 Joan Rivers' Gossip! Gossip! Gossip!
17.30 Bosom Buddies
18.00 Swamp Thing
18.30 Beyond Reaiity
19.00 **Case Closed**
20.00 **Movie: Outland** (1981, Science Fiction)
22.00 Silk Stalkings
23.00 **Movie: Mankillers** (1987, Action)
01.00 **Movie: Crunch** (1979)
03.00 **Movie: Hot Chili** (1985, Comedy)
05.00 Welcome Back, Kotter
05.30 Welcome Back, Kotter

ZONDAG
12.00 WWF All-American Wrestling
13.00 MacGyver
14.00 **Movie: Rambo, First Blood Part II** (1985, Adventure)
16.00 **Movie: Rambo III** (1988, Adventure)
18.00 Gossip! Gossip! Gossip!
18.30 My Two Dads
19.00 MacGyver
20.00 **Movie: Black Ice** (1992, Suspense)
22.00 Counterstrike (R)
23.00 Silk Stalkings (R)
24.00 Hollywood Insider
24.30 Paid Program
05.30 Paid Program

Indianen in Wenen willen gekend worden

WENEN - Inheemse volken hebben vrijdag de Verenigde Naties (VN) opgeroepen in september een decennium voor hen uit te roepen.

"Het is ironisch dat wij vijfhonderd jaar na onze zogenaamde ontdekking ons tot deze vergadering moeten richten om duidelijk te maken dat wij bestaan en rechten hebben", zo zei Aucan Huilcaman, een leider van de Mapuche uit Chili tot de VN-mensenrechten-conferentie in Wenen. Vorig jaar was Huilcaman in eigen land nog opgepakt en veroordeeld na een landbezetting. De inheemse volkeren betoogden in Wenen dat het huidige jaar van de inheemse volken onvoldoende blijkt om de achterstand in te halen. De circa tien woordvoerders zorgden met hun traditionele kleding voor een kleurrijke dag. Alleen Moses was gekleed in colbert en stropdas.

Alijev in Bakoe tijdelijk aan macht

BAKOE - De parlementsvoorzitter van Azerbajdzjan, de vroegere communistische leider Geidar Alijev, heeft vrijdag "tijdelijk" de macht overgenomen van president Aboelfaz Eltsjibej.

Deze ontvluchtte in de nacht van donderdag op vrijdag de hoofdstad Bakoe om een gewapende confrontatie met rebellen te voorkomen. Volgens welingelichte bronnen besloot Eltsjibej te vertrekken, nadat generaals hadden laten weten dat zij geen tegenstand zouden bieden als de rebellen van Goesejnov naar Bakoe zouden oprukken. De drie generaals werden donderdag onder druk van de oppositie benoemd tot ministers van Defensie, Binnenlandse zaken en Veiligheid. De president, die verleden jaar juni werd gekozen, heeft zijn functie niet officieel neergelegd en ook zijn bevoegdheden aan niemand overgedragen.

Malaysia drie mannen opgehangen

KUALA LUMPUR - Drie mensen, twee Malaysiërs en een Australiër, zijn vandaag (vrijdag) in Malaysia geëxecuteerd.

Twee van hen, onder wie de Australiër Michael McAuliffe waren wegens drugshandel ter dood veroordeeld. De derde, de 45-jarige Muhamed Awang, was schuldig bevonden aan de moord op een voormalig studiegenoot. De zeer strenge anti-drugswetten in Malaysia schrijven de doodstraf voor aan mensen die meer dan vijftien gram heroine, een kilo opium of 180 gram marihuana in bezit hebben. De veertig-jarige McAuliffe werd in 1985 opgepakt met 142 gram heroïne op zak.

SEÑOR LO DUNA FORZA Y ORA CU E TRISTEZA Y DOLOR TA INTENSO E LO TENE NO MAN

Cu palabranan, mezclá di dolor, tristeza y alavez agradecido na tur esnan, cu durante e dianan di amargura di curazon a haci acto di presencia na nos cas pa consola nos na ora di morto di nos yiu stimá Germaine, nos no por lubida di yama danki na esnan cu a bishitá nos". "Ta un consuelo grandi y un bálsamo di alivio pa nos curazon dolorí, e compania durante nos tristeza, di tanto famianan, bisiñanan, conocirnan, miembronan di prensa y coleganan, tur esnan cu a duna nos fortaleza y sostén, hunto cu e conformidad y boluntad di nos Creador, na unda Germaine den Cielo ta forma parti di Su Reino".
"For di Tilburg Hulanda, nos a ricibi e informacion di e bunita y conmovedor ceremonia, rouwdienst, na unda cu famianan, studiantenan y conocirnan di nos inolvidable Germaine a wordo despidi, den silencio, sin palabranan cu musica sagrado y clasico".
"Mientras cu un inmenso dolor, tanta di Germaine na Hulanda, hunto cu demas famianan tabata dirigi e ceremonia rezando rosario, rondoná di tur su amiganan y studiantenan, un berdadero cierre di un bida hoben cu a bay silencioso pa drumi e dushi soño eterno den Paraiso di Dios". "Germaine un bon mucha, estudiante inteligente cu kier a esforzá su mes, pa logra un "papel" den su man, pa su futuro, esfuerso di su mayornan a mira un otro luz y claridad mas halto y di mas balor, cu esun aki na mundo, ora cu Dios a yam'e na un tierno edad, cu e sosega na Paz". "Nos ta invita un y tur pa e siguiente sacrificionan di misa, diasabra pa 7 or di anochi na misa San Fransisco na Playa y diadomingo pa 8 or di mainta, na e mesun misa, tambe diamars lo tin un misa pa 7 or di anochi, na Madiki".

Na nomber di su mayornan
Betto y Anna Tromp van der Schoot y famia.
Su abuelo Jos van der Schoot
Y su prometido Francis Angela

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en vandaag droog. In de komende nacht en morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op enkele plaatselijke buien.
Matige tot vrij krachtige, vandaag af en toe krachtige tot harde overwegend oostelijke wind (tussen tien en 34 knopen).

WEEROVERZICHT:
De zwake storing in de middelste en hogere luchtlagen boven het oostelijk Caribisch gebied trekt langzaam in westnoordwestelijke richting en kan naar alle waarschijnlijkheid voor vannacht en morgenochtend voor meer bewolking en enkele plaatselijke buien zorgen.
Uit tropische depresse nummer 2 ontwikkelde zich vanochtend om acht uur lokale tijd de eerste tropische storm van dit seizoen *Arlène*. Het centrum van de storm bevond zich nabij 26.0 graden noord en 96.0 graden west ofwel op ongeveer 140 km ten oosten van Brownsville, Texas. *Arlène* trekt verder in westnoordwestelijke richting met sterkste winden om en nabij 65 km/uur.
Deze storm is van geen enkel belang voor de Boven- en Bendenwindse eilanden.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag Mm
Aruba	half bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	zwaar bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	33	27	0.0
St Eustatius	geheel bewolkt	31	26	0.3
St Maarten	zwaar bewolkt	32	27	sp
Amsterdam	zwaar bewolkt	--	15	0.3
Caracas	—.—	27	--	-.-

NAPA

Weekend Bijlage Amigoe

AMIGOE

INTERVIEWS

Vogels kijken in Antillen

REPORTAGES

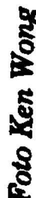

Arubaanse vlag op top Mr. Everest

Algemeen Nederlands Verbond weer tot leven

Wim Koppert:

= door Nel Casimiri =

Wim Koppert en echtgenote tonen trots de Neerlandiaprijs.

Nederlandse taal stimulans geven

Vooral de ouderen onder ons zullen het zich nog herinneren. De leerlingen die vroeger op school de beste punten voor Nederlands haalden, echt de allerbesten, kregen de Neerlandiaprijs! Die prijs werd uitgegeven door het Algemeen Nederlands Verbond en bestond oorspronkelijk uit een prachtige oorkonde, vol krullen, met je naam erop gecalligrafeerd, en een boek. Een boek in de Nederlandse taal uiteraard. Later werd de oorkonde wat aan de moderne tijd aangepast en verschenen rondom het staatsieportret van koningin Juliana monumenten van Nederland en haar overzeese rijksdelen, want er werden ook Neerlandiaprijzen uitgereikt in Oost-Indië en in Suriname.

Het was een document om trots op te zijn en in menig huiskamer of kantoor op Curaçao is een ingelijste Neerlandiaprijs nog steeds de blikvanger. De Neerlandiaprijs van Gibi Libier bijvoorbeeld prijkt trots boven de bar in zijn restaurant Martha Koosje.

Maar de tijden veranderen. De gebeurtenissen van 30 mei 1969 trokken een scherpe scheidslijn en de uitreiking van de Neerlandiaprijs werd stopgezet. De tijd was aangebroken om alle aandacht te richten op de eigen identiteit en om trots te zijn op het Papiamentu, de eigen taal. Weer is er een [illegible] voortschrijden der tijd. Aan het prestige en de status van het Papiamentu twijfelt niemand meer. Het is de taal van de statenvergaderingen, van officiële verklaringen, de taal van het ILA en de Sede di Papiamentu. Papiamentu heeft ook op de scholen haar intrede gedaan. Maar er komen klachten, klachten over de beheersing van het Nederlands. De leerlingen die van het voortgezet onderwijs afkomen missen de boot in Nederland omdat ze de taal, het Nederlands, niet goed genoeg beheersen. Kansarme jongeren die naar Nederland verhuizen komen terecht in het criminele circuit omdat ze zich niet kunnen aanpassen aan de Nederlandse maatschappij, onder andere omdat ze de taal te slecht beheersen.

SUGGESTIES

Van alle kanten worden suggesties aangedragen om dit probleem op te lossen en vorig jaar kwam voor het eerst sinds jaren weer de naam van het Algemeen Nederlands Verbond naar voren. Na jarenlange afwezigheid heeft het ANV in het schooljaar 1990/1991 een spreekbeurtencontest georganiseerd voor de leerlingen van VWO-4 op Curaçao en St. Maarten. Dat was een groot succes. Dit jaar ontvingen de directies van alle HAVO/VWO en MAVO scholen [illegible] bericht van het ANV dat op 26 juni 1993 voor het eerst na vele jaren weer Neerlandia-prijzen zullen worden uitgereikt aan de eindexaminandi die voor het vak Nederlands de beste cijfers weten te behalen.

De cirkel is rond. Op tafel bij de drs. Wim Koppert die voorlopig fungeert als voorzitter van het ANV op Curaçao liggen de nieuw-ontworpen oorkondes klaar: een palmboom gecombineerd met een berk, de verbondenheid in de taal tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. Alleen de namen moeten er nog op gecalligrafeerd worden. Het wachten is op de examenuitslagen.

ANV

Het Algemeen Nederlands Verbond werd in 1895 opgericht door de Vlaming Hippoliet Meert en de Nederlander Hermanus Jacobus Kiewiet de Jonge. Het Verbond richtte zijn activiteiten op het gehele Nederlandse taalgebied en op de Nederlandse cultuur daarbuiten. Wat als een taalverbond is begonnen groeide in de loop der jaren uit tot een verbond van Nederlanders en Vlamingen om onder het motto *'Eenheid in Verscheidenheid'* een gemeenschappelijke belangenbehartiging van het gezamenlijk cultureel en maatschappelijk erfgoed binnen en buiten het Nederlands taalgebied na te streven. Sinds de oprichting zijn de doelstellingen van het verbond periodiek bijgesteld wanneer de omstandigheden daar aanleiding toe gaven. Er is veel veranderd in die bijna 100 jaar. De taalstrijd in België is vrijwel voltooid: het Nederlands is in Vlaanderen nu de enige bestuurstaal.

Het ANV houdt echter ook het oog gericht op de Europese integratie. Binnen Europa is het Nederlands maar een klein taalgebied. Het ANV streeft ernaar de taalkundige identiteit der Nederlanden in het toekomstige Europa te behouden en verder te ontplooien. Het ANV zet zich tevens in om het contact met vooral die landen en gebieden in de wereld die van oudsher cultuur-historisch nauw verbonden zijn met de Nederlanden te verstevigen. En daartoe behoren uiteraard de Nederlandse Antillen.

Uit een beschikking van Gouverneur J.O. de Jonge van Beek & Donk blijkt dat het ANV in 1905 is opgericht op Curaçao. In juli/augustus 1905 kwam een speciaal geïllustreerd Curaçao-nummer uit van Neerlandia, het tijdschrift van het ANV, waarin verslag wordt gedaan van de oprichting van een eigen afdeling. Oost-Indië en in Suriname waren daarin al voorgegaan. Het Verbond had weliswaar reeds 25 leden op de verschillende eilanden maar dat was te weinig om een eigen afdeling op te richten. De meesten woonden op Curaçao en samenwerking met de leden op St.Eustatius en St. Maarten bestond niet. Maar er schenen lichtpuntjes aan de horizon. Enkele citaten uit het Neerlandianummer van 1905: *"Een zeer ijverig verbondslid is altijd geweest de Heer G.J.van Grol, Gezaghebber van St.Eustatius en korten tijd na zijn optreden aldaar riep hij de hulp in van het Hoofdbestuur om eene Hollandsche boekerij te stichten teneinde op het eiland onder zijn gezag liefde voor de Hollandsche taal op te wekken."* en *"Ook de Heer G.R. Zeppenfeldt, Gezaghebber van Aruba en Curaçaoenaar van geboorte, wendde zich tot het Verbond met het verzoek ook daar eene boekerij op te richten, welke in den loop van het jaar 1903 tot stand kwam."* en tenslotte: *"Het zij mij vergund hier een woord van hulde te wijden aan Mevrouw J. van Grol-Meijers, die de vertegenwoordiging van het Verbond voor St.Eustatius op zich nam. Zij is ook thans nog de eenige vrouw in de Kolonie, welke niet alleen lid van het Verbond is, doch ook met grooten ijver in de voorste gelederen met ons meestrijdt voor onze beginselen. Moge haar voorbeeld door vele vrouwen in de Kolonie gevolgd worden."*

Nadat er meer dan 100 leden waren ingeschreven volgde in 1905 de oprichting van een eigen afdeling. Overigens kreeg ook Bonaire een eigen boekerij van het ANV.

WAKKER

Het ANV bloeide en groeide maar zoals hierboven al aangegeven, het viel tenslotte bij gebrek aan voedsel in slaap. Nu is het ANV weer wakker geworden. In een persbericht staat het als volgt: "Zoals bekend is het Algemeen Nederlands Verbond, na een lange periode van afwezigheid, weer gestart met zijn aktiviteiten op Curaçao. Deze aktiviteiten zijn gericht op het stimuleren van het goede gebruik van de Nederlandse taal, zoals de Alliance Francaise zich inzet voor de Franse taal en de Sociedad Bolivariana voor de Spaanse taal. Nu het Papiamentu zijn intrede als vak in het onderwijs heeft gedaan en als culturele identiteit erkenning heeft gevonden als moedertaal, valt (vooralsnog) aan het Nederlands als tweede taal een bijzondere functie toe bij de voorbereiding op het voortgezet onderwijs en als instructietaal bij dit onderwijs. Uit recente uitlatingen van personen uit het onderwijsveld blijkt weer hoezeer de resultaten in het onderwijs afhangen van een gedegen beheersing van het Nederlands". Daarna kondigt het persbericht de hernieuwde uitreiking van de Neerlandiaprijs aan.

Voorzitter van dit nieuwe ANV-Curaçao is drs. A.W. Koppert. Hij kwam naar Curaçao voor de offshoresector van het VNU-concern, maar bleef na zijn pensionering hier wonen. Hij woont nu al meer dan tien jaar op het eiland samen met zijn vrouw die ook actief meehelpt het nieuwe ANV van de grond te krijgen. Zij staan hierin echter niet alleen. Omdat er nog geen ledenwerving is begonnen en er dus nog geen officieel bestuur is, is er een Raad van Advies samengesteld waarin naast het echtpaar Koppert, Jappa Beaujon, Elmer Joubert, Sidney Joubert, Gregory Berry, Henk Schutte en Rosemarie de Paula zitting hebben. Over de herleving en de plannen van het ANV vertelden Sidney Joubert en de heer en mevrouw Koppert gezeten op de porch bij de familie Koppert thuis.

Koppert: "We hebben met een heleboel mensen nagedacht over de wijze waarop het ANV hier het best zou kunnen functioneren. Tirso Sprockel (voormalig Onderwijsdirecteur) stelde voor niet taal en cultuur te introduceren. Cultuur is een aparte zaak, vindt hij. Maar taal is wel degelijk een uiting van een cultuur. Gregory Berry wilde wel ook de cultuur erbij betrekken en dacht aan films e.d. Sidney Joubert stelde ook voor de nadruk op de taal te leggen. In een Spaanse methode als El Puente komen echter ook lesjes voor over Madrid, toeristisch gewijze. Het is een beetje moeilijk streng te scheiden".

TELEVISIE

"Het ANV is ook vanuit Nederland bezig om bepaalde plannen te maken en te financieren. Ze hebben contact gezocht met TeleCuraçao en voorgesteld Nederlandse kinderprogramma's uit te zenden, goede programma's in goed Nederlands gesproken. Stella Oosterhof was erg enthousiast. Die programma's worden dus niet in het Papiamentu vertaald, omdat dat te duur zou zijn. Daarmee is het ANV naar de KabNA gegaan, waar men stomverbaasd reageerde. Het KabNA had hetzelfde voorstel gedaan, ik geloof onder andere met Sesamstraat en dat was geweigerd! Suhandi stelde ook voor schoolradio en radioschool in te voeren. Het laatste is een vorm van onderwijs waar geen scholen aanwezig zijn. Schoolradio geeft programma's als aanvulling op de lessen".

"De heer Harry Walters (voormalig journalistiek medewerker van ondermeer de Beurs- en Nieuwsberichten en de Curaçaosche Courant red.) heeft ons vier jaar geleden benaderd met de vraag of het ANV nog mogelijkheden had. Wij zijn toen gaan informeren. Er bestond ook een vereniging van 'Nederlanders in den Vreemde' maar die is opgeheven. Het ANV heeft hetzelfde postadres want zij zit in hetzelfde gebouw. We hebben heel voorzichtig gedaan, want we kregen van verschillende kanten waarschuwingen: 'Wees op je hoede, het ANV heeft een beladen, koloniale achtergrond!'.

Mijn vrouw is naar het Centraal Historisch Archief en de Maduro-bibliotheek gegaan en heeft daar de notulen van vroeger opgeduikeld. De vereniging heeft een heel intens bestaan geleid. Ze had een duidelijk culturele achtergrond. Het ging daarbij niet alleen om Nederland, maar men beschouwde het heel ruim. Er liepen veel lijnen naar de overheid toe en natuurlijk stond veel in het teken van het Huis van Oranje. Dit doorlezen is voor ons een leuke ervaring geweest, maar een dergelijke opzet is nu volkomen uit de tijd. Dat is doodgebloed in 1969, of eigenlijk daarvoor al. Mei 69 was een reactie. We hebben de heer Buijst aan tafel gehad hier. Die heeft ons verteld wat nergens in de notulen is terug te vinden, hoe in 1969 het ANV geluidloos is overleden. Het was niet meer in om lid te zijn. Hij heeft ook verteld over het ANV in oorlogstijd. Daarover was ook niet veel terug te vinden in de notulen. In 1940 werd Nederland bezet door de Duitsers. Het tijdschrift Neerlandia kon daarom niet meer verschijnen en toen heeft men de hoofdzetel van het ANV verplaatst naar Curaçao met toestemming van de regering. Daar is het tot 1945 gebleven, waarna het weer terugverhuisde naar Nederland. Het ANV is wel actief geweest tijdens die oorlogsjaren. Willem Meyer, de directeur van de AMS (Algemene Middelbare School, nu Peter Stuyvesant College), was toen hoofdredacteur van Neerlandia. Er is een enorm goed bevrijdingsnummer verschenen. Ook bestonden er veel onderafdelingen van het ANV, bijvoorbeeld in Caracas, in New York en in Zuid-Afrika.

JULIANA

Prinses Juliana is in de oorlog hier geweest en zij heeft het beeld van Peter Stuyvesant onthuld, een geschenk aan Curaçao van het ANV, samen met de Rotary. Het beeld staat nog steeds voor het Peter Stuyvesant College. Het is gemaakt door een kunstenaar in Amerika en die heeft het afgietsel hier naar toe gestuurd".

"Ook Wim Rutgers heeft het belaste verleden genoemd. Toch wil hij wel meewerken. In 1995 bestaat het ANV in Nederland 100 jaar. Dat is het overkoepelend geheel. Men heeft mij gevraagd voor het gedenkboek wat over het ANV op Curaçao te schrijven. Wim Rutgers zal hetzelfde doen voor Aruba".

"Het ANV is lang een bloeiende vereniging geweest, maar heeft ook dieptepunten gekend. De laatste acht a tien jaar is het Verbond weer aan het opkrabbelen. De versterking van het Nederlands-Vlaams bewustzijn is weer actueel in het kader van de eenwording van Europa. Hierbij spreekt cultuur wel een grote rol. De penningmeester van het hoofdbestuur, de heer H.J. Neeleman is hier op bezoek geweest. Hij kent Curaçao nog van voor 1969. Onder regie van het hoofdbestuur worden allerlei activiteiten georganiseerd in Nederland, waaronder lezingen, conferenties, werkgroepen van leraren, boekzendingen, enz. We zijn voorheen wel betrokken geweest bij de boekzendingen. De boekenbus naar Banda'Bou was een initiatief van het ANV. Ook voor het werk van de kinderjury dat de openbare bibliotheek heeft georganiseerd, heeft het ANV geholpen met de boekschenkingen. Rosemarie de Paula heeft het ANV hiervoor om hulp gevraagd. Een deel van de boeken is door het ANV gefinancierd, een deel door het KabNA. Dat was samen een groot aantal boeken. Op 26 juni, dezelfde dag als de uitreiking van de Neerlandiaprijzen, zal ook de uitslag van de kinderjury Curaçao bekend worden gemaakt".

Het Algemeen Nederlands Verbond, het Genootschap onze Taal, zijn er nog meer van dergelijke verenigingen?

"Naast het ANV [illegible] en de Nederlandse. Ook op

Vervolg op pag. 5

Internationaal Hof in moeilijk parket

Twijfels over berechting oorlogsmisdadigers Joegoslavië

Het Internationale Hof van Justitie in Den Haag is zijn werk nog niet begonnen of de twijfels rijzen over de mogelijkheden om de oorlogsmisdadigers uit voormalig Joegoslavië daadwerkelijk te berechten. Tal van deskundigen, en daders zelf, menen dat de grote jongens nooit voor het Hof zullen verschijnen. Een van de gezochte oorlogscriminelen, Vojislav Seselj, leider van de Servische radicale partij en de beruchte paramilitaire Witte Adelaars, verklaarde onlangs zelfverzekerd: "Mij krijgen ze nooit".

Amnesty International heeft al de vrees uitgesproken voor "politieke showprocessen", waarbij de daders bij verstek worden veroordeeld of niet daadwerkelijk worden vervolgd. "Het tribunaal mag geen lege huls worden", waarschuwt de mensenrechtenorganisatie in een memorandum aan VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali.

= door Wilma van Meteren, ANP =

Maar arrestatie van de oorlogsmisdadigers uit ex-Joegoslavië zal niet zo simpel gaan als na de Tweede Wereldoorlog toen de geallieerden de verdachte Duitsers en Japanners en collaborateurs zo in de kraag konden vatten.

Ook de Nederlandse jurist Frits Kalshoven, voorzitter van de VN-commissie die de oorlogsmisdrijven onderzoekt, twijfelt of de daders van de gruwelen in Kroatië en Bosnië-Hercegovina kunnen worden berecht. Hij wijst erop dat de bewijslast vaak problematisch is, omdat onduidelijk is wie de dader is en tot welke strijdende partij hij behoort. Nog moeilijker is het volgens hem politici of bevelhebbers die mogelijk opdracht hebben gegeven tot gewelddadigheden voor de rechter te krijgen.

EFFECT

Maar de Verenigde Staten, een van de initiatiefnemers, menen dat het tribunaal hoe dan ook effect zal hebben. "Of de verdachten nu gevangen worden gezet of niet, ze zullen in ieder geval internationaal paria's worden", voorspelt de Amerikaanse ambassadeur bij de Verenigde Naties, Madeleine Albright.

Washington heeft in december vorig jaar al een lijst gepubliceerd waarop de namen van een aantal Servische kopstukken prijken, die zich hetzij moeten verantwoorden hetzij moeten terechtstaan voor oorlogsmisdaden. In de categorie politiek verantwoordelijken zijn dat: Slobodan Milosevic (51 jaar), president van Servië. Hij wordt beschouwd als aanstichter van de oorlog in Kroatië en Bosnië-Hercegovina. Zijn ster is overigens internationaal weer enigszins gestegen sinds zijn streven om de Bosnische Serviërs achter het internationale vredesplan voor Bosnië te krijgen. Toen dat mislukte, kondigde hij een blokkade van de Bosnische Serviërs aan die niet langer via het moederland moeten worden voorzien van brandstof, wapens en andere benodigdheden, buiten voedsel en andere humanitaire hulp. Maar internationale waarnemers aan zijn grenzen om dat te controleren accepteert Belgrado niet.

Voor zijn steun aan de vredespogingen in Bosnië werd Milosevic door de Amerikanen aangeduid als 'de slachter van de Balkan', die met zijn streven naar een Groot-Servië de Serviërs in Kroatië en Bosnië aanmoedigde tot bloedig geweld en etnische zuiveringen. Het door Serviërs gedomineerde Joegoslavische leger (JNA) was betrokken bij de oorlogen in de twee onafhankelijke republieken. Nu nog, na de officiële terugtrekking, leiden oud-JNA-officieren de Bosnisch-Servische troepen. Radovman Karadzic (47 jaar), leider van de Bosnische Serviërs. Deze voormalig psychiater en amateurdichter wordt verantwoordelijk gehouden voor duizenden gruweldaden in Bosnië, moorden, verkrachtingen, etnische zuiveringen en de praktijken in gevangenkampen. In naam van het Bosnisch-Servische volk bouwt hij ten koste van de moslims aan een nieuwe samenleving en een eigen Bosnisch-Servische staat. De oorlog in Bosnië begon eigenlijk vanuit zijn hoofdkwartier in Sarajevo, het Holiday Inn-hotel, vanwaaruit zijn mannen het vuur openden op Kroaten, Serviërs en moslims die voor het parlementsgebouw betoogden voor vrede.

GEEN MEDEWERKING

Karadzic heeft gezegd dat hij 'absoluut niet' zal meewerken aan het tribunaal en dat de Bosnische Serviërs niemand zullen uitleveren omdat de zelfuitgeroepen 'Servische republiek' soeverein is en zelf misdadigers zal berechten.

Ratko Mladic (50 jaar), generaal, bevelhebber van het Bosnisch-Servische leger. Deze carrière-officier dreigde onlangs het westen met terreur, als het zou besluiten tot militair ingrijpen in Bosnië. Hij zou zich moeten verantwoorden voor de verwoesting van Vukovar, het stadje in Oost-Kroatië waar honderden burgers zijn gedood en verdwenen, en de bombardementen op Sarajevo. Ook zou hij medeverantwoordelijk zijn voor de etnische zuiveringen en de systematische verkrachtingen van moslimvrouwen en meisjes. Zelf noemt hij de verkrachtingen "sprookjes van journalisten en westerse politici". Hij zegt zich geen oorlogsmisdadiger te voelen omdat hij zijn eigen volk verdedigt. "Dat is legitiem".

Volgens Washington komen zeker zeven mensen in aanmerking voor berechting door het tribunaal wegens gepleegde oorlogsmisdaden: Zeljko Razjnatovic, bijgenaamd 'Arkan', bevelhebber van de paramilitaire Tijgerbrigade, die een prominente rol speelde bij de strijd in Oost-Slavonië en Krajina, Kroatische gebieden die nu in handen van de Serviërs zijn. De brigade zou ook zeer actief zijn geweest bij de etnische zuiveringen in Bosnië en verantwoordelijk zijn voor massamoorden rond Brcko. Ook in rapporten over verkrachtingen duiken de mannen van Arkan op. Razjnatovic, een internationaal gezochte crimineel die ooit ontsnapte uit de Amsterdamse Bijlmerbajes, is tevens onafhankelijk parlementariër in Servië en inmiddels net zoals Milosevic 'warm voorstander' van het vredesplan voor Bosnië. Kalshoven verwacht problemen bij Arkans vervolging omdat er nauwelijks feiten zijn over diens commando-verantwoordelijkheden.

MOORD

Vojislav Seselj, leider van de Servische radicale partij en paramilitaire Witte adelaars. Hij zou de drijvende kracht zijn achter de bloedige acties van Cetniks in Kroatië en Bosnië, waarbij tal van burgers zijn omgekomen. Zijn mannen worden verantwoordelijk gesteld voor de moord op twaalf politiemannen in het Kroatische Borovo Selo, wier lijken werden bewerkt met messen en bajonetten. Ook zouden ze betrokken zijn bij de moord op 42 Kroaten in de Oostkroatische dorpen Vocin en Hum.

Seselj, die zijn politieke tegenstanders als 'verraders en misdadigers' aanduidt, heeft de Bosnische Serviërs aangemoedigd het vredesplan niet te aanvaarden en is ook de man die Macedonië wil opdelen. Voor hem geldt evenzeer als voor 'Arkan' dat vervolging moeilijk zal zijn. Drago Prcac, commandant van het Servische 'concentratiekamp' Omarska in Bosnië, waar gevangenen onder beestachtige omstandigheden moesten leven. Tal van hen werden gemarteld en vermoord. Vrouwen werden er verkracht door Bosnisch-Servische militairen.

Borislav Herak, Serviër. Hij heeft toegegeven tientallen mensen te hebben vermoord en verkracht. Een militaire rechtbank in Sarajevo heeft hem eind maart al ter dood veroordeeld. Over uitvoering van het vonnis is niets bekend. Herak viel in handen van moslims die even buiten Sarajevo een wegversperring hadden opgericht. Adil en Arif, leden van Kroatische paramilitairen. Ze zouden bij een overval op bussen met Servische vrouwen en kinderen 50 mensen hebben vermoord. Adem Delic, commandant van het Kroatische kamp Celibdici in Bosnië. In het kamp zouden zeker vijftien Serviërs zijn doodgeslagen. En vele anderen, onder wie leden van de Kroatische 'zwarthemden', de paramilitaire Hos-troepen van de Kroatische extreem-nationalistische Dobroslav Paraga, verantwoordelijk voor moorden, verkrachtingen en etnische zuiveringen. Moslim-militairen verantwoordelijk voor platbranden van Kroatische dorpen in Midden-Bosnië en het doden van burgers in Sarajevo.

De commissie van jurist Kalshoven heeft al belastend materiaal verzameld voor meer dan duizend vermeende oorlogsmisdaden. Daar zullen nog vele bijkomen voordat hij zijn rapport, naar hij verwacht eind dit jaar, zal presenteren aan de VN-secretaris-generaal.

Pijn en wanhoop op de gezichten van deze moslim-vluchtelingen die wisten te ontkomen uit het belegerde stadje Srebrenica. De burgerbevolking heeft het meest te lijden van de wrede oorlog tussen Serven, Kroaten en moslims.

Eerste Canadese vrouw op premierstoel

Kim Campbell overleefde zwakke verkiezingscampagne

= door Frans Bothof, ANP =

De afloop van de strijd om het leiderschap van de conservatieve partij van Canada is volstrekt onzeker. Wie de circa 4.000 gedelegeerden in het afgelopen weekend op hun partijcongres tot opvolger van Brian Mulroney zouden kiezen, bleef tot het laatste moment een open vraag. Uiteindelijk werd het minister van Defensie Kim Campbell (46) de eerste vrouw die de positie gaat bekleden van minister-president van Canada.

Dat het spannend zou worden kon niemand bevroeden toen Mulroney op 24 februari zijn terugtreden aankondigde. Snel bleek echter dat slechts één persoon in aanmerking kwam om de impopulairste premier van na de Tweede Wereldoorlog op te volgen: de briljante en ambitieuze minister van defensie Kim Campbell.

Haar populariteit was zo groot dat zo'n vijf kabinetsleden, die werden beschouwd als potentiële kandidaten, afzagen van deelname. Er was zelfs sprake van om de gehele partijconventie, geagendeerd voor 9 tot en met 13 juni, maar af te gelasten, want van enige concurrentie zou toch geen sprake te zijn.

Campbell leek alles mee te hebben. De juriste maakte een flitsende carrière in de Canadese politiek. Voordat ze het ministerie van Defensie overnam, beheerde ze al de portefeuilles van Indiaanse aangelegenheden en Justitie. De minister is ad rem, spreekt goed Frans (van belang voor de Franstaligen in Quebec) en heeft een goed gevoel voor humor. Bovendien komt Campbell uit British Columbia, de snelst groeiende provincie van het land, rijk aan mineralen en met nauwe economische banden met welvarende gebieden in de Verenigde Staten en Azië.

Ook dat ze vrouw is, werkte in haar voordeel. In de Canadese politiek bekleden relatief veel vrouwen belangrijke posities, onder meer zeven zware regeringsposten. Daardoor leek de benoeming van een vrouwelijke premier een logische stap te zijn. Fotogeniek is ze ook. Een suggestieve plaat waarop de kandidaat-premier met blote schouders staat, bezorgde haar de bijnaam 'de madonna van de politiek'.

Opiniepeilingen toonden dit voorjaar dat Kim Campbell populairder was dan enig ander politicus in Canada en er ontstond een ware Campbell -manie. Zo werd er bijvoorbeeld een Kim-hotline ingevoerd, een nul-zesnummer waar men vragen kan stellen en informatie krijgt over de opvattingen en ideeën van de kandidaat-premier. Maar aan de vooravond van de verkiezingen bleek plotseling dat Campbell niet zo populair meer was dan men aanvankelijk had gedacht. Volgens de laatste peilingen voor de partijconventie maakte van de vijf kandidaten de jonge minister van Milieu, de 34-jarige Jean Charest, de meeste kans op de overwinning. Twee mededingers leken bij voorbaat nauwelijks stemmen te krijgen en een derde, James Edwards, weet zich slechts verzekerd van de steun van de rechtervleugel van zijn partij, in het bijzonder de gedelegeerden uit zijn thuisstaat Alberta. Het had er alle schijn van dat, als Campbell in de eerste ronde minder dan 40 procent van de stemmen zou krijgen en dat Charest met behulp van Edwards kiezers de nieuwe partijleider en premier zou worden.

Hoe heeft het zo ver kunnen komen? Waaraan was de duikeling van de gedoodverfde opvolgster van Mulroney te danken? Op de eerste plaats lag dat aan de kwaliteiten van Charest. Het jonge tweetalige genie uit Quebec maakte tijdens de tv-debatten een veel betere indruk dan Campbell. Hij kwam met een vijf-puntenplan gericht op de bestrijding van het enorme begrotingstekort en zei niet te aarzelen ook op uitkeringen te bezuinigen. "Mijn campagne heeft slechts twee eenvoudige doelen: meer banen en minder schuld", aldus de minister van Milieu. Bovendien heeft hij het voordeel deugdzaam getrouwd te zijn terwijl Campbell twee keer is gescheiden.

Maar het zijn niet alleen Charests capaciteiten die voor de ommekeer zorgden en van de verkiezing nog een uiterst spannende zaak hebben gemaakt. Campbell heeft zelf het meest bijgedragen aan deze situatie. Want ondanks al haar intelligentie bleek ze slecht campagne te kunnen voeren. De juriste uit Vancouver wist niet duidelijk te maken wat zij als premier zou gaan doen. "Ze roept maar wat", zeiden haar tegenstanders. Bovendien joeg ze de conservatieven in de gordijnen door te erkennen in haar studententijd marihuana te hebben gerookt. In plaats van te kiezen voor de lijn van de Amerikaanse president Bill Clinton, die aan deze onthulling had toegevoegd niet te hebben geïnhaleerd, gooide de oud-minister van Justitie nog meer olie op het vuur door op te merken dat zoiets volgens haar niet illegaal is. Een bewering die ze later moest intrekken.

Vervolgens wist ze in een vraaggesprek met het weekblad *Vancouver* de katholieken in Canada te beledigen door het te hebben over "de kwade demonen en andere duivels van het pausdom". Ook zei ze zich te ergeren aan mensen die beweren er trots op te zijn dat zij zich niet aan een politieke partij binden. "Die apathische houding, die maakt me woedend." Bovendien nam ze, in tegenstelling tot Charest, te weinig afstand van het kabinetsbeleid. Mulroney trad af omdat hem werd verweten de recessie en de groeiende werkloosheid in de acht jaar van zijn premierschap in de hand te hebben gewerkt.

Maar uiteindelijk heeft Kim Campbell zich dan toch nog kunnen verzekeren van de steun van het merendeel van de gedelegeerden en wordt zij de eerste vrouwelijke Canadese premier.

Een juichende Kim Campbell na het bekend worden van de einduitslag van de verkiezingen voor het partijleiderschap van Canada's grootste politieke partij.

Wereldwijde toename van antisemitisme

Het **antisemitisme** is na de Tweede Wereldoorlog nog nooit zo toegenomen als in de jaren 1991 en 1992. Wereldwijd is het aantal incidenten min of meer gelijk gebleven, maar in Europa, vooral in Duitsland en Italië, is er sprake van een duidelijke stijging. Dit meldt het Institute of Jewish Affairs te Londen in een dinsdag uitgegeven rapport over het antisemitisme in 52 landen over 1992.

Vooral in oost-Europa behoort het antisemitisme tot de orde van de dag. Vooraanstaande politici in Hongarije, Roemenië, Rusland en Polen maken gebruik van antisemitische propaganda, zelfs in landen waar nauwelijks meer joden wonen. Vooral in Roemenië wordt het bestaan van de kleine joodse gemeenschap bedreigd.

North-Seaprijs voor Hans Dulfer

Tenorsaxofonist **Hans Dulfer** krijgt de - aan het North Sea Jazz Festival verbonden - Bird Award in de categorie Nederlandse muziek. In de categorie internationale muziek werd zijn collega Sonny Rollins onderscheiden met de naar altsaxofonist Charlie 'Bird' Parker vernoemde prijs. Dat heeft de organisatie van het North Sea Jazz Festival donderdag meegedeeld.

Dulfer is volgens de jury 'een van de beste een meest inspirerende muzikale ambassadeurs van ons land'. Rollins is een 'ware jazz master', die een enorme invloed heeft uitgeoefend op de collega's die na hem kwamen.

Tweetal over Mount Everest beklimming:

Arubaanse vlag heeft nog nooit zo hoog gewapperd

= door Eef Hermers =

Op 8 april 1993 vliegen huisarts Adrie van der Linde (40) en fysiotherapeut Rob van der Vaart (42) naar Nepal om een wekenlange trektocht te maken naar de 5.450 meter boven de zeespiegel gelegen top Kala Pattar, net iets boven het basiskamp van de Mount Everest. De groep, bestaande uit 8 klimmers, 4 gidsen, 24 dragers en 7 koks, bereikt op 3 mei buiten adem en uitgeput de top. "De kick bij het planten van de Arubaanse vlag is onvergetelijk. Het is net zoiets als tijdens de Tour de France finishen op de Champs-Elysées, of de tennisfinale spelen op het beroemde Centre Court van Wimbledon." Het duo uit Aruba kan er maar geen genoeg van krijgen.

Adrie: "Dit jaar is het precies veertig jaar geleden dat Edmund Hillary en Tensing Norgay de top van de Mount Everest beklommen. Ik heb altijd veel gelezen over het beklimmen van bergen. Aangezien ik dit jaar zelf veertig jaar ben geworden, vond ik het een uitdaging om mijn verjaardag samen met het jubileum van de Everest te vieren. Ik nam me voor die berg zo hoog als ik zou kunnen, te beklimmen. Vorig jaar april belde ik Rob om te vragen of hij met me mee wilde gaan. Ik wist dat hij al klimervaring in de Zwitserse bergen had opgedaan en dat een fantastische ervaring vond."

Nadat Rob en Adrie enthousiast besluiten om 'het gevecht' met de Mount Everest aan te gaan, benaderen zij een Engelse reisorganisatie om zich, samen met een groep andere fanatiekelingen, in dit avontuur te storten. Na een goede voorbereiding voor wat betreft kleding en conditie, arriveert het tweetal op 9 april in de Nepalese hoofdstad Kathmandu. Met een grote truck wordt de achtkoppige groep over een smalle asfaltweg naar Hile vervoerd om vandaaruit een trektocht van ongeveer vier weken te maken, zo'n driehonderd kilometer via Lukla in Sherpa-hoofdstad Namche Bazaar, naar Kala Pattar dat op een hoogte van 5.450 meter ligt, ongeveer tweehonderd meter boven het basiskamp van de Mount Everest.

Omdat de acht klimmers en vier gidsen een maand op pad zullen zijn, bestaat de bagage uit een aanzienlijke hoeveelheid eetvoorraden, een gasstelletje, kookgereedschap, kleding en tenten. Vanaf Hile worden de klimmers dan ook begeleid door zeven ingehuurde 'koks' en 24 loeisterke Nepalese dragers, de zogenaamde Sherpa's: ontzettend bescheiden en vriendelijke mensen, die er schijnbaar veel plezier in hebben hun land aan toeristen te laten zien. "Aan het einde van de dag een biertje met ze drinken, vinden ze fantastisch." Zelf dragen Rob en Adrie een klein rugzakje met de meest essentiële zaken, zoals een fotocamera, een fles water en wat droge kleding.

De verzorging onderweg is fantastisch geregeld, op de klassieke, Himalaya-expeditie-manier. 's Morgens om 6 uur wordt de groep gewekt met een *'Goodmorning, like some tea?'* en wordt vervolgens een mok thee door de tentflap aangereikt. Dan buiten om 7 uur ontbijt met *porridge, pancakes* en *marmelade*, waarna de kookploeg inpakt en vast op pad gaat. Als de groep dan rond 11 uur op de afgesproken lunchplek aankomt, staat de kok al klaar met een zeer welkome mok limonade en volgt een heerlijke warme lunch.

's Middags hetzelfde ritueel: rond 16 uur vermoeid aankomend op de kampplaats voor de nacht en opgewacht met *'tea and cookies'*. "Pure verwennerij," aldus Rob en Adrie. 's Avonds rond 19 uur een diner, bestaande uit gebakken aardappelen, groenten en soms pasta of rijst, en om 20.30 uur ligt iedereen in volle tevredenheid in zijn slaapzak in zijn tent onder de Nepalese sterren bij te komen van weer een dag 'puur natuur'.

In Namche Bazaar neemt de groep afscheid van de dragers en wordt de bagage verzameld en verdeeld over zes Himalaya-lastdieren, de zogenaamde yaks. Een yak is een soort hoogte-koe die, als hij naar het laaggebergte wordt vervoerd, zou overlijden. De yaks nemen uiteindelijk het laatste bagagegedeelte van het traject voor hun rekening.

In het boek *'Alleen de top telt'*, een verslag over de succesvol verlopen Nederlandse expeditie naar de top van de Mount Everst in het voorjaar van 1992, schrijft expeditieleider Ronald Naar: "Vanuit het handelsdorpje Namche Bazaar zullen we in vijf dagen naar ons basiskamp klimmen. Ons thuis voor de komende tijd. Voor de meesten betekent deze wandeling een eerste, pijnlijke confrontatie met de ijle lucht van de Himalaya."

■ *Na drie weken lopen bereikt de groep waar ze al die weken naar uit heeft gekeken: de top te Kala Pattar. Een Zwitsers echtpaar maakte deze foto's van Rob en Adrie, met op de achtergrond de top van de Mount Everest.*

DE MOUNT EVEREST ligt in het Himalaya-gebergte op de grens tussen Nepal en Tibet. Het is de hoogste bergtop ter wereld en steekt 8848 meter boven de zeespiegel uit. Geologisch gezien is dit massief ontstaan door een grote plooiing in het tertiaire tijdperk van de aardgeschiedenis. Tijdens diezelfde plooiing van de aardkorst zijn ook de Alpen ontstaan. De Mount Everest, vernoemd naar George Everest, de oprichter van het Indiase Geodetisch Bureau, is waarschijnlijk het beroemdste klimtraject ter wereld. Pas in 1920 gaf de Tibetaanse regering voor het eerst aan een buitenlandse expeditie toestemming deze berg te beklimmen. Vanaf 1921 tot in 1938 vonden vijf mislukte expedities plaats langs de noordoostelijke helling, die voor de enige toegangsweg naar de top werd gehouden. Na de Tweede Wereldoorlog probeerde men de berg vanaf het zuiden via de Nepalese kant te beklimmen. Na vier mislukte expedities bereikten de Nieuwzeelander Edmund Hillary en de Nepalese gids Tensing Norgay, deel uitmakend van een Engelse expeditie onder leiding van kolonel Henry Cecil Hunt, op 29 mei 1953 de top. De beide klimmers bereikten de top met gebruikmaking van zuurstofapparaten. Op de hoogste top van de wereld is duurzaam menselijk leven door de ijle luchtlagen en onvoldoende zuurstof onmogelijk. In 1982 raakte tijdens de eerste Nederlandse Everest-expeditie twee klimmers zwaar gewond en in 1986 verloren er twee zelfs het leven.

Ook Adrie en Rob hebben dit gedeelte van de expeditie beklommen. Op dit traject naar het Everest-basiskamp raakten vier Nederlandse professionele klimmers van de '92 expeditie door ziekte twee dagen achterop. Twee anderen arriveerden om dezelfde reden pas drie dagen later. Volgens expeditieleider Ronald Naar zijn de risico's vooral de eerste dagen het grootst omdat de meeste klimmers nog onvoldoende geacclimatiseerd zijn.

Rob: "De meesten van onze groep voelden zich, hoe hoger we klommen, niet echt lekker. Je bent eigenlijk continu buiten adem en moet veel rustpauzes inlassen. Door het zuurstofgebrek en de ijle lucht zwelt bij sommige mensen het lichaam op. Een paar mensen uit onze groep kregen opgezwollen oogkassen, handen en voeten en voelden zich misselijk door de drukverschillen in hun lichaam. Tot onze grote verrassing hadden wij daar geen last van. We waren natuurlijk ook buiten adem, maar waren allesbehalve opgezwollen of ziek. Ik geloof dat het gewoon met je gesteldheid en verwachtingspatroon te maken heeft: het moet gewoon goed tussen je oren zitten! Het komt wel eens voor dat topklimmers zich op de Kala Patter al ziek voelen. Het is denk ik net zoiets als zeeziek worden: de ene dag merk je niks en de volgende dag word je hartstikke ziek."

Door de lengte van de beklimming en doordat het menselijk lichaam zich maar langzaam aan de ijle lucht aanpast, kan een klimmer niet in één ruk en zonder pauzes doorlopen. Zelfs de professionele klimmers pendelen op en neer tussen de kampen die tijdens de expeditie worden opgebouwd en bevoorraad. Dergelijke tussenkampjes functioneren als een soort 'hotelletjes' langs de weg naar de top, waar de klimmer kan eten en slapen. Tijdens het op en neer klauteren, raken de expeditieleden steeds beter geacclimatiseerd. Pas als alle 'hotels' langs de route naar de top zijn geïnstalleerd en de bergbeklimmers voldoende aan de dunne lucht zijn gewend, kan aan de beklimming worden gedacht. Net als bij alle andere vormen van topsport wordt begonnen met een flinke rustperiode in het basiskamp. Pas na een aantal dagen nemen zelfs professionele bergbeklimmers de gok, want iedereen kan ziek worden.

Ronald Naar schrijft over dit acclimatiseren: "Na elke vijf à tien meter hoogtewinst staan we minutenlang naar lucht te happen. Het hijgen in de ijle lucht vergt zijn tol. De zestig ademgangen per minuut logen de keel dusdanig uit dat zich in mijn strottehoofd dik slijm begint te vormen. Al sinds het begin van de expeditie zijn mijn stembanden daardoor zo geïrriteerd dat ik nauwelijks kan praten. 's Morgens gaat het meestal wel, maar na een zware inspanning krijg ik bijna geen woord meer over mijn lippen."

ARUBAANSE VLAG

In het begin van de route komt het Arubaanse tweetal verschrikt tot de ontdekking dat ze in alle haast de Arubaanse vlag vergeten zijn. Rob: "Tijdens een prachtige wandeling was ik aan het fantaseren over onze aankomst op de top. Plotseling schoot me te binnen dat we helemaal waren vergeten om de Arubaanse vlag mee te nemen. In Nepal barst het van de kleermakers, dus we zijn bij het eerstvolgende dorpje op zoek gegaan naar een kleermaker en legden hem uit hoe de Arubaanse vlag eruit zag. Dat zou die Nepalees wel eens even doen. De eerste poging van die man was echter een grandioze mislukking: de verhoudingen klopten niet en hij had de kleuren verwisseld. Toen hebben we alles nog eens uitgelegd en de vlag voor hem uitgetekend. De volgende dag stond hij ons op te wachten en liet vol trots zijn meesterwerk zien. Wij verlieten dat dorpje met een mooie Arubaanse vlag en die kleermaker was als een koning te rijk met de drie dollar die hij daarmee verdiend had."

De route naar Kala Pattar is volgens Adrie en Rob onbeschrijflijk mooi met een adembenemend uitzicht. In het begin passeer je schattige dorpjes. Daarna komen de rijstvelden, prachtige plateaus, uitgestrekte grasvelden, enorme bossen en loop je over wankelende bruggetjes en diep uitgesneden rivieren. Na Namche Bazaar komt nog Thyangboche met zijn prachtige kloosters. Naarmate de reis vordert, wordt het kouder, valt er meer sneeuw en wordt de omgeving rotsachtiger en moeilijker toegankelijk. Na verloop van tijd is er geen weggetje meer te bekennen: het leven gaat op deze hoogte eenvoudigweg te voet.

Het zijn dan ook veelal sportieve toeristen die het Himalaya-gebergte willen beklimmen, omdat je je hoe dan ook aan zult moeten passen aan de natuur. Wie zich wil wassen, moet geen douche of bad verwachten, maar kan een frisse duik in de rivier nemen. Niemand zal op deze route een toiletgebouwtje tegenkomen: de behoefte wordt in de vrije natuur gedáan. Bovendien kan het hoogteverschil iedereen parten gaan spelen. De meesten krijgen, naar gelang de tocht vordert, steeds meer moeite met lopen en moeten om de dertig passen een pauze inlassen om weer op adem te komen. Wie er een hekel aan heeft om twee weken in dezelfde kleren rond te lopen, wordt ook afgeraden deze trip te ondernemen. Types als Rob en Adrie vinden een dergelijke 'primitieve vakantie' echter de mooiste vorm van vakantie vieren en, vreemd genoeg, uitrusten.

Rob: "Het laatste stuk hebben we half struikelend en kruipend over de besneeuwde rotsblokken met handen en voeten volbracht. Je voelt je als een miertje als je tussen die gletsjers aan het sukkelen bent. Het was een fantastische trip maar wel enorm vermoeiend. We waren soms echt kapot. Ook de temperatuurverschillen zijn vermoeiend. 's Nachts vriezen je vingers er bijna af van de kou en overdag sterf je bijna van de hitte".

Kleding is dan ook heel belangrijk. Zonder een beschermende UV-bril, goede schoenen, een warm jack en een stevige broek is een bergbeklimmer nergens. Adrie: "Als dat ontbreekt, kun je het wel vergeten: dat houdt geen mens onder die extreme omstandigheden vol. De temperaturen schommelen van vijftien graden overdag tot vijf graden vorst 's nachts. Vooral als je tropische temperaturen gewend bent, is goede en warme kleding van essentieel belang."

Na drie weken lopen bereikt het Arubaanse duo op 3 mei de top te Kala Pattar. De Arubaanse vlag wordt trots gepland en is waarschijnlijk nog nooit zo hoog boven de zeespiegel geweest. Een Zwitsers echtpaar maakt foto's van de quasi uitbundige grimassen van Rob en Adrie, met op de achtergrond de Mount Everest. Het is een ritueel dat nu eenmaal net zo bij het beklimmen van bergen hoort als het rondedansje van de voetballer nadat hij een bal in het doel heeft geschoten.

Rob en Adrie: "Het planten van de Arubaanse vlag gaf een enorme kick. We waren door het dolle heen. Het uitzicht was overweldigend, het weer schitterend en de Everest voor het grijpen. Je kent het Everest-traject van de brochures van het reisbureau, van foto's en uit de verhalen. Je weet op basis van die verhalen wat je er van mag verwachten, je hebt je ook een voorstelling proberen te maken van het bereiken van het eindpunt. Maar de werkelijkheid is toch heel anders, dat moet je zelf meemaken om te begrijpen."

Het grootste deel van de groep wil na het bereiken van de top weer zo snel mogelijk aan de afdaling beginnen omdat ze zich slecht voelen. Rob en Adrie kunnen er maar geen genoeg van krijgen. Ze kunnen het vertrek nog twee uur uitstellen maar moeten dan toch echt de groep volgen. Het tweetal uit Aruba had daar echter nog dagen kunnen blijven genieten van de prestatie en het fantastische uitzicht.

DE TERUGTOCHT

De terugtocht is aanzienlijk korter dan de heenweg: de groep loopt in drie dagen terug naar het dorpje Lukla, vanwaaruit een vliegtuigje de groep vervoert naar Kathmandu. Het valt tegen om na deze prachtige natuurtrip terug te komen in een warme, luidruchtige en stoffige stad. Na twee dagen neemt de

Vervolg op pag. 8

■ *Deze foto toont vier van de 24 loeisterke Nepalese dragers, de zogenaamde Sherpa's, gevolgd door Rob. De Sherpa's vervoeren op hun rug een aanzienlijke hoeveelheid eetvoorraden, een gasstelletje, kookgereedschap, kleding en tenten. Rob en Adrie dragen gedurende de trektocht een klein rugzakje met de meest essentiële zaken.*

...Visdiefje...

...Steltkluut...

Verstoring door mensen snel te merken

Vogelen in de Antillen

Het eerste broedgeval van de zwartbuikfluitend op de Antillen, de eerste waarneming van een zwarte ibis op Curaçao, de jacana voor de derde keer op de Antillen gesignaleerd, broedende Bahamapijlstaarten, al met al geen slechte oogst voor een jaar 'vogelen'. Vogels kijken is niet echt een populaire sport op onze eilanden, zoals in Amerika of Engeland waar fanatieke vogelaars weer en wind trotseren om maar weer een nieuwe vogelsoort aan hun persoonlijke lijst toe te kunnen voegen. Als je hier met een verrekijker langs de weg staat, trek je de aandacht. Als iemand door een verrekijker staat te loeren moet er iets te zien zijn, nietwaar? En als er iets te zien, willen we dat allemaal zien natuurlijk. *Algu a pasa? Ki tin pa wak?* wordt er belangstellend uit stoppende auto's gevraagd. Als men dan hoort dat er alleen vogels te zien zijn, kunnen er twee dingen gebeuren: of men stapt haastig in en rijdt snel weg, schichtig achterom kijkend naar die gek die naar vogeltjes staat te kijken of men voelt zich beetgenomen en dan mag je de bekende Curaçaose vriendelijkheden aanhoren die je worden toegeschreeuwd onder het wegrijden (*nos ta dushi hende*, nietwaar?). Nog een goede raad: kijk nooit met een verrekijker in de richting van een stilstaande auto met zwarte ruiten; daar kunnen erg boze mensen uit komen.

= door Bart de Boer =

Vogels, wat is daar nu aan te zien? Het heeft mij altijd verbaasd dat er ook binnen kringen van natuurliefhebbers weinig belangstelling lijkt te bestaan voor de vogels. De troepiaal, chuchubi, parkiet, suikerdiefje etc. zijn er elke dag en ze zullen er altijd wel blijven ook, schijnt de algemene gedachte te zijn. Dus waar zou je je druk overmaken? En waarom zou je er naar gaan kijken als je toch steeds dezelfde vogels ziet? Toch is dat geen juiste redenering. De vogelwereld op de Benedenwindse eilanden is veel gevarieerder, dan je zo op het eerste gezicht zou denken. De ligging van onze eilanden is daar mede debet aan. We horen natuurlijk tot het Caribische gebied en dat betekent dat we hier dezelfde zeevogels aantreffen als bij voorbeeld op de Bovenwinden.

Fregatvogels en allerlei soorten sterns en meeuwen bezoeken onze kusten. Daarnaast komen spotvogels, troepiaals, vliegenvangers en vele soorten reigers door het gehele Caribische gebied voor. Dit zijn de goede vliegers die er geen moeite mee hebben een paar honderd kilometers te vliegen. Wij nemen echter ook een uitzonderingspositie in ten opzichte van de andere eilanden. We behoren namelijk niet tot de grote Antillenboog. Vogels die geen grote afstanden kunnen vliegen, maar wel voldoende om binnen die boog van het ene eiland naar het andere te komen, ontbreken dan ook bij ons. Vireo's, tanagers, honingzuigers, vele soorten kolibries, papegaaien en parkieten die wel op de andere eilanden zijn te vinden, hebben onze eilanden nooit kunnen bereiken.

Daar staat tegenover dat we vlak voor de kust van het Zuidamerikaanse continent liggen en dat we kunnen bogen op typische vastelandsoorten, zoals de kuifkwartel, witstaartbuizerd, de ala blanku en de mangrovekoekoek.

DOORTREKKERS

Daarnaast hebben we natuurlijk de doortrekkers. De belangrijke trekroutes voor vogels die in de herfst van Noord- naar Zuid-Amerika migreren, lopen via de boog van de Grote Antillen of via Midden-Amerika. De vogels die voor deze routes kiezen, hebben de mogelijkheid om regelmatig te stoppen, uit te rusten en wat te eten. Wij krijgen echter de waaghalzen (of moeten we zeggen de domoren) die vanuit Noord-Amerika de Caribische Zee recht oversteken, zonder te rusten en zonder het toeristische *island hopping* van de 'luxe' vogeltjes.

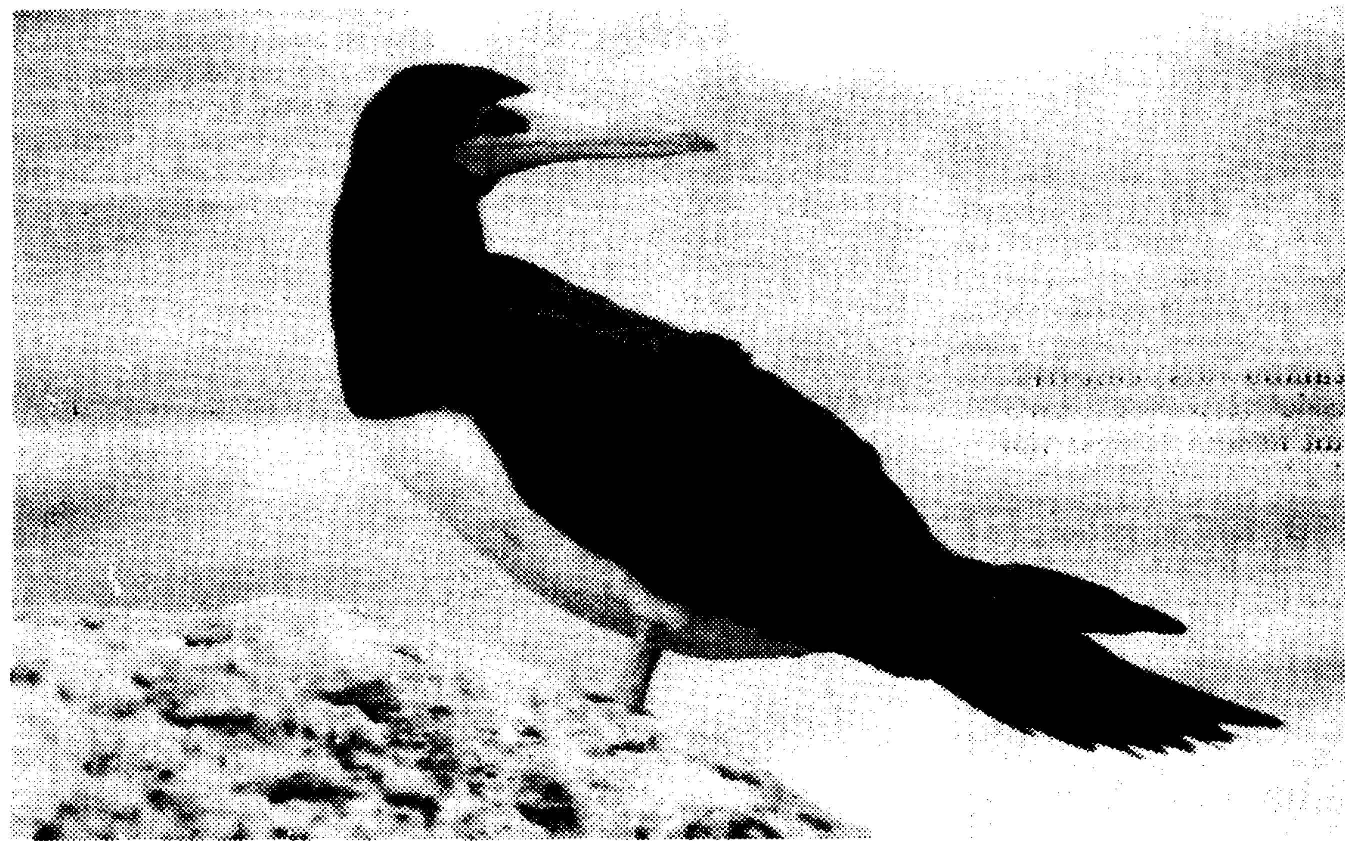
De geelsnavelkoekoek, de boerenzwaluw en de bobolink zijn een paar van de soorten die hier uitgeput arriveren nadat ze dagenlang over zee hebben gevlogen. Vaak heeft dit zoveel van hun krachten gevergd dat ze zelfs niet meer in staat zijn om nog naar voedsel te zoeken. Ze komen hier dan alleen nog om te sterven. Omdat we voor de kust van Zuid-Amerika liggen, krijen we ook bezoekers uit het zuiden. Schaarbekken, vorkstaartvliegenvangers en de al genoemde fluiteenden en jacana's zijn een paar van deze gasten.

Juist dit mengsel van standvogels, trekvogels en onregelmatige gasten maakt de vogelwereld op onze eilanden zo boeiend. Het blijkt dan dat deze wereld helemaal niet zo stabiel en onveranderlijk is, maar juist zeer dynamisch en wisselend. Nieuwe soorten weten zich hier te vestigen en bestaande soorten kunnen verdwijnen. In de twintiger jaren werd hier de Europese huismus ingevoerd (waarschijnlijk door ene Joonchi, vandaar zijn naam: *para di Joonchi*). Hij zit hier nog steeds en heeft zich al uitgebreid tot het hele stadsgebied, inclusief Julianadorp. Er is zelfs een populatie op Aruba ontdekt. In de laatste twintig jaar heeft de saffraanvink zich hier gevestigd. Sinds de orkaan 'Joan' hier passeerde in 1988 vliegen er weer papegaaien rond op Curaçao. Het is nog steeds de vraag of dit uit gevangenschap ontsnapte exemplaren zijn of dat ze letterlijk zijn overgewaaid uit Bonaire. De *cowbird* is intussen ook op Curaçao verschenen.

Dit verrijkt natuurlijk het vogelleven hier, maar het kan ook problemen opleveren. De huismus en de saffraanvink zijn beide zaadetertjes. Het zijn dan ook rechtstreekse concurrenten van onze oorspronkelijke zaadeters, zoals môfi en chonchorogai. Het is nog de vraag of deze soorten naast elkaar kunnen blijven voortbestaan. De voorraad zaden is beperkt en deze wordt nog steeds kleiner door het verdwijnen van de mondi. De *cowbird* is een broedparasiet dat wil zeggen hij (eigenlijk zij natuurlijk) legt de eieren in het nest van een andere vogel en deze onbewuste adoptie-moeders (OAM) voeden het pleegkind op ten koste van de eigen jongen die door de indringer eenvoudigweg uit het nest worden gegooid. Ook dit kan het bestaande evenwicht tussen de soorten verstoren.

...Zwarte reigers...

...Jan van Gent...

Er zijn trouwens meer problemen in ons vogelwereldje. Bij de waterzuiveringsinstallatie van Klein Hofje op Curaçao is door het wegstromende water een schitterend moerasgebied ontstaan, enigszins te vergelijken met de Bubaliplas op Aruba. Het water vloeit uiteindelijk af naar de Piscaderabaai waardoor een fraai overgangsgebied wordt gevormd van volledig zoet water, via brak water naar zeewater. Dit heeft veel watervogels aangetrokken. In de trektijd wemelt het hier van de steltlopertjes, reigers, waterhoentjes en eenden. Zelfs het zeldzame purperhoen is hier gezien.

Hier werden trouwens ook de al eerder vermelde jacana en zwarte ibis gesignaleerd. De fluiteenden maken dankbaar gebruik van de vijvers van de installatie als rustplaats. Het afvloeiende water voert echter ook fijn slib mee en het moeras dreigt dan ook in snel tempo te verlanden. Het is nu al volledig dicht gegroeid met hoog opschietende moerasplanten. Geen vogel die zich nog hier tussen waagt. Er is begonnen met het weer open maken van het moeras, maar dit werk vereist meer mankracht dan er nu beschikbaar is. Als er niets aan gedaan wordt, verliest Curaçao een waardevolle habitat.

Malpais is ook zo'n prachtig gebied. Na de regens van december stond de plas vol water en dit lokte futen, meerkoeten, aalscholvers en reigers aan. Deze grote aantallen vogels op een klein gebied trokken weer roofvogels aan. Waar op Curaçao kun je tegelijkertijd de witstaartbuizerd, visarend, warawara en de kinikini zien? Op Malpais dus. Honderden koereigers overnachtten in de bomen om de plas heen. Toch was er iets mis. Regelmatig lagen er dode reigers onder de bomen of werden zieke exemplaren gezien die niet meer in staat waren te vliegen. Wat kan deze sterfte veroorzaakt hebben? De verlammingsverschijnselen zouden kunnen wijzen op vergiftiging.

De reigers zoeken hun eten op de landfill en daar worden ook allerlei giftige stoffen geloosd. Het is dus best mogelijk dat de vogels deze stoffen binnen krijgen. Op Malpais zelf is een varkensfokkerij gevestigd. De reigers houden zich vaak tussen de hokken op. Het is denkbaar dat ze daar parasieten opdoen waar ze vervolgens aan bezwijken. Bij een dood exemplaar werd inderdaad een lange parasitaire worm aangetroffen. Het is ook mogelijk dat het water van de plas zelf vervuild wordt door de mest van de varkens. Wat de oorzaak van de sterfte geweest is, zal echter pas duidelijk worden als de zaak degelijk onderzocht wordt.

FLAMINGO'S

De flamingo's in de zoutpannen bij Willibrordus zijn een toeristische attractie geworden. Nu staan er borden die adviseren om op een afstand van honderd meter van de flamingo's te blijven. In de praktijk blijkt dat honderd meter voor veel mensen moeilijk te schatten is. Wat voor de een inderdaad honderd meter betekent, blijkt voor de ander 25 m., of minder te zijn. Vaak worden de vogels nog opgejaagd om foto's te kunnen maken van vliegende flamingo's. Naar verluidt maken vooral de Safari Tours van het Van der Valk HOtel zich hier schuldig aan.

Twee jaar geleden begonnen de flamingo's nesten te bouwen in de zoutpannen. Tot broeden is het echter niet gekomen omdat de verstoring te groot was. Geen enkele natuurbeschermingsorganisaties lijkt echter hiervan het belang in te zien. Verzoeken om een betere bescherming haalden niets uit. Dankzij een particulier initiatief van een vogelliefhebster is er nu in elk geval een kans dat de beschadigde borden worden vervangen, maar dat is nog niet genoeg. Het terrein is privébezit. Te denken valt aan een zogenaamde convenant met de eigenaar dat wil zeggen een *gentleman's agreement*, waarbij de eigenaar voor bescherming zorg draagt tegen een bepaalde vergoeding. Het initiatief hiervoor zal echter wel vanuit de natuurbeschermingskringen moeten komen.

Ook van onze 'gewone' vogels zijn nog een heleboel gegevens onbekend. Nemen de parkieten inderdaad in aantal af zoals beweerd wordt? Kunnen onze lokale soorten de concurrentie met geïntroduceerde soorten aan?

Waar zitten de broedkolonies van de verschillende soorten reigers? Hoe staat het met de kolonie van de beroemde geelsnavelsterns op Aruba? Planten de op Curaçao rondvliegende papegaaien zich voort en kan dit weer een levensvatbare populatie worden? Hoe staat het met de kerkuilen op Curaçao en de holenuilen op Aruba?

Dit soort vragen schreeuwt om een antwoord. Antwoorden die bovendien van belang zijn voor een goed milieubeleid op de Antillen. Vogels zijn namelijk niet alleen het meest opvallende aspect van de natuur om ons heen; het zijn ook zeer gevoelige indicatoren voor veranderingen in het milieu. Het aantal verschillende soorten vogels in een bepaald gebied blijkt een goede maat te zijn voor de totale biodiversiteit van dat gebied. Vindt er verstoring plaats door bij voorbeeld menselijk ingrijpen, dan zal dat snel te merken zijn aan het vogelbestand. Het onzalige idee om voor het Sta. Barbaraproject van de CITCO Bank in de mangroves van het Spaanse Water te gaan kappen, is daar een goed voorbeeld van.

De uitgebreide mangrovebossen bieden schuil- en nestplaatsen aan niet alleen de 'gewone' reigers maar ook aan de veel zeldzamere nachtreigers zoals de kwak en de geelkruinnachtreiger. Bovendien zijn de wortelstelsels van de mangroves de broedkamers voor allerlei kleine garnaaltjes, krabbetjes en visjes die gegeten worden door grotere vissen die op hun beurt weer het voedsel vormen voor de watervogels. Zouden de mangroves verdwijnen dat verdwijnt deze voedselbron en daarmee treedt een verarming van ons vogelbestand op. Bovendien, als de mangroves worden gekapt, dan spoelt het slib, dat nu door de wortels wordt vastgehouden, de baai in.

In plaats van een villa aan helder water krijg je dan een villa aan troebel en mogelijk zelds stinkende water (ook niet leuk als je je dure huis nog eens wilt verkopen). Zou deze troebele soep naar buiten spoelen, dan is het ook gedaan met het koraalrif op die plaats. Dat de CITCO deze plannen doorzet ondanks een duidelijk negatief advies van het Carmabi toont aan dat hier voor de zoveelste keer winstbejag op korte termijn het wint van een evenwichtiger ontwikkeling waarvan op de lange duur waarschijnlijk zelfs meer vruchten zijn te plukken. In Florida (VS) is ondertussen al lang aangetoond dat het sprookje dat projectontwikkeling en mangroves goed kunnen samengaan precies dat is: een sprookje en niets meer.

SCHADE

Het ongelimiteerd kaal bulldozeren, dat in zoveel gebieden plaatsvindt op Curaçao tast de habitat van onze vogels in ernstige mate aan. Minder bomen om te nestelen, minder zaden en vruchten om te eten, minder schuilplaatsen etc., dat moet wel leiden tot een verarming van onze vogelstand. Is het een wonder dat kinderen in de brugklas niet (meer) weten wat een chuchubi is? Dat ze het verschil tussen een barike hèl en een blenchi niet kennen? Als hen voortdurend voorgehouden wordt dat vooruitgang alleen in beton te meten is, hoe moeten ze dan respect voor de natuur krijgen?

Ze zien immers dat voor onze regering en voor de vele projectontwikkelaars de natuur alleen maar een hindernis is die opgeruimd moet worden. Ze leren dat je rustig bomen om kunt kappen, grond 'schoon' kunt schaven, koralen kunt vernielen etc., allemaal in naam van de vooruitgang. Wat ze niet leren, is respect hebben voor levende wezens en dat maakt het natuurlijk ook moeilijker om respect te hebben voor je eigen soort.

Er zijn echter ook goede berichten te melden. Zo heeft de Dierenbescherming ingezien dat de regel 'onbekend maakt onbemind' ook opgaat voor onze kinderen ten opzichte van de natuur. Deze vereniging heeft het initiatief genomen om een boekje over vogels samen te stellen, bedoeld voor de jeugd. Men hoopt deze jeugd op deze manier weer wat liefde voor de natuur bij te brengen. Waarschijnlijk zal dit boekje verschijnen aan het eind van het jaar. Houd het in gedachten! Voor de echte vogelaar is er natuurlijk het onovertroffen boek van prof. Voous: *Birds of the Netherlands Antilles*, een *must* voor iedereen die werkelijk serieus naar vogels wil gaan kijken.

Belangstellenden kunnen zich in verbinding stellen met Bart de Boer (tel.: 683270) of Lies van der Kar (682735).

'Mundu jama sinta mira':

De vele facetten van de Curaçaose vrouw

Het boek *Mundu yama sinta mira* dat vorige week verscheen, is in verschillende opzichten uniek. Op de eerste plaats hebben de initiatiefnemers 31 personen bereid gevonden een bijdrage te leveren aan een publicatie over de rol van de vrouw in onze samenleving. Deze visualisatie van de vrouw is op cultureel, sociaal, economisch en politiek gebied. Verder zijn in dit boek verschillende stijlen zoals gedichten, korte literaire verhalen, essays, wetenschappelijke artikelen en illustraties tot een geheel gebundeld. In deze vorm zorgt *Mundu yama sinta mira* voor een integratie van kunst en (wetenschappelijke) analyse als uitdrukking van levenservaringen.

En tenslotte wordt de bijdrage van de vrouw aan de samenleving niet alleen door de tijd heen bekeken, maar ook vanuit verschillende invalshoeken.

= door Ruthsella Jansen =

Terwijl de vrouw als een rode draad door het boek heen loopt, verandert zij steeds van gedaante tegenover de lezer. Zij komt in letterlijke, figuurlijke, symbolische en vooral in metaforische zin tot haar recht. Op zeer treffende wijze eindigt het boek met een gedicht van Maria Diwan, waarbij de vrouw tenslotte in multidimensionale gedaante, *Muhe den sinku*, naar voren komt. Tenslotte wordt aan elke auteur overgelaten zich te uiten in de taal die hem/haar het beste ligt (tenminste, dit is onze indruk). Zo zijn er bijdragen in de Papiamentse, Nederlandse, Engelse of Spaanse taal.

DRIE PERIODEN

Teneinde een bepaalde structuur in het geheel aan te brengen hebben de redacteuren terecht gekozen voor het aanbrengen van drie secties in het boek: *Looking back, Being here* en *Reaching*. Al lezende wordt het duidelijk dat het heden vaak haar verklaring vindt in gebeurtenissen uit het verleden, en dat de toekomst afhankelijk is van de analyse die wij vandaag maken van het verleden en het heden. Dat deze drie perioden onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn wordt door de opbouw van verschillende bijdragen bewezen, waarbij steeds gegrepen wordt naar voorgaande perioden, met de nodige aandacht gericht op de toekomst.

Het begin is ijzersterk. De dichter Elis Juliana weet met *Muhe* op zeer treffende wijze en met woorden die er niet om liegen de vrouw een rechtvaardiger plaats in het geloof, maar ook in de maatschappij toe te wijzen. Je krijgt sterk het gevoel dat Déborah een uitzondering op de regel vormt wanneer het de erkenning van vrouwelijke leiderschap in de bijbel betreft. Ten aanzien van de spirituele gelijkheid tussen man en vrouw komt Leeflang in haar bijdrage enigszins overtuigend over. Zowel Haviser en Römer-Kenepa weten de lezer te boeien met weten-schappelijke studies die bijdragen aan een beter begrip van onze herkomst en de ons omringende culturen. De vlotte schrijfstijl van beide auteurs leveren, ondanks de wetenschappelijke tint, goed leesbare artikelen op. Met name de Curaçaose vrouw in de slaven-maatschappij van Römer-Kenepa spreekt vanwege de herkenbaarheid erg tot de verbeelding.

VERFRISSEND

Tussen de artikelen door, die teruggrijpen naar het verleden, wordt door Lucille Berry op verfrissende wijze de vrouw die haar eigen toekomst bepaalt aan ons gepresenteerd. Het artikel van Wit is voor hen die belangstelling hebben in de bijdrage van de vrouw in de Spaanse literatuur op Curaçao eind 19e, begin 20e eeuw best interessant. Wat ons betreft had de titel *Una contribución femenina al desarollo de la vida cultural en Curaçao a finales del siglo XIX*, specifieker mogen zijn.

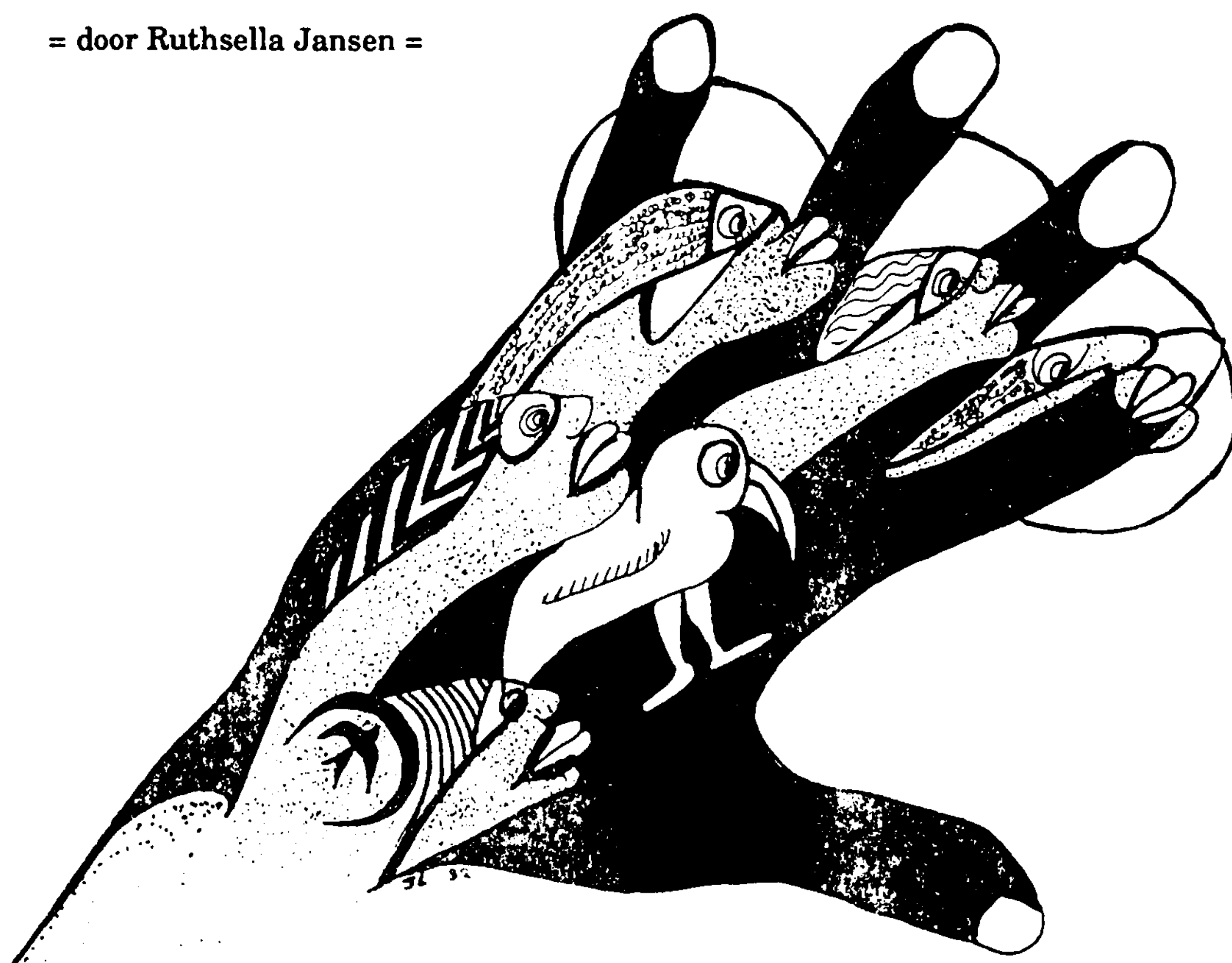
Het thema van sexuele geaardheid in de literatuur van de jaren 20 wordt op deskundige wijze belicht door literatuur-specialist Aart Broek. In *Amor di Kambrada* wordt de houding ten aanzien van het lesbianisme bekeken tegen de achtergrond van het rooms-katholieke geloof in die periode.

De rol die migratie altijd heeft gespeeld en nog steeds speelt in de economische ontwikkeling van onze eilanden komt in verschillende bijdragen naar voren. De richting van de trek van werkzoekenden wordt bepaald door enerzijds de précaire situatie in het geboorteland en de perceptie van de mogelijkheden elders. Het onderzoek van Allen mondt uit in een hele openbaring. Hieruit blijkt niet alleen dat ook vrouwen aan het begin van deze eeuw naar Cuba zijn geëmigreerd op zoek naar een beter bestaan, maar ook dat de vrouwen aan het thuisfront veel en moedig werk hebben verzet. Het artikel over de migratie van Engelssprekende dienstboden van de hand van Philipps levert inzicht in een problematiek die nog actueel is al is de oorsprong van de dienstboden enigszins verlegd.

Al met al wordt in het gedeelte *Looking back* op wetenschappelijke wijze afgerekend met de pretentie dat vrouwen onzichtbaar door het leven gingen. Een stukje geschiedvervalsing wordt hiermee rechtgezet.

Muhe van de dichteres Imelda Valerianus bijt de spits af voor de sectie *Being Here*. In dit gedicht benadrukt zij de dubbele zijde van het leven, geluk versus verdriet, vastberadenheid versus twijfel, sterkte versus zwakte. Het is volgens haar belangrijk om het heden kordaat tegemoet te gaan. De kracht van het gedicht is goed behouden in de Engelse vertaling van Nydia Ecury. Overigens geldt dit voor al haar vertalingen in deze bundel.

De bijdrage van Jeanne Henriquez is een synthese tussen weten-schappelijk onderzoek en kunst, waarbij de dagelijkse beleving van het bestaan en de ervaringswereld van de alleenstaande moeder die in relatieve armoede leeft op een voortreffelijke wijze wordt beschreven. De subjectiviteit die hier aan ten grondslag ligt, met name aan het slot, vormt een belangrijk ingrediënt van dit artikel. *"As single mothers we know that despite our hunger for a loving partner we are the only ones in the lives of our children"*. De dubbele rol van onderzoeker en alleenstaande moeder (ook al behoort zij tot de middenklasse) plaatst de

auteur in de mogelijkheid om de oplossing voor gesignaleerde problemen op de eerste plaats bij de vrouw zelf te zoeken.

TAMBU

De tambú als culturele expressie vormt een bron waaruit nadere analyse van de situatie en belevingswereld van de vrouw geput wordt. In de bundel wagen twee auteurs zich aan het gebruik van de tambú als invalshoek (Ieteke Witteveen en Joycelin Clemencia). Witteveen levert een spaanstalige bijdrage waarin, via een dualistische benadering, de beeldvorming rond de vrouw beschreven wordt. De dualiteit komt in verschillende vormen tot uiting; de vrouw als heilige en als duivel, de tambu als ónze culturele expressie en als verboden bezigheid, goed voor de man, onzedelijk voor de vrouw. Witteveen weet dit alles knap tot een coherent geheel te presenteren, dankbaar gebruikmakend van de antropologische kennis van Elis Juliana die deze dualistische beeldvorming reeds eerder heeft geanalyseerd. Slechts in een enkel geval blijkt dat de interpretatie van uitdrukkingen in vreemde talen niet altijd even soepel verloopt. Het ligt eerder voor de hand om 'djòki brabu' in letterlijke zin te vertalen met 'jinete bravo' en niet met 'calzoncillos bravo'. In *Sinta Mira* lanceert Reina Joe een regelrechte kritische noot in de richting van de vrouw zelf. Zij constateert dat de medewerking vaak ver te zoeken is.

Door Brute worden werken van drie dichteressen nader bekeken. Hij wijst op hun bijdrage tot de ontwikkeling van het Papiamentu alsmede op de gedichten die zij aan het Papiamentu hebben opgedragen. Alhoewel wij niets willen afdoen aan de waarde van de hier geanalyseerde werken van de drie schrijfsters (Diwan, Berry-Haseth en Risseeuw) vinden wij dat het gedicht *Identidat* van Berry-Haseth het Papiamentu in haar meest directe vorm het beste tot haar recht doet komen. Over het korte verhaal van May Henriquez kunnen wij eigenlijk heel kort zijn: literair hoogstandje zoals wij dat gewend zijn van deze schrijfster en kunstenares van internationale allure. De kleurrijke persoonlijkheden van Chinè en Chipi doen het verhaal voor de ogen van de lezer tot leven komen.

De auteurs Quirindongo en Cijntje zien zich geplaagd door het gebrek aan gericht onderzoek om het actief kiesgedrag van de vrouw beter te kunnen belichten. Hun uitspraken over het passief kiesgedrag van de vrouw daarentegen komen door aanwezigheid van concreet materiaal overtuigender over. Fairbairn tracteert de lezer op een kort verhaal, geplaatst tegen de achtergrond van verschillende culturen en sociale achtergronden. De vastberadenheid van vrouwen om te vechten voor hun toekomst en om binnen de mogelijkheden vooruitgang te boeken komt ook hier weer aan de orde. Dit hebben wij reeds gezien bij onder andere Allen, Philipps en Jeanne Henriquez.

Nel Casimiri biedt in haar bijdrage over de vrouw en kunst in tegenstelling tot andere medewerkers de lezer vooraf geen kader noch een definiëring, in dit geval van kunst. Het gevolg is dat er geen duidelijke opbouw in het verhaal zit. Casimiri pleit terecht voor een waardering van de kunst gemaakt door vrouwen gebaseerd op kwaliteit en niet op grond van geslachtsonderscheid (gender). De bundel vervolgt met gedichten van twee mannen die uiting geven van hun bezorgdheid over de sociaal-economische toe(mis)standen in hun moederland. Bacilio brengt dit met een stukje poezie tot uiting.

TOEKOMST

In minder bewoordingen maar niet minder krachtig richt Hooi zich op de toekomst van de (lands)kinderen. Met het gedicht van Hooi worden de lezersogen op de toekomst gericht: *Reaching*, het laatste gedeelte van het boek. Tussen twee bijdragen over de gezondheidszorg in, respectievelijk van Schroen en Schweitz, wordt de aandacht gevestigd op een gedicht van Braakman-Bonder. *De onnozele* is aangrijpend vanwege sexuele gewelddadigheid jegens een weerloos kind.

Barbolina en Romero richten zich in hun artikelen op de ontwikkelingsvisie van een land. Terecht stellen beide auteurs dat zowel ontwikkelingsbeleid als -uitvoering gepaard moet gaan met participatie van degenen waar het voor bedoeld is. En dus met inbegrip van de vrouw als doelgroep.

Dat vrouwen de weg zijn ingeslagen naar een betere toekomst, op zoek naar meer ontplooiingsmogelijkheden, zonder zich hierbij moeite te besparen noch zich door eventuele gevaren te laten weerhouden, is de boodschap van Brito in *Muhe na Kaminda*.

Wij hebben bewust een beschouwing van de titel van deze bundel voor het einde bewaard. *Mundu yama sinta mira* is een uitdrukking van onze voorouders die de wijsheid in zich draagt van overleven door alles op zijn tijd te doen. Met *sinta mira* kan de indruk gewekt worden dat er geen beïnvloeding plaats vindt. Niets is echter minder waar. Wat geïnterpreteerd kan worden als een passieve houding is in feite een uiting van verstandig eerst de situatie aanzien, overzien, nadenken en overwegen om tenslotte in te grijpen wanneer de tijd er rijp voor is. De situatie van vandaag kan morgen geheel anders zijn.

VOORBEELD

Zo wordt met de analyse van de gedichten en liederen van Elia Isenia naar voren gebracht hoe deze vrouw als voorbeeld dient voor velen. Door deze kunstuiting te hanteren heeft Elia zich van haar verleden dat als een last op haar drukte bevrijd. Ze heeft haar eigen identiteit gezocht, gevonden en middels de tambú heeft ze haar verleden overwonnen. (*Looking back ..Being here ..Reaching*) De analyse van Elia's werk maakt duidelijk dat intellectualisme niet de enige bron van kennis is en dat de volkssegmenten belangrijke ervaringsfactoren zijn in de Curaçaose samenleving. We erkennen de vastberadenheid van Elia om te zegevieren. Die vastberadenheid komt ook sterk tot uiting in onder andere de werken van Fairbairn, Berry-Haseth, Jeanne Henriquez.

Het boek is de moeite waard om te lezen al was het alleen al om de analyse van Elia's werk waarvan Clemencia terecht stelt dat Elia een bron van inspiratie is voor andere vrouwen die zichzelf willen ontplooien. Dit kan ook doorgetrokken worden naar mannen die zichzelf moeten/ willen ontplooien.

Het ontwerp van de kaft is een tekening van Jean Girigori die voor zich spreekt. Helaas is niet bekend wie de auteur is van de tekeningen in het boek. Door de bijdrage met tekeningen van Sandra Leonora in de Kafra-gedichtenbundel dat werk omvat van Caribische kunstenaars, getiteld *Creation Fire*, kunnen wij concluderen dat het hier om haar tekeningen gaat. Bovendien wordt haar naam vermeld bij de biografie van de auteurs.

Mundu yama sinta mira is een eerste stap in de goede richting. Het geheel nodigt uit tot een vervolg uitgave waarbij de kwaliteit van het boek als geheel gewaarborgd moet worden door het vooraf bepalen van de groep voor wie geschreven wordt. Hierdoor moet het mogelijk zijn betere richtlijnen aan te geven, waardoor de auteurs rekening kunnen houden met het verwachte niveau van hun bijdrage.

'Mundu yama sinta mira': 29 bijdragen van verschillende auteurs Uitgever: Fundashon Publikashon ISBN: 99904-0 028-8

ANV weer tot leven

vervolg van pag. 1

taalgebied. Het ANV is een particulier initiatief. We gaan binnenkort statuten opstellen voor het ANV-Curaçao, waarin we onze wensen en doelstellingen kenbaar maken. Je kunt het vergelijken met de Sociedad Bolivariana. Elk land heeft zijn eigen vereniging met zijn eigen statuten, maar er is een overkoepelende verbondsstichting in Nederland en België. Het voorzitterschap rouleert, het ene jaar Nederland, het volgend jaar België, enz."

Zijn de oude statuten niet meer te gebruiken?

Sidney Joubert: "Neen, het moeten nieuwe statuten worden. Ik kan me niet voorstellen dat de doelstellingen van het ANV van 30 jaar geleden nu nog gelden. Het pushen van het Nederlands van toen heeft voor sommigen nog steeds een nare bijsmaak. Maar we hebben nu het Nederlands hard nodig. Er zijn te weinig instanties die zich daarvoor inzetten. We hebben het ILA, het Instituto Linguistiko Antiyano. Dat is geen Papiamentu taleninstituut, maar het heeft wel ontzettend veel aandacht voor het Papiamentu. Daarnaast organiseert het ILA cursussen Braziliaans- Portugees, en is er gesproken over Spaans en creools van Haïti en over een tolk-vertaler opleiding, maar nooit wordt het Nederlands genoemd. Toch is het Nederlands hier op de Antillen een bijzonder belangrijke taal. Neeleman van het hoofdbestuur formuleerde het met: "We willen niet het Nederlands ten opzichte van het Papiamentu profileren, we zoeken een andere vorm. De plaats van het Nederlands in onze gemeenschap is een andere dan die van bijvoorbeeld het Frans. We moeten het niet op de oude wijze voortzetten van Nederlands is de hoofdtaal, maar we moeten het Nederlands stimuleren als tweede taal. Daar komt onvermijdelijk ook wat cultuur bij maar we willen geen reprise".

Wim Koppert: "Die nieuwe vorm moet gevonden worden door het nieuwe bestuur dat nog geformeerd moet worden. We gaan mensen aanschrijven die vroeger lid zijn geweest en ook via advertenties mensen oproepen om lid te worden van het Verbond. Op de Neerlandiaprijzen staan dit jaar nog de handtekeningen van het Nederlandse hoofdbestuur. Volgend jaar hopen we weer een eigen ANV te hebben".

PAPIAMENTU

Sidney Joubert, staat bekend in onze gemeenschap als leraar Spaans, maar vooral als voorvechter van het Papiamentu en samensteller van het woordenboek Papiamentu-Nederlands. Is het niet verbazingwekkend u hier als lid van de Raad van Advies en misschien straks bestuurslid van het Algemeen Nederlands Verbond aan te treffen. Een handtekening van Sidney Joubert onder de Neerlandiaprijs?

Joubert: "Ik ben nog steeds een verdediger van het Papiamentu. Ik besteed de helft van mijn tijd aan het Papiamentu en dat zal ik blijven doen. Zeker als ik het aantal mensen zie dat me benadert met de vraag wanneer het Nederlands-Papiamentuwoordenboek uitkomt. Dan denk ik, dat mijn mensen hier het Nederlands vaak beter kennen dan het Papiamentu maar de dingen in het Papiamentu willen zeggen en daarvoor de woorden willen opzoeken. Natuurlijk is er het woordenboek van Dijkhoff, maar de mensen willen meer, een uitgebreider woordenboek. Maar daarnaast heeft mijn belangstelling voor het Nederlands altijd bestaan. Dat kunt u alleen al zien aan het woordenboek, waar ik bij alle Nederlandse zelfstandige naamwoorden ook de lidwoorden heb opgenomen. Dat is niet zomaar. Mijn mensen hebben problemen met de lidwoorden. Ik herhaal, ik blijf pro-Papiamentu maar ik zie ook het voordeel van een goede kennis van het Nederlands. Als je veel leest, mijn eigen kinderen lezen veel, een paar boeken per week, heb je binnen een maand alle boeken in het Papiamentu uit. Met het Nederlands staat de hele wereld voor je open. Sede di Papiamentu is op het ogenblik met van alles bezig, ze hebben fantastische plannen, maar die zijn nog niet gerealiseerd. Misschien is een tiende van wat ze willen gerealiseerd. We zitten nu met de realiteit. Hoe beter Nederlands je kent, hoe beter je vooruitzichten, in het onderwijs en daarna bij je werk.

Als ik nu pleit voor het Nederlands wil dat ook nog niet zeggen dat ik er over twintig jaar nog zo over denk. Dan is de toestand misschien heel anders met heel veel romans in het Papiamentu. Dan is het Papiamentu misschien wel zover dat je er heel ver mee kunt komen. Maar nou is het nog niet zover. Waarom zou ik dan nu niet denken aan de kinderen die Nú op school zitten en het Nederlands heel hard nodig hebben. Dit is mijn eerlijke mening. Daar sta ik helemaal achter".

Het echtpaar Koppert knikt begrijpend. Ze zijn het er helemaal mee eens. "De pretentie van het ANV is nu ook veel gematigder dan destijds. We luisteren ook goed naar anderen. Sidney kan het goed verwoorden, het is geen reprise van voor 1969. Nederlands is nu de tweede taal. De censuur voor ons ligt bij het voortgezet onderwijs, we kijken niet meer naar de basisschool. Rosemarie de Paula stelde voor al in de lagere klasen te beginnen. Daar moeten we over nadenken. Op dit ogenblik kunnen we dat nog niet aan. Het Papiamentu heeft nu een eigen structuur, een erkend prestige. Aan de andere kant is daar het Nederlands als tweede taal en als instructietaal in het voortgezet onderwijs en wij willen die taal een stimulans geven".

Naar aanleiding uitspraak voorzitster Wasser:

8 Mei-beweging houdt vast aan episcopaal beginsel

UTRECHT - De 8 mei-beweging vindt niet dat "het hierarchisch model van de Rooms-katholieke kerk er niet meer zou moeten zijn". De voorzitter van de beweging, Hedwig Wasser, die deze uitspraak eerder deed in het KRO-tv-programma Kruispunt, gaf toe dat dit niet het standpunt van de beweging is.

Het afwijzen van het bisschopsambt is geen onderwerp van gesprek geweest in het bestuur of de Participantenraad van het platform van zo'n honderd progressieve Rooms-katholieke organisaties. In maart 1988 is het zogenoemde 'episcopaal beginsel' wel een serieus gespreksonderwerp geweest tijdens een overleg tussen een bestuursdelegatie van de Acht mei beweging en een delegatie van de bisschoppenconferentie.

In een notitie over deze kwestie erkende de beweging nadrukkelijk de eigen plaats van de bisschop in de kerk. Zij schreef het wel erg op prijs te stellen, de paus en de bisschoppen "niet steeds als leidinggevende functionarissen boven de gemeenschap, maar ook en vooral als broeders in een dienstambt binnen de gemeenschap" te mogen begroeten. "Vanaf haar bestaan heeft de Acht mei beweging uitdrukkelijk het gesprek met het Nederlandse episcopaat gezocht en zal dat ook verder blijven doen", aldus de perschef van de beweging.

De Nijmeegse theoloog prof. Dr. E. Schillebeeckx raadde Wasser naar aanleiding van haar afwijzing van het Rooms-katholieke kerkmodel aan zich theologisch te laten bijscholen. Haar uitspraak dat de kerk zonder bisschoppen kan is "ondoordacht" en tast een geloofspunt aan, zei Schillebeeckx als reactie voor de KRO-radio.

Phil Bosman van 'Menslief, ik hou van jou':

Geest van God geen monopolie van christenen, charismatici

DEN BOSCH - De Vlaamse pater Phil Bosmans heeft Pinkstermaandag het geruzie in de kerken gehekeld. "De geest van Pinksteren heeft veel kerken en instituten verlaten omdat er geruzied wordt en op een soms liefdeloze wijze gediscussieerd over het eigen gelijk en het grote ongelijk van de ander."

Bosmans, sinds 1957 werkzaam bij de Bond zonder naam, zei dit in Den Bosch tijdens de 16e nationale open dag van de Katholieke charismatische vernieuwing. Van zijn hand verscheen onder meer 'Menslief, ik hou van jou', waarvan in Nederland en België bijna zevenhonderdduizend exemplaren en in Duitsland meer dan een miljoen exemplaren werden verkocht. Er is ook een Spaanse vertaling van verschenen welke in Caracas onder meer te koop wordt aangeboden.

De kerken hebben met de hulp van de knapste hersenen de geest willen dirigeren en in vaste banen leiden. "Theologen hebben we genoeg, maar we hebben te weinig getuigen. Jezus had de kerk in handen gegeven van gewone mensen, vissers, die niet hadden geleerd. In de loop der eeuwen hebben de intellectuelen de kerk in handen genomen en er een strakke structuur aan gegeven."

Hij waarschuwde de zestienhonderd aanwezigen dat de Geest van God geen monopolie is van roomskatholieken, protestanten, charismatische groepen of Jezusbewegingen. Een charismatische groep kan een zegen zijn voor kerk en wereld, op voorwaarde dat ze niet een soort prive-club wordt, waar men samen zeer veel bidt, maar men zich weinig bekommert om wat er buiten gaande is.

Er groeit een nieuwe categorie thuislozen: Mensen met een mooi huis en soms veel geld op de bank. Ze hebben alles wat ze wensen en kunnen kopen, maar geen mens om lief te hebben. "Een thuis vind je alleen in een wezen waarin een hart voor je klopt."

Mensen missen iets wat met geld niet te koop is, aldus pater Bosmans: Liefde, vreugde, vrede, vruchten van de geest. Het christendom is de enige godsdienst waarin het opperwezen zich als liefde openbaart. "Daarom is voor mij het christendom de godsdienst van morgen, de godsdienst van de 21e eeuw."

De Eucharistieviering werd geleid door bisschop J. ter Schure van Den Bosch, die de gewezen bisschop van Rotterdam, mgr. R.Ph. Bar, verving. Deze had in een boodschap laten weten dat de charismatische vernieuwing en de mensen die daar bij horen, elke dag in zijn gebeden zijn. Verder vroeg mgr Bar of zij ook voor hem willen bidden.

Minister Jan Pronk waarschuwt:

Uitsluiting is een van belangrijkste problemen

UTRECHT - De economische, culturele en politieke uitsluiting van bevolkingsgroepen dreigt volgens de Nederlandse minister Pronk van Ontwikkelingssamenwerking het belangrijkste probleem van deze tijd te worden. Over de grenzen van landen heen staat de mensheid voor een beslissende keuze tussen rigide, gesloten ideologische systemen, waarin geen ruimte wordt gelaten voor andere meningen, enerzijds en openheid voor de overtuiging van anderen anderzijds.

Pronk zei dit in Utrecht tijdens de oprichtingsbijeenkomst van de Interkerkelijke organisatie Oikos. Oikos (het Griekse woord voor huis dat zowel in oecumene als in economie is terug te vinden) is ontstaan uit een fusie van IKVOS (Interkerkelijk vormingswerk Ontwikkelingssamenwerking) en OSACI (Oecumenisch studie- en actiecentrum voor investeringen). Beide organisaties werkten al nauw samen en zijn sinds januari 1988 in hetzelfde pand aan de Mariahoek in Utrecht gevestigd.

JAN PRONK
...om anderen heenlopen...

De economische uitsluiting houdt volgens Pronk in dat de rijken zowel in het Noorden als in het Zuiden geen relatie meer hebben met de armen. De armen worden niet meer nodig geacht als arbeidskracht of consument. De bijstandstrekker woont om de hoek, maar je gaat niet met hem om.

Mensen sluiten elkaar ook uit om culturele redenen uit. Pronk verwees hierbij naar de etnische zuiveringen in Bosnië-Hercegovina, maar ook in landen als Kenya en Cambodja worden minderheden gediscrimineerd. Ten slotte noemde de minister de politieke uitsluiting: Politici zijn niet meer geinteresseerd in het lot van sommige groepen in de samenleving.

Pronk constateerde dat normen en waarden voedsel aan het uitsluiten van bevolkingsgroepen geven. Zonder het pleidooi van collega's als Hirsch Ballin voor herstel van het waardenbesef in de samenleving te herhalen veroordeelde hij het dat mensen zich maar al te graag niets aan anderen gelegen laten liggen.

Belangrijke kerkelijke gebeurtenis in Duitsland:

Accepteer elkaar thema Kirchentag

MUNCHEN - De echo's van de aanslag in Solingen klonken door op de Duitse Kirchentag in Munchen. Het thema van deze grootste kerkelijke manifestatie in Duitsland was dan ook 'Accepteer elkaar', een van de centrale onderwerpen is de opkomst van het rechts-extremisme. Jongeren die tegen een vlammende achtergrond de Hitlergroet brengen, 'sieren' het bijna vijfhonderd pagina's tellende programmaboek van de vierdaagse manifestatie, naast verbijsterde vrouwen op de vlucht en een vernietigd altaar, ongetwijfeld ergens in het voormalig Joegoslavië. De organisatoren van de Kirchentag weten altijd aardig in te spelen op de actualiteit.

Zo stond op de vorige Kirchentag, in 1991 in het Ruhrgebied, uiteraard de hereniging van beide Duitslanden centraal en hoorden in de jaren tachtig de kernwapens, Zuid-Afrika, Nicaragua en het milieu tot de vaste onderwerpen. Op de Kirchentag worden vele politieke noten gekraakt, een van de redenen waarom behoudende protestanten er eeuwig kritiek op hebben.

Ook met het programma van de 25ste Kirchentag hebben de 'Evangelicalen' problemen. De medewerking van de Koreaanse theologe Chung Hyun-Kyung, die christendom en Boeddhisme met elkaar weet te verbinden, de Boeddhistische Dalai Lama en enkele prominente moslims is in hun ogen verfoeilijk, evenals het optreden van 'omstreden' theologen als Dorothee Sölle en Eugen Drewermann.

KETTERIJ

Van de 2.500 programmaonderdelen zijn er slechts vijftig terug te brengen onder het kopje zending en evangelisatie, heeft een medewerker van de Duitse evangelische alliantie ijverig uitgerekend. Niet voor niks grijpen evangelisten de massa-bijeenkomst aan om de merendeels jeugdige bezoekers te 'bekeren'.

Een andere grief van de Evangelicalen is de dominante plaats van vrouwen en vooral lesbische vrouwen in het programma. Tot hun schrik zijn twintig bijeenkomsten uitsluitend toegankelijk voor vrouwen en is er zelfs een avondmaalsviering waaraan alleen Lesbische vrouwen mogen deelnemen. Een dergelijke exclusiviteit is door een groep theologen uit Munchen als "ketterij" aangemerkt.

De kritiek uit behoudende hoek hoort erbij, zal menig Kirchentag-bezoeker denken. Ook dit jaar worden er weer meer dan honderdduizend bezoekers verwacht, de organisatoren rekenen op 120.000. Absolute topper was tot nu toe de Kirchentag in West-Berlijn in 1989, enkele maanden voor de val van de muur. Daar waren ruim 150.000 mensen aanwezig.

NEDERLAND

Traditiegetrouw gaan er ook Nederlanders naar de manifestatie, al daalt hun aantal de laatste jaren wel. Volgens de laatste gegevens reizen er ongeveer 250 Nederlanders naar Munchen, voor het merendeel leden van groepen die bij de uitvoering van het programma zijn betrokken. Ook met de Nederlandse sprekers is het op deze Kirchentag wat mager. Wilde op vorige manifestaties nog wel eens een minister een toespraak komen houden, dit keer is de bekendste Nederlander prof. dr. Harry Kuitert. De gereformeerde theoloog schreef vorig jaar een bestseller over het 'Algemeen betwijfeld christelijk geloof' en spreekt ook in Munchen over de 'Zweifel am christlichen Glauben'.

Duitse politici laten zich wel zien en zullen ongetwijfeld veel uit te leggen hebben aan het doorgaans kritische publiek. Voorzitter Rita Sussmuth van de bondsdag en CDU-minister Angela Merkel van Jeugd- en Vrouwenzaken zijn aanwezig, evenals SPD-politici Jurgen Schmude en Richard Schroder. Verder komen er veel protestantse en katholieke bisschoppen en kopstukken uit de oecumenische wereld.

GASTVRIJHEID

Het thema 'Accepteer elkaar' slaat volgens de organisatoren niet alleen op de verhouding tussen Duitsers en vreemdelingen en tussen West- en Oost-Duitsers, maar heeft ook betrekking op protestanten en Rooms-katholieken. Om dat zichtbaar te maken trokken op Sacramentsdag (zaterdag 12 juni) protestanten en katholieken gezamenlijk in processie door de Beierse hoofdstad.

Gastvrijheid voor iedereen, luidt het devies, al zag het er lange tijd naar uit dat er voor duizenden Kirchentag-bezoekers geen onderkomen zou zijn in Munchen. Tachtigduizend deelnemers overnachten in scholen en andere openbare gebouwen, terwijl bemiddelde bezoekers liever een hotel opzoeken. Maar volgens de Kirchentag-filosofie moet ook altijd een deel bij gastgezinnen worden ondergebracht. Dit keer lukte het pas na vele oproepen om aan de benodigde vijftienduizend adressen te komen.

De Kirchentag wordt georganiseerd door de (Lutherse) Evangelische kerk (Ekd), de grootste kerk in Duitsland. De manifestatie, die woensdagavond 9 juni in 55 kerken en zalen tegelijk werd geopend en zondagochtend met een massale viering werd afgesloten, kostte dit jaar 18,5 miljoen Duitse Mark. Een belangrijk deel daarvan komt uit de Kerkbelasting die elke Duitser, practicerend of niet, betaalt.

Beeld van vreemdelingenhaat in Duitsland.

Had vóór priesteropleiding al verhouding

Belgische priester neemt afscheid van celibaat

TIELT - Bisschop mgr Roger Vangheluwe van Brugge heeft de priester Norbert Bethune uit Tielt geschorst, nadat hij vanaf de preekstoel een aanval op het verplichte priestercelibaat had gedaan. Na afloop van de mis kondigde Bethune aan dat hij in juni voor de wet zal trouwen met de vrouw met wie hij al jaren een verhouding heeft.

Bethune zei tijdens het betrokken weekeinde tijdens twee drukbezochte missen, dat de celibaatsverplichting voorkomt uit de gedachte dat een huwelijk onrein is. Dat het ongehuwd leven sacraler of zuiverder zou zijn dan een relatie is naar zijn mening "een heidense opvatting". Bethune had al een relatie met zijn toekomstige vrouw, toen hij in 1971 werd toegelaten tot het priesterseminarie van Brugge.

In een open brief, die hij dit weekeinde verspreidde, schrijft hij dat hij de „roepingen" van het priesterambt en zijn relatie probeerde te combineren. Daardoor bracht hij zichzelf en anderen veel schade toe. "De kerkelijke celibaatswet is verantwoordelijk voor schuldgevoelens, het onvermogen van sommige mensen om aan te voelen dat beide roepingen mogen en kunnen samengaan, oppervlakkige veroordelingen en talloze famiale problemen", schrijft Bethune.

Bethune heeft de gelovigen opgeroepen hem en andere gehuwde priesters te steunen. Hij wil in de parochiekerk van Tielt of anders bij hen thuis af en toe gebedsdiensten komen houden.

Wereldraad-secretaris Konrad Raiser:

Eenheid niet onder pausschap bereikbaar

ROME - De eenheid der christenen kan volgens dr. Konrad Raiser niet onder een paus als hoofd van de kerk worden gerealiseerd. De andere kerken zullen zich niet "onderwerpen" aan een pausschap zoals dat nu in de Rooms-katholieke kerk functioneert.

Dit zei Raiser, sinds 1 januari secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken, op een persconferentie in Rome. Hij bracht een bezoek aan Rome voor een kennismaking met kardinaal Edward Cassidey, hoofd van de Vaticaanse raad voor de eenheid der christenen. Reeds paus Paulus VI had het pausschap het grootste probleem van de oecumene genoemd. Door het Eerste Vaticaanse concilie heeft de paus veel meer macht gekregen. Dit is later door het Tweede Vaticaanse concilie bevestigd.

Raiser zei verder sceptisch te staan tegenover een "wedergeboorte van het christelijke Europa". In het verleden zijn moslims en joden daar altijd de eerste slachtoffers van geweest. Als voornaamste taken van de Europese kerken noemde Raiser hulp aan de slachtoffers van racistisch geweld, medewerking aan betere anti-discriminatiewetten en tenslotte respect voor minderheden bepleiten.

Prof. Witteman van Contact Rooms katholieken:

In Nederland is bestuurs crisis, geen geloofscrisis

HILVERSUM - Er is in de Nederlandse Rooms-katholieke kerk geen bestuurscrisis maar een geloofscrisis. "Een groot aantal katholieken heeft moeite met de katholieke leer en weigert het gezag van paus en bisschoppen te aanvaarden".

Dat is de mening van prof.dr.ir. W.J. Witteman, voorzitter van het Contact Rooms-katholieken, de behoudende tegenhanger van de Acht mei-beweging. In het KRO-radioprogramma Kruispunt weersprak hij de opvatting van voorzitter Hedwig Wasser van deze beweging dat er een bestuurscrisis in katholiek nederland is.

Een door Acht mei bepleit beraad tussen bisschoppen en gelovigen over deze bestuurscrisis is volgens Witteman niet nodig. De bisschoppen hebben volgens hem geen problemen met het uitdragen van het juiste katholieke geloof, namelijk dat paus en bisschoppen de opvolgers van de apostelen zijn. Witteman pleit voor bezinning en verdieping en voor meer onderricht over de katholieke geloofsleer, zodat de gelovigen de geloofswaarheden herontdekken en paus en bisschoppen weer respecteren.

Volgens Wasser bevinden de bisschoppen zich in een isolement, waar zij samen met de gelovigen uit moeten komen. Op een bestuurlijk beraad zou de gehele geloofsgemeenschap zich moeten kunnen uiten over het beleid van de bisschoppen.

Wegens verdiensten voor mensenrechten

Kardinaal Arns krijgt eredoctoraat van KUN

BEDBURG-HAU-De Katholieke universiteit van Nijmegen (KUN) heeft een eredoctoraat toegekend aan de Braziliaanse kardinaal Paulo Evaristo Arns. Dat heeft de decaan van de theologische faculteit, prof.dr. H. Haring, bevestigd. Arns, aartsbisschop van Sao Paulo, wordt niet alleen geëerd om zijn bijdragen aan het wetenschappelijk theologisch onderzoek, maar vooral ook om zijn werk op het gebied van de mensenrechten.

Het eredoctoraat wordt eind oktober aan Arns uitgereikt, als de universiteit haar veertiende lustrum viert. Arns (71), lid van de orde der Franciscanen, werd in 1966 hulpbisschop van Sao Paulo. Vier jaar later werd hij benoemd tot aartsbisschop van deze stad. Arns behoorde onder de militaire dictatuur in Brazilië (1964-1985) tot de belangrijkste tegenstanders van de militairen. Hij heeft bevrijdingstheologen als Leonardo Boff verdedigd en staat bekend als beschermer van de indianen, de armen en de kerkelijke basisgemeenschappen in Brazilië.

VATICAAN

Vijf jaar geleden wilde de Nijmeegse universiteit een eredoctoraat toekennen aan bisschop H.C.A. Ernst van Breda. De Vaticaanse congregatie voor het Katholiek onderwijs hield dat echter tegen. Zij voerde aan dat de reorganisatie van de katholieke theologisch hogescholen in Nederland nog niet was voltooid en dat het "het niet gebruikelijk is voor universiteiten om eredoctoraten te verlenen aan leden van het college waarvan een theologische faculteit direct afhankelijk is".

Volgens Haring ging de theologische faculteit, die Arns heeft voorgedragen, ervan uit dat Rome met de toekenning van het eredoctoraat aan Arns akkoord gaat. Er is aan het Vaticaan geen toestemming gevraagd, maar er heeft wel overleg plaats gehad met de grootkanselier van de universiteit, kardinaal Simonis.

GEEN BEZWAAR

De Vaticaanse congregatie voor het katholieke onderwijs heeft er inderdaad mee ingestemd dat de KUN een eredoctoraat verleent aan de Braziliaanse kardinaal Paulo Evaristo Arns. Een woordvoerder van de bisschoppenconferentie deelde mee dat kardinaal Simonis als grootkanselier van de Nijmeegse universiteit vorig jaar de Vaticaanse congregatie om toestemming voor de verlening van het eredoctoraat heeft gevraagd. De president van de congregatie, kardinaal Pio Laghi, liet op 14 september 1992 weten dat er van zijn kant geen bezwaren waren.

GENEVE - De tweede Europese oecumenische conferentie wordt in 1996 onder het motto Verzoening gehouden. Dit heeft de Konferentie van Europese kerken (KEK) te Geneve bekend gemaakt. De bijeenkomst wordt door KEK en de Raad van de Europese bisschoppenconferenties (CCE) georganiseerd. Plaats en precieze datum staan nog niet vast.

Een verhaal over gouddelven en 'sauerkraut'

= door Hubert Linkels =

Een beetje lacherig vragen we ook een pan. Ten slotte hebben ze ons verzekerd, dat er nog steeds goud gewassen kan worden in de Lumpkin County. En met name in Dahlonega (Georgia) waar de eerste 'gold rush' van Amerika plaatsvond. Wij zijn niet de enigen die aangestoken worden door de goudkoorts. Tienduizenden toeristen kopen jaarlijks hun pan met zand uit de river en hopen serieus hun klompje goud te vinden. De cursus goudwassen die er aan vooraf gaat, is een 'must'. De nog steeds bestaande goudmijn, 'Gold Panning', het als museum ingerichte vroegere gerechtsgebouw en het kopen van souveniers zijn voor velen een reden om een bezoek te brengen aan de 'bergen' van de te lang in de vergetelheid verkerende staat Georgia.

Ook Amigoe-correspondent Hubert Linkels lijkt aangestoken door de goudkoorts.

Van 16 tot 23 mei werden 87 journalisten uit 24 landen door het Atlanta Convention and Visitors Bureau uitgenodigd voor een bezoek aan Georgia en een 'View of the 90's; the Olympic Games of 1996.

In de Napa van 5 juni schreef Hubert Linkels over de voorbereidingen voor de Olymische Spelen in Atlanta. Maar Georgia is meer gastland voor de O.S. Het is een vakantieland bij uitstek. Vandaag de impressies van de Amigoe-correspondent over noordoost en noordwest Georgia.

Georgia: vakantieland bij uitstek

Unicoi State Park meer

Voor de Duitsers in ons gezelschap van internationale journalisten is de tussenstop in het vroegere mijndorpje Dahlonega tijdverlies. Zij kijken verlangend naar de enkele mijlen verderop gelegen White County. Daar ligt Alpine Helen, een tot in de perfectie nagebouwd Beiers dorpje. *'Weiste, da gibt's Dauerkraut mit Eisbein'*, is de eenvoudige verklaring van Klaus Neumann die voor de Mannheimer Morgen schrijft. Hij zal nog even moeten wachten. De Brazilianen en Tettie de Vries van het Algemeen Dagblad worden verteerd door goudkoorts. Bij het bezoek aan de goudmijn van het stadje hebben ze inderdaad een goudadertje zien glinsteren. Eigenlijk meer op gezag van gids John Crisson die waarschijnlijk meer getraind is in het 'ontdekken' van goud dan de gemiddelde toerist. En zei Grisson niet dat er nog genoeg goud gewassen kan worden om het gehele plein voor het museum een voet dik op te hogen?

Niet dat het ooit zal gebeuren, want voor elk grammetje goud dat uit de Crisson Gold Mines in Dahlonega of uit de Clay Creek wordt gehaald, is een vijfvoudige investering nodig.

GOUDMIJN

De goudmijn is nog geheel in zijn oorspronkelijke staat. Door de gouddelvers op stel en sprong achter gelaten toen in 1848 de 'gold rush' van California begon. Zelfs de boorhamers staan er nog. Verschillende meters lange beitels zitten muurvast in het keiharde gesteente. Water sijpelt langs de uitstekende rotsen, later samenkomend in een snel stromend riviertje, uitmondend in de Clay Creek. Nu 20 jaar geleden werden de Crisson Gold Mines door de vierde generatie van de oorspronkelijke gouddelvers als toeristische attractie heropend.

Dahlonega is een deel van Georgia's en de Amerikaanse historie geworden. Die geschiedenis gaat overigens niet ver terug in het verleden en eigenlijk is er voor 1828 weinig bekend. De streek behoorde aan de Cherokee Indianen, die de plaats Ta-lo-Ne-ga noemden. Dat was hun naam voor het woord 'geel'.

Helaas voor de Cherokees vond Benjamin Parks in 1828 een stuk steen met een smal goudadertje er in. Van de ene dag op de andere stormden meer dan 10.000 gouddelvers de plaats binnen en tot de burgeroorlog in Georgia in 1861 werd er voor meer dan zes miljoen dollar aan goud op de First Federal Bank in Dahlonega gedeponeerd. Een onvoorstelbaar groot bedrag in die tijd. Nadat de mijn werd gesloten, slonk ook de belangstelling voor Dahlonega tot een minimum.

VERLEDEN

Nu nog herinnert het vriendelijke stille stadje met de vele historische gebouwen de bezoeker meer aan het verleden, dan dat het doet denken aan een bruisend handelscentrum. Het Dahlonega Courthouse Gold Museum dat is ondergebracht in het in 1836 gebouwde gerechtsgebouw is erg in trek bij de bezoekers. 'Het is het oudste gerechtsgebouw van Noord Georgia. Gebouwd van kleistenen uit de Clay Creek', zegt de suppoost. In 1966 moest het gebouw gerestaureerd worden. Opnieuw werd klei gehaald uit de Clay Creek en in die klei werden nog steeds goudschilvertjes ontdekt. In het Dahlonega Courthouse Gold Museum is veel van de oude gouddelvers bewaard gebleven. Tijdens de rondleiding wordt een film vertoond die uitstekend de sfeer van vroegere dagen weergeeft. Jammer genoeg wordt het allemaal een beetje te vlot gebracht. Te 'Amerikaans'. Misschien is het verleden te recent. Voor de bezoeker blijft de manier waarop de Cherokees uit hun land verdreven zijn, een van de zwarte bladzijden uit de geschiedenis van Amerika.

GOUDEN TIJD

De met goud uit de Lumpkin County beklede koepel van het Georgia State Capitol Building in Atlanta herinnert nog dagelijks aan de 'gouden' tijd. Maar de goudkoorts is voorbij. Wat nog rest is een prachtig landschap een heerlijke natuur in een landelijke omgeving. Maar met een grote toekomst als de achtertuin van het 2,6 miljoen inwoners tellende Atlanta. Het dorpse Dahlonega is met Atlanta verbonden door Highway 400 noord. Een dubbele vierbaansweg die de stedeling in nauwelijks 50 minuten van Atlanta in Dahlonega brengt.

De 'Mountains', zoals noordoost en noordwest Georgia wordt genoemd, is een bebost heuvelland aan de voet van de echte bergen van Tennessee. Een vakantieland bij uitstek voor families die van de natuur houden, wildwater kano willen varen, of willen kajakken, roeien of zeilen op de uitgestrekte meren. Lake Chatuge, Lake Burton, Lake Rabun, Lake Seed en het schitterende Unicoi Statepark Lake om er maar eens enkele te noemen. Meer dan 1000 grote en kleine watervallen storten hier hun watermassa's naar beneden. In deze omgeving worden ook de roei- en kanowedstrijden gehouden tijdens de Olympische Spelen in 1996. Roeien in Stone Mountain Park en het 'white water canoeing' in de Ocoee rivier, net over de staatsgrens van Tennessee. Prachtige nationale parken met de Appalachian trail, het Chattahoochee park en het Vogel State park. En voor liefhebbers voldoende McDonalds en Kentucky Fried Chickens.

'En natuurlijk de *'Schweinebraten'*', helpt Mannheimer Klus mij herinneren. Hij heeft gelijk. Op naar het Beierse dorp Alpine Helen aan de Chattahoochee rivier. Het stadje, dat in 1969 werd herbouwd tot een Amerikaanse 'Colonia Tovar'.

Als de luxeuze touring car het parkeerterrein van het fraaie The Helkendorf River Inn opdraait, worden we al opgewacht door onze gastvrouw en haar dochter. Beiden smaakvol gekleed in een origineel 'dirndlkleid'. Mijn hart bloeit op. Doet me dit niet terugdenken aan 1955 toen ik mijn toekomstige vrouw ontmoette in het Oostenrijkse Bad Ischl? Helaas valt mijn in Zuidduitse dialekt uitgesproken *'Cruesti Gott'* in het water. Ze vertaan mij niet. *'Helo-ooow, howa'ye doing today?'* Nou ja, als de Sauerkraut dan maar zal smaken.

Het dorpje is ontegenzeglijk Beiers. Tot in de finesses. Zo overgebracht uit Oostenrijk of Zuid-Duitsland. Rode daken, hand geschilderde bruinhouten naambordjes op de weg, het terrasje half uitstekend boven het snel stromende riviertje en winkeliers in *'lederhosen'*.

NEP

Het lijkt of ik weer thuis ben. Maar, het is een verkleedpartij. Ze kennen Duitsland uit de Tweede Wereldoorlog. Het is nep.... maar het 300 inwoners tellende dorpje ziet wel 365 dagen van het jaar 9000 auto's door de hoofdstraat rijden en verwelkomt jaarlijks meer dan 3.000.000 toeristen. Bij de laatste 'Oktoberfesten' — ja, inderdaad net zo merkwaardig als op Curaçao — kwamen 30.000 bezoekers een glaasje wijn drinken en spoelden hun *'Bockwurst'* weg met Loewenbrau bier.

'Kitsch', zegt mijn Zwitserse collega Arno Schmocker van *'Die Zeitschrift fuer Finanz und Wirtschaft'* als een als lederhosenduitser verklede Amerikaan met zijn harmonica de internationale pers aanmoedigt tot het meezingen van *'Mussi denn'*. Schmocker heeft meer dan gelijk. Ook mij lopen de rillingen — maar niet van ontroering — over de rug. Maar al 20 jaar lang komen de bezoekers uit geheel Amerika naar Helen. Vroeger ook een mijndorpje, maar evenals de rest volkomen in de vergetelheid geraakt. Tot in 1968 de artiest John Kollock uit het nabijgelegen Clarksville gevraagd wordt een winkel te decoreren. Kollock zocht zijn tijdens de oorlog in Duitsland gemaakte schetsjes op en Alpine Helen was geboren.

Lederhosen en Sauerkraut.

Het is *'kitsch*. Het is namaak. Maar het verkoopt. Van dorpjes als het vroegere Helen gaan er dertien in een dozijn. Zij bieden alle hetzelfde beeld. Mooie meren, prachtige bossen, sportfaciliteiten en nationale parken. Alpine Helen is vertederend voor de Amerikaan die de oude wereld niet kent. Of voor de nostalgische Amerikaanse militair die nog eens terug wil denken aan zijn diensttijd in bezet Duitsland.

GROEI

De White County telt 22 motels, 25 cabins, 15 inns, 5 *resorts area's* en 11 campings. Maar ondanks de 38 naast elkaar gelegen restaurants met Duitse keuken, gaat de Sauerkraut mit Eisbein onze neus voorbij. Ten slotte zijn we in Amerika waar ze opstaan en naar bed gaan met een barbeque en dus nodigt de Kamer van Koophandel de internationale pers uit voor een barbeque op een van de fraaie campings. Er wordt kennis gemaakt met het bedrijfsleven en de onderwijstop van de White County dat bijna een drielandenpunt vormt met North en South Carolina.

'Er zit groei in de White County'. Dat zegt Doug Smith, voorzitter van Helens Kamer van Koophandel. Een onderzoek van Georgia's Department voor Handel en Toerisme heeft uitgewezen dat Helen nu na Stone Mountain de populairste vakantiebestemming van Georgia is. De Superbowl, Wereldkampioenschappen voetbal in 1994 en de komende Olympische Spelen in 1996 zullen ongetwijfeld een grote impakt hebben op Georgia. Plaatsjes als Dahlonega, Helen, Rome en Athene liggen een half uur tot een uur rijden van het centrum van Atlanta.

De ALM-vluchten naar Atlanta hebben de mogelijkheid geschapen om meer van Amerika te zien dan de plat gelopen paden van Miami en Orlando. Het veel grotere 'Six Flags of Georgia' mag minder bekend zijn dan de Disney World, maar de kinderen zullen er ongetwijfeld veel meer plezier hebben met de originele achtbaan, de 'white water tubing', de spoortrein en de duizend andere activiteiten.

Reisboeken

= door Elisabeth de Montsouris =

Nog even en vakantietrek breekt weer los

Nog even en de vakantietrek breekt los. Europa, Noord- of Zuid-Amerika, of een van de vele eilanden van het Caribisch gebied. Wie nog niet weet welk eiland de definitieve vakantiebestemming wordt, heeft veel aan Fodor's Caribbean '93, de jaarlijks bijgewerkte reisgids voor de **Caribische eilanden**.

Nou ja, bijgewerkt; daarover rijst enige twijfel zolang nog vrolijk melding wordt gemaakt van luchtverbindingen naar Curaçao met American Airlines. Maar als we Fodor's dat soort fouten vergeven blijft toch een praktisch boek over met informatie over hotels, eetgelegenheden, bezienswaardigheden en sporten. Hoewel het boek de stand van zaken in 1993 heet weer te geven, worden de prijzen slechts in categorieën aangegeven. Van zo'n jaarlijkse gids verwacht je iets specifiekere informatie.

Het boek oogt verder nogal saai. Foto's ontbreken. Per eiland is er ruimte voor een enkele tekening en een overzichtskaartje. Plattegronden van belangrijke steden ontbreken.

Voordeel van zulke algemene gidsen is dat ze goed bruikbaar zijn voor de reiziger die meer dan een eiland aandoet. Bezwaar is echter dat ze niet al te gedetailleerd op de *ins and outs* van elk afzonderlijk eiland kunnen ingaan. Als de keuze eenmaal is gemaakt is een uitgebreidere gids over het gekozen eiland vaak geen overbodige luxe.

Die biedt MacMillan Caribbean in steeds grotere overvloed. In 1993 bijgewerkt is **Antigua and Barbuda**, door Brian Dyde. Daarin informatie over de geschiedenis, de economie, de bevolking alsmede de flora en de fauna van de beide eilanden.

Ook op Antigua is de oorspronkelijke meer bossige vegetatie verdwenen. Door de weinige regenval - meer dan op de Benedenwinden - is de wilde begroeiing niet bepaald spectaculair te noemen, maar Dyde belooft een 'overdaad aan bloeiende struiken en bomen' in de tuinen van de Antiguanen.

Verder biedt dit MacMillanboek routebeschrijvingen met duidelijke kaartjes en plattegronden.

Datzelfde geldt voor de tweede uitgave (1992) van MacMillan's gids over **Jamaica**, een van de mooiste Caribische eilanden. Niet voor niets brachten *penshonado's avant la lettre* als filmacteur Errol Flynn en de schrijver van de vele James Bond-boeken, Ian Fleming, er een groot deel van hun leven door. Het eiland biedt vele mogelijkheden, van luie stranden tot avontuurlijke Blue Mountains.

Fodor's heeft ook een reisgids over **centraal-Amerika**. Daarin komen de landen Panama, Costa Rica, Honduras, Guatemala en Belize aan de orde. Het tussenliggende El Salvador en Nicaragua worden om niet genoemde redenen onbesproken gelaten. Zij komen wel voor in de algemene inleiding. Daarin een kort overzicht van de historische gebeurtenissen in dit deel van de wereld.

Hoewel elk land gemiddeld meer bladzijden krijgt dan de Caribische eilanden, is voor de serieuze reiziger een diepgaandere gids wel aan te bevelen. Maar die kan altijd nog ter plaatse worden aangeschaft.

Van het grootste land van Zuid-Amerika, **Brazilië**, bestaat bij Fodor's gelukkig een apart boek. Een derde deel wordt besteed aan de hoofdstad Rio de Janeiro. Die kan overigens het beste in de komende maanden bezocht worden, dan is het er niet al te warm.

Het immense land wordt verder opgedeeld in regio's die stuk voor stuk worden besproken. Het woordenlijstje voor toeristen is zo summier, dat men beter een woordenboekje Portugees kan aanschaffen. Namen van de weekdagen, getallen, de kleuren en de bekende begroetingsfrasen moeten de toerist het idee geven dat hij zich in Brazilië verstaanbaar kan maken.

Gelukkig hebben alle Fodor's-gidsen een index. De MacMillans missen deze mogelijkheid tot het snel opzoeken van een naam of gebeurtenis.

Voor de populairste vakantiebestemming, **Florida**, is zojuist een Nederlandstalig gidsje uitgekomen bij M&P uitgeverij. Het is een handzaam boekje met beknopte, maar nuttige informatie. Geen uitgebreide beschrijvingen van Walt Disney World, maar een kort overzicht, dat u ter plaatse kunt aanvullen met de talloze folders en brochures, waaraan Amerika zo rijk is. Ook over de andere delen van Florida kan dit boekje noodgedwongen uitsluitend de belangrijkste punten aanstippen. Het geheel is aangevuld met praktische tips en een uitvouwbaar kaartje, in kleur, van de *Sunshine State*. De Florida-gids bevat geen index, maar wel kleurenfoto's.

IN DE serie 400 jaar kolonialisme vandaag een reportage over Ambon en de diepgewortelde haat van de Ambonezen tegen de Javanen. Rob Ruggenberg en Piet Blanken bezochten de Zuid Molukken met de vraag hoe het vandaag de dag staat met de in de jaren veertig uitgeroepen 'Republiek Zuid Molukken' (RMS) die echter nooit in de praktijk is gerealiseerd.

Werd daar werkelijk iets groots verricht?

Ambon: Heimwee naar de Hollanders

= door Rob Ruggenberg, Brabant Pers =

Buiten gonst de tropennacht. Zachte klopjes op de deur van de hotelkamer. Hij glipt binnen: een kleine, argwanende, schuwe man, ongeveer zestig jaar oud. Eerst doorzoekt hij de kamer op de afluisterapparatuur. Zelfs het bed moet ondersteboven. Daarna wil hij niet bij de deur zitten en evenmin bij het raam. Hij schuift half onder de tafel op de grond. Omdat hij ook nog fluistert, is hij nauwelijks te verstaan. We zien dat hij werkelijk doodsbang is. Is dit nu de leider van de RMS, de dappere ondergrondse verzetsbeweging van de Zuid-Molukken?

We zijn op Ambon, het meest problematische deel van de Nederlandse exkolonie in de Oost. Nergens hebben Nederlanders zo beestachtig huisgehouden als hier, nergens ook werden de bewoners zulke trouwe aanhangers van compagnie en koning.

En nergens wordt dezer dagen zo veel, zo vaak en zo gul naar ons gelachen en gezwaaid als in de kampongs van Ambon. Onderweg glundert iedereen ons toe, van de vrouwen die de was ophangen tot aan de straatwerkers die met schep en bezem de wegen asfalteren.

Die middag, met de voeten in de branding voor het oude Kasteel van Verre, met de geur van kruidnagelen in de neus, had een oude Ambonees ons met hartstocht in zijn stem toegeroepen: 'Wij willen dat jullie terugkomen. Die Javaanse bezetters, die nieuwe kolonialen, moeten hier weg. De Hollanders moeten terug.'

Van het vrijheidsstreven van de Zuidmolukkers kenden wij alleen de prestaties van hun in Nederland woonachtige broeders. Gijzelingen van Nederlandse treinpassagiers en schoolkinderen leken ons niet echt geschikt om hier op Ambon een Republik Maluku Salatan tot stand te brengen.

Bovendien leefde dat ideaal van Republiek der Vrije Zuid-Molukken op Ambon nauwelijks meer, was ons verteld.

GEHEIM VERZET

Maar daar bij het Kasteel van Verre, Neerlands allereerste fort in de Oost, in 1599 gebouwd van koraal, kalk en veel bruine suiker (om de specie te doen plakken), had die oude Ambonees ons van het tegendeel verzekerd. En hij had beloofd ons die avond in contact te brengen met de leider van het geheime Molukse verzet.

Op de weg terug had de oude man in het busje alle liedjes gezongen die hij nog uit het hoofd kende': 'Die kleine kleutertjes die zaten op een hek...', 'Waar de blanke top der duinen schitter in de avondgloed', enzovoorts. Hij zong de hele bundel. Wij werden zeer overtuigd van zijn heimwee naar de Nederlanders.

Die avond in onze hotelkamer vertelt die doodsbenauwde RMS-leider, weggekropen onder de tafel, een zó fantastisch verhaal, dat we het nauwelijks serieus kunnen nemen. Hij zegt dat de Indonesische president Suharto samenspant met de Chinezen om de Molukkers hun land en hun identiteit te ontnemen.

'Chinezen infiltreren in onze Molukse organisaties, in onze kerkgenootschappen, in de handel, ze nemen zelfs Molukse namen aan', fluistert hij. 'En als Chinezen merken dat een Molukker de RMS-gedachte aanhangt, wordt hij vergiftigd.'

NAMEN

Als wij van ons ongeloof blijk geven, noemt hij de namen van RMS-leiders als Passanera, Soumoukil en Pelopassy, die plotseling, zonder enige aanleiding, zouden zijn gestorven. Op sombere toon: 'Op Ambon zijn alle dokters, verpleegsters, apothekers en restauranthouders Chinezen. Ze kunnen ze ons gemakkelijk vergiftigen. Als uitkomt dat ik dit aan u vertel, zal ik ook moeten sterven.'

Hij zwijgt. Zegt dan: 'Nou begrijpt u toch zeker wel waarom wij aan buitenstaanders altijd zeggen dat de RMS dood is?'

Het heeft, zegt hij, allemaal te maken met de haat die de Indonesische president koestert tegen Nederland en het Westen. 'Suharto weet dat wij Molukkers onze eilanden willen open gooien voor de Nederlanders en de Amerikanen. Die mogen hier zo militaire bases bouwen, dat vinden wij prima. Maar eerst gooien wij alle Javanen en Chinezen eruit.'

Hij merkt onze scepsis en doet er nog een schepje bovenop: 'Onze mensen op Seram hebben goud ontdekt, maar die vindplaatsen houden we geheim voor de Indonesische regering. Als Nederland terugkomt, zullen we het u graag vertellen. Nederlanders hadden altijd een goed hart voor ons. Ze hebben onze alles geleerd wat we nu weten. Dat vergeten we nooit.'

Met de gewapende strijd voor de RMS wil het ondertussen nog niet erg lukken, erkent hij. Dat komt ook doordat een geheimzinnige onderzeeboot die twee jaar geleden bij Seram wapens voor de RMS had moeten brengen, na een kennelijke communicatiefout bij het seinen weer onder water is verdwenen.

Derhalve beperkt de RMS-strijd zich nu tot het verboden hijsen van de RMS-vlag op de 25-ste april. Dat was, in 1950, de datum waarop de Vrije Republiek der Zuid-Molukken werd uitgeroepen — waarna een guerrilla volgde, die uiteindelijk, na ruim een jaar, door de Indonesiërs werd neergeslagen.

Dat geheime, ceremoniële vlaghijsen speelt zich nu jaarlijks af op afgelegen kampongs zoals Karanpanjang op Ambon, Kibobu op Seram en Haria op Saparua. 'Vooral daar, op het eiland Saparua, wonen de koppigste RMS-aanhangers van heel de Molukken,', zegt hij.

Dus varen wij op een bewolkte dag op een kleine, houten veerboot naar Saparua. De zee is spiegelglad, dolfijnen springen wel een meter hoog boven het water uit. De eerste Saparuaan die we ernaar vragen, bevestigt onmiddellijk trots dat in zijn dorp elk jaar de RMS-vlag wordt gehesen.

Hij barst los: 'Wij haten de Javanen die onze eilanden ontbossen en kaal en leeg achterlaten. Wij haten de Javanen die onze mensen van de Teong Nila Seruaeianden wegsturen omdat daar zilver, goud en bauxiet is gevonden. Wij haten de Javaanse boeren die op Seram onze grond in bezit komen nemen. Wij haten de Javanen die ons domineren, ons onderdrukken en hoge belastingen eisen. Het is diefstal, het is nieuw kolonialisme en het is erger dan het onder de Hollanders was.'

We vragen naar voorbeelden. Hij zegt: 'Toen de Hollanders hier waren verdiende iemand die een uniform droeg een goed salaris. Als je arm was, ging je naar zo'n iemand toe en vroeg je om geld. Nu is het andersom. De geüniformeerden verdienen zo weinig dat ze aan de armen geld vragen. Een agent wil 5000 roepiah voor benzine. Hij betaalt het nooit terug.'

Een jongetje brengt ons naar het geboortehuis van de Indonesische vrijheidsheld Thomas Matulessy, bijgenaamd Pattimura, die in de vorige eeuw dapper maar vergeefs tegen de Nederlanders vocht. In het huis wordt in een glazen vitrinekast de kleding bewaard, waarmee hij in 1817 het Nederlandse Fort Duurstede op Saparua aanviel.

In de kamer daarnaast hangt nog altijd het vonnis dat fiscaal Robert Henry Cateau van Rosevelt vervolgens over Pattimura en diens vrienden velde. Ze moesten 'door beulshanden met den koorde worden gestraft, dat er de dood na gevolge, waarna de doode lichanmen naar buiten zullen worden gebracht en in een ijzeren kooi opgehangen worden aan de buiten-galge, opdat hun vleesch ten prooi zij aan de lucht en het gevogelte des hemels zodat als hun gebeente tot stof zal verkeerd zijn, die hun nageslacht met afgrijzen vervullen zal voor hunne gepleegde gruwelen.'

Wie denkt dat zoiets ongebruikelijk was, heeft de verkeerde boeken gelezen. Toen Nederlandse zakenlieden in 1602 de Verenigde Oost-Indische Compagnie oprichtten, brachten zij in de Molukken een terreur op gang die nauwelijks ergens mee te vergelijken is. Officieel heette het extirpatie. Een mooi woord, maar het betekent gewoon uitroeiïng.

Jan Pieterszoon Coen begon ermee. Als gouverneurgeneraal pakte hij in 1621 eerst de Banda-eilanden aan die, tegen het verbod van de VOC in, ook nootmuskaat bleven verkopen aan Portugezen en Britten. Deze eilanden vormden toen de enige plek ter wereld waar deze gezochte specerij voorkwam. Wie Banda had, had het monopolie.

Coen arriveerde met 2000 man troepen en ontvolkte de Banda-eilanden, zoals hij het noemde. Zes Japanse beulen hakten de hoofden van alle 44 dorpshoofden af, waarna de jacht op de andere eilandbewoners werd geopend. Slechts 300 wisten in pauwtjes te vluchten. Maanden later nog werden duizenden lijken in de binnenlanden van de eilanden aangetroffen.

Vervolgens nam Coen de herbevolking ter hand. Hij verdeelde de nootmuskaatboomgaarden in perken, elk vijftig bomen groot en gaf die aan VOC-getrouwe perkeniers die zich op Banda mochten vestigen. Ze kregen slaven en lijfeigenen toegewezen, en ze moesten hun noten tegen een vaste prijs aan de VOC verkopen — een stelsel dat tot 1864 heeft gefunctioneerd.

KRUIDNAGELEN

Daarna stelde Coen (hij werd bij ons vooral bekend door zijn uitspraak 'daer in Indiën is wat groots verricht') voor de VOC het wereld-kruidnagelmonopolie veilig.

Niet voor niets dringt bij ons bij het Kasteel van Verre de lucht van kruidnagelen in de neusgaten. Want Coen concentreerde de teelt daarvan hier op Ambon, het enig eiland dat hij min of meer controleerde. Twee maatregelen nam hij om dat voor elkaar te krijgen. Ten eerste verplichtte hij elk Ambonees gezinshoofd om tien kruidnagelboompjes aan te planten. Ten tweede vernietigde hij de totale kruidnagelaanplant op alle andere eilanden.

Op Ambon zien we het onvoorstelbare in beeld gebracht. Oude gravures tonen Coens hongi ofwel coracora-vloot: een schrikaanjagend smaldeel van soms wel honderd oorlogsprauwen, bemand met Nederlandse en Duitse huurlingen, jonge Ambonezen, Afrikaanse krijgers — en wie nog meer bereid was om als moordenaar mee te gaan.

Jaar na jaar voeren deze vloten rond en waar de soldaten aan land gingen, vernietigden ze niet alleen alle kruidnagelbomen, maar ook de kokospalmen en sagopalmen, die het volksvoedsel moesten opleveren. Wie zich verzette werd gedood.

De eilanden raakten ontvolkt. In 1665 bracht een zekere Arnold de Vlaming de finishing touch aan. Hij maakte het Ambonese schiereiland Hoamoal tot een woestenij en 'verwijderde' alle twaalfduizend inwoners.

Hoamaoal staat nog altijd bekend als een luguber oord, bewoond door geesten en spoken. En 'Vlaming' geldt hier als een scheldwoord.

Maar de VOC had het absolute monopolie in handen. Vanuit Ambon voorzag de compagnie de werldmarkt van specerijen. Pas rond 1800 lukte het Britten en Fransen om kruidnagel-zaailingen uit Ambon te smokkelen en deze op Zanzibar tot bloei te brengen.

'Wij haten de Javanen die onze eilanden ontbossen'

VRIENDELIJK?

Hoe verbazingwekkend is het toch dat de Ambonezen nog zo vriendelijk tegen ons zijn 'Maar dat gaat veranderen', waarschuwt Els Tarumasely, Ze is domina in de Protestanse Molukse kerk. De domina is ongeveer vijftig jaar oud, ze heeft mooi grijs, krullend haar en vrolijke ogen.

Ze is Molukse, ze kent Nederland maar een beetje en ze vergelijkt de relatie tussen ons en Ambon met een fles reukwater waar de dop af is. De geur vervliegt, zegt ze. De aan de hondetrouw grenzende vriendschap van de Ambonezen voor de Nederlanders is een uitzondering aan het worden.

'Onze huidige generatie leert op school dat jullie slechte mensen waren die ons land inpikten, slavendrijvers die ons volk uitbuitten. In Indonesië leven nu nog oude mensen die ook de goede kanten van de Nederlanders kenden en die aan hun kinderen door vertellen. Maar als die oude mensen straks dood zijn, leren we alleen nog maar over de slechte dingen. De nieuwe generatie zal beslist minder vriendelijk zijn tegen u.'

We praten op de Theologische School van Ambon, waar ze les geeft. Vorig jaar is ze voor het eerst in haar leven in Nederland geweest. Ze heeft er haar ogen uitgekeken. 'In Nederland zijn de kerken leeg. Soms zitten er maar tien mensen. Hier preek ik bijna altijd voor volle kerken'

Van een band met de vroegere moederkerk — de Gereformeerde kerk in Nederland — merkt ze niets meer, sinds Suharto een stop zette op de komst van Nederlandse zendelingen en missionarissen. 'Ze mogen nog wel komen, maar dan uitsluitend werken als leraar Engels of zo. Daar hebben de Nederlanders kennelijk geen zin in.'

DRIE LETTERS

Ze vertegenwoordigt duidelijk dat deel van de Molukkers dat weinig brood ziet in een eigen vrije republiek. Het woord RMS nag hier op Ambon nog steeds niet worden uitgesproken, daarom steekt ze drie vingers op als ze Republik Malluku Salatan bedoelt. 'Dat drieletterwoord leeft hier niet meer', zegt ze. Ze zwijgt als ze hoort dat we mensen gesproken hebben die nog vast in dat ideaal geloven.

In Nederland was ze verbijsterd, zegt ze, door de verbetenheid van de Molukkers daar. 'Oei! Vooral in Assen schrok ik ervan, al die jonge mensen, kinderen soms nog, zo fanatiek. Overal zag ik vlaggen met die drie letters erop, soms zelfs in hun slaapkamers.'

Ze zegt: 'In Nederland vroegen die jongeren me steeds wat ik ervan vond. Nou, zei ik dan, prachtig hoor, ga vooral zo door. Maar, zei ik dan, stel je voor dat die drie letters van jullie er ooit echt komen, weet je dan wel dat hier geen kaas is, en geen friet, en dat je hier geen auto kunt rijden en dat je hard zult moeten werken, in het bos hout hakken?

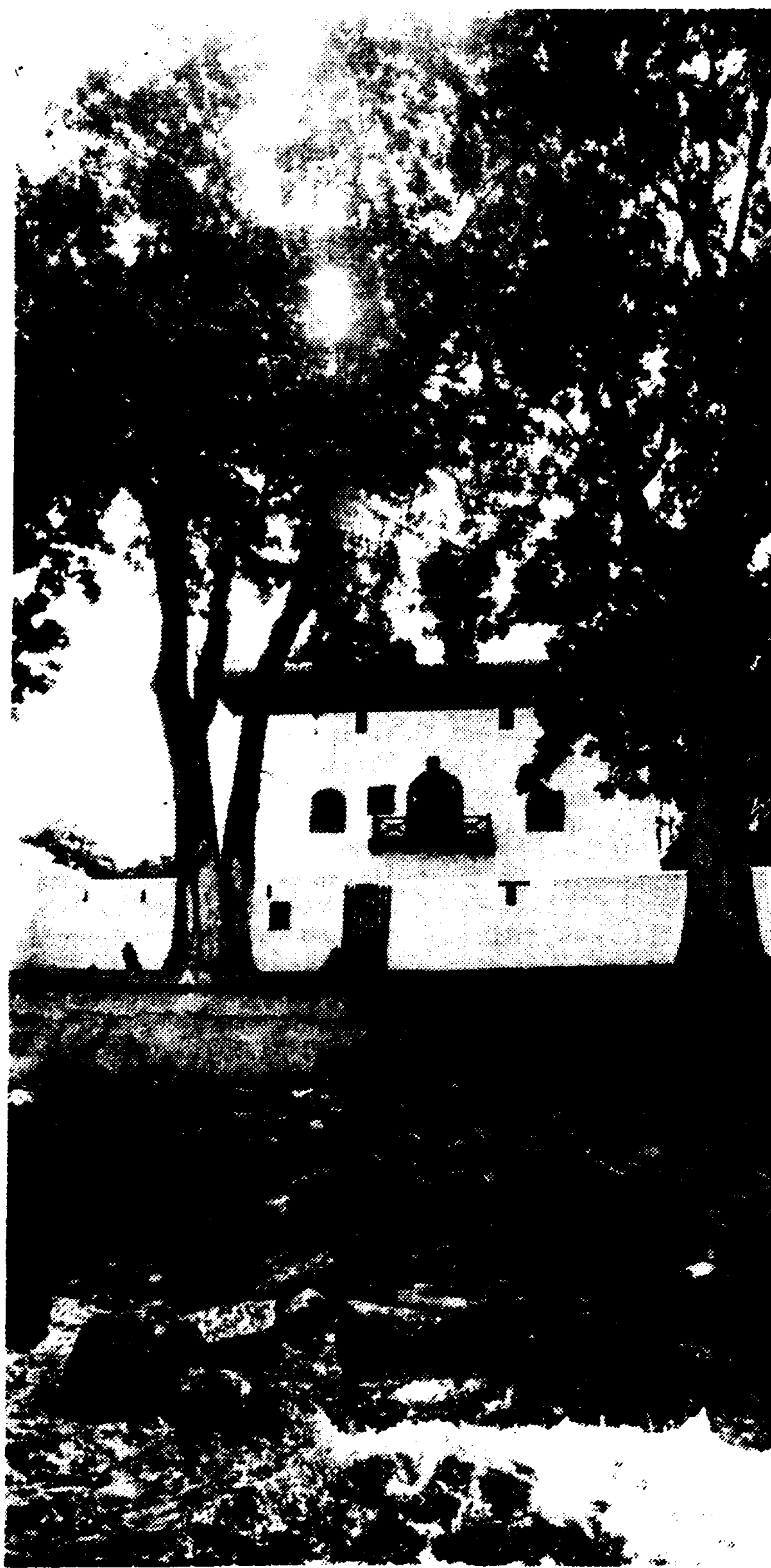
'Dan keken ze me een beetje raar aan. En dan zei ik: en als je bij ons op Ambon niet werkt, krijg je heus geen geld hoor, zoals hier. En dan vroeg ik: hoeveel ingenieurs hebben jullie? Em hoeveel economen en hoeveel juristen? Want die heb je allemaal nodig, hoor, voor dat drieletterding van jullie. En dan zeiden ze meestal niet veel meer.' Haar pretoogjes stralen.

Maar toch denken wij terug aan die nacht met die bange man, weggedoken onder de tafel in onze hotelkamer. Smekend, bereid zich aan iedere strohalm vast te grijpen, zelfs als die kwam in de vorm van Nederlandse journalisten. "Straks zijn de Molukken helemaal Javaan en Chinees', zei hij. 'Wij willen u terug. Alsjeblieft, kom terug — voor het te laat is.'

De handel in specerijen in de Molukken is voor een belangrijk deel in haden gekomen van Chinezen. (foto Piet Blanken)

Het Kasteel van Verre op Ambon, het oudste Nederlandse fort in de Oost. (foto Piet Blanken)

Arubaanse vlag ..

vervolg van pag. 3

groep afscheid en vliegen Rob en Adrie via Delhin en Amsterdam terug naar Aruba.

De aankomst op Aruba is chaotisch: buiten hun weten om is inmiddels een verhaal van René van Nie in *Amigoe* verschenen en verschillende artikeltjes in de Papiamentstalige kranten over de avontuurlijke Everest-trip van de arts en de fysiotherapeut. Het nieuwtje verspreidde zich als een lopend vuurtje over het eiland. Al snel gingen de geruchten de ronde als zou het tweetal zijn meegegaan met een internationale expeditie om de top van de Mount Everest te beklimmen. Bij terugkomst worden Rob en Adrie door bekenden en onbekenden overstelpt met vragen. Bijna iedereen is op de hoogte van de trektocht in het Himalaya-gebergte. Het reisverhaal wordt keer op keer met genoegen verteld en aangehoord.

De klim naar de top van Kala Pattar zullen Adrie en Rob nooit meer vergeten. Interview gendeel. Tijdens het interview wordt de drang naar 'nog hoger' snel duidelijk. Al plannen voor een volgende trip? "Eigenlijk willen we bij een volgende poging zo dicht mogelijk bij de Everest-top komen. Maar dan moet je echt gaan ijsklimmen, met touwen werken, zuurstofmaskers dragen, gletsjerspleten en hoogtestormen trotseren en niet te vergeten, een ijzersterke conditie hebben. We zullen er nog eens goed over nadenken. Er hebben zich op Aruba al verschillende mensen gemeld, die geïnteresseerd zijn om met de volgende tocht mee te gaan."

Onder water lijkt het wel een supermarkt...

Duizenden duiktoeristen bezoeken jaarlijks het enige echte vissersdorpje dat Curaçao nog telt: Sint Michielsbaai ofte wel Boca'i Samí. Niet in de eerste plaats omdat het uitgroeide tot een van de pulairste duikbestemmingen op het eiland, maar omdat welbekende en internationaal erkende PADI-instructeur Wederfoort in Boca woont en daar les geeft. Als het dan aan hem alleen ligt, zet hij vandaag nog een algeheel atief- en milieu-geöriënteerd programma op poten. Dit de bewoners, vissers, eigenaars van horeca-tenten en ekers van het vissersdorpje bewust te maken van de lige gevolgen voor het leven onder water, indien de uiling van het grote strand van Boca en het kleinere hi doorgaat.

= door Dennis Pikero =

ric Wederfoort slaagde 6-jarige leeftijd voor zijn -diploma aan het Mgr. ssen College, in de wijk nrijk, na zijn basisoplei- ook op een 'fratersschool' hebben gevolgd. Na de o volgde een jaar werken leerlingverpleegkundige et Sint Elisabeth Hospi-. Die praktische ervaring verpleging was in 1959 Wederfoort aanleiding een studiebeurs aan te en bij de overheid. Hij naar het buitenland de studie voor verpleeg-dige te gaan volgen. In was het zover: Weder-t ruilde zijn eiland tijde-in voor een zesjarig ver-in het Nederlandse pla- Santpoort-Zuid vlakbij mendaal. In 1966 was weer terug op Curaçao, r hij bij de Capriles Kli- ging werken. Op die ier kon hij zijn studie-rs terugbetalen zoals toen was voorgeschreven. De l werd streng nageleefd: voltooiing van je studie oest je als oud-bursaal vijf aar voor de overheid gaan werken.

VISSEN

Maar de hele dag tussen vier muren zitten was toch niks voor Wederfoort, die al op zeer jonge leeftijd in aanraking kwam met het water. Hij ging vaak met zijn zwager Jombi Blanken vissen. Niet in een boot maar op de kant vanaf de rotsen. Zijn zwager was volgens Wederfoort een echte *piskadó di baranka* (lett.: rotsvisser). Wederfoort weet nu dat men een hoop geduld moet hebben als rotsvisser, want de vissen komen niet zo vaak naar de kant en de visser verliest veel vishaken. Als hij met zijn zwager op de rotsen zat, zag hij soms duikers met zuurstoftanks op de rug het water ingaan. En dat leek hem wel wat, zodat hij besloot het ook te gaan proberen. Hij trad in contact met enkele Nederlandse mariniers op het eiland en toen bleek dat hij de enige Curaçaoënaar was die met de fles ging duiken. Hij werd lid van de Shark Drivers, een rare naam daar *drivers* rijders betekent en niet duikers. De club had als embleem een op de rug van een haai zittende duiker, die als het ware de haai bestuurde. Sindsdien duikt Wederfoort dagelijks, en onlangs kreeg hij in gezelschap van de wereldbekende Franse duiker Jacques Cousteau de hoogste erkenning en eerbetoon in de internationale duiksportwereld overhandigd door de Nikon, de Scuba School International (SSI) en de Skin Diver Magazine. In de Amerikaanse staat Orlando nam hij het Pro Platinum Plus Award in ontvangst.

De 50-jarige PADI-instructeur Wederfoort heeft het goed in Boca'i Sami. Dertien jaar geleden verhuisde hij naar dat dorpje, toen hij de dochter van een echtpaar uit Boca ofte wel een Saminera trouwde: Yolanda. Hun jongste, de vier maanden oude Jordan, spartelt al lekker rond in het water, terwijl de grootste (twee jaar) genaamd Jardey al duikt met haar mini-tank op de rug. Wederfoort zijn echtgenote en assistenten zijn echter niet helemaal gelukkig: er wordt nog te veel vuil gestort in het water van de grote badplaats in Boca en het aanzienlijk kleinere strand Wachi, zodat het onderwater-milieu ernstig wordt bedreigd.

WACHI

Het Wachi-strand dat hij heeft opgekocht, is zoals hij zelf zegt, niet van hem maar van alle bewoners van Boca. Hij houdt de toegang open en schoon voor de bezoekers, zijn duikpupillen en de bewoners van het vissersdorpje. Op het strand wordt momenteel in zijn opdracht een duikschool gebouwd. Het multifunctioneel en twee verdiepingen hoog duikcentrum moet eind dit jaar officieel worden geopend.

Foto Ken Wong

ERIC WEDERFOORT

Eric Wederfoort wil toenemende vervuiling Boca'i Sami aanpakken

De familie Wederfoort en *diverscrew* hebben als huisregel dat iedereen een steentje moet bijdragen om Wachi schoon te houden. "Het is al vuil genoeg onder water. Ik wil binnenkort met de hulp van mijn assistenten, kennissen en vrienden maar eventueel ook van de overheid een grote schoonmaak houden. Het leven onder water in Boca'i Sami, vooral bij Wachi, moet ongestoord kunnen ademhalen," vertelt de duiker die in zijn leven ruim 5.000 keer de zeebodem opzocht en Curaçao van kust tot kust onder water kent.

Wiebelend met de jongste spruit in de armen, totdat deze eindelijk in slaap is gevallen, vertelt Wederfoort in de eetkamer van zijn woonhuis aan de Bocaweg: "Jaren geleden werd er veel vuil gestort op de stranden en in het water van Boca en Wachi. Dat gebeurde door vissers, bewoners, bezoekers en eigenaars van horeca-aangelegenheden in het dorp. En het gebeurt nog steeds, hoewel beduidend minder. Ik ben zelf getuige geweest van vervuiling van vooral het grote strand door een groep mensen, die uit een zeer milieu-vriendelijk land komen en ook nog zeer gedisciplineerd heten te zijn. Het stoort me enorm als mensen zeggen dat ze het me me eens zijn dat we op het milieu moeten letten en dan zelf, achter je rug om, het vuil het water invegen".

Om een beter beeld te geven van het vuil onder het water in Boca'i Samí, maakte de PADI-instructeur plannen om heimelijk foto's te laten nemen. Het was de bedoeling een milieu-vervuiler — wekelijks wordt het grote strand bevuild — op heterdaad te betrappen en op de foto vast te leggen. Voorlopig wacht Wederfoort daar echter mee, want zegt hij "Wij van Boca blijven een tolerant volkje".

Wederfoort stuurde wel twee van zijn duiktalenten het water in om op de zeebodem het vuil te fotograferen. Hij gaf tweetal als opdracht het vuil in het water tussen het strand van Boca en Wachi op te sporen, te bepalen waar het beste gefotografeerd kan worden (de zichtbaarheid van de objecten is hierbij van belang) en met een zo scherp mogelijke foto terug te komen.

Pupil Kenneth Wong Jr. — zoon van de Amigoe-fotograaf Ken Wong — en Sigmar Wederfoort (een neef van de PADI-instructeur) kregen de opdracht van Wederfoort 's morgens vroeg, onverwachts via de telefoon. Een test van de duikinstructeur om zijn pupillen erop voor te bereiden snel ter plekke te zijn met de voor de opdracht benodigde uitrusting.

"Van professionele duikers en zelfs sportduikers wordt verwacht dat zij over een grote discipline, uithoudingsvermogen, zelfvertrouwen en verantwoordelijkheid beschikken," aldus Wederfoort, die gemiddeld viér uur per dag duikt met toeristen, pupillen of eenmalige cursisten.

Wong Jr. wist niet waar hij aan was begonnen. Aanvankelijk dacht hij dat het allemaal wel meeviel, hoewel hij zich wel zorgen maakte over de vele plasticzakjes en bekertjes die hij onder water tegenkwam. Zijn eerste opmerking na een geslaagde missie met collega Sigmar: "Het lijkt wel een supermarkt daar beneden. Lege blikjes, flessen en noem maar op. Er was zelfs een supermarktwagentje bij met spullen erin en er omheen."

Op zoek naar afval op de bodem van de St. Michielsbaai.

BEZORGDHEID

Wederfoort deelt de bezorgdheid van Kenneth Wong Jr. over de plastic bekertjes en zakken. "Kijk, vooral de bekertjes kunnen funest zijn voor schildpadden. Bekertjes blijven drijven. Worden die ook nog opengebroken in het water weggegooid, dan kan een schildpad denken dat het een zeekat is en gaat hij op dit 'hapje' af, met alle nadelige gevolgen vandien. De schildpad kan er in stikken, als een hele beker in de keel blijft steken. Bij een opengebroken plastic beker, kan deze de nieren of andere ingewanden van de schildpad beschadigen en dat betekent vrijwel zeker de dood van het dier."

Eric Wederfoort heeft een oplossing gevonden voor de plastic bekers. "Gewoon kartonnen bekers gebruiken. Karton wordt na verloop van tijd, na contact met water, zacht en dissolveert bijna. Niet alleen schildpadden maar walvissen, en in het geval van Boca de vele dolfijnen, worden van een bijna zekere dood gered."

Ook voor het leven van het koraal kunnen plastic zakken funest zijn, meent de bezorgde PADI-instructeur. "Koralen hebben ook water, lucht en zon nodig. Komt een plastic-zak op een koraal terecht, dan krijgt dit niet voldoende licht meer en sterft het af."

Kritiek heeft Wederfoort ook op die 'flauwekul van het jaarlijkse storten van zand op het strand' tijdens de Sami-Sail. "Niemand vraagt zich af waar dat zand uiteindelijk blijft. Het wordt gestort en iedereen vindt het lekker onder de voeten. Maar binnen een paar maanden, zorgt de regen en het aan- en wegspoelende zeewater ervoor dat het zand terecht komt op de zeebodem. Het bedekt de koralen, met vaak als gevolg verstikking van die koralen. Trouwens tijdens de Sami-Sail verdwijnen ook honderden plastic bekertjes in zee."

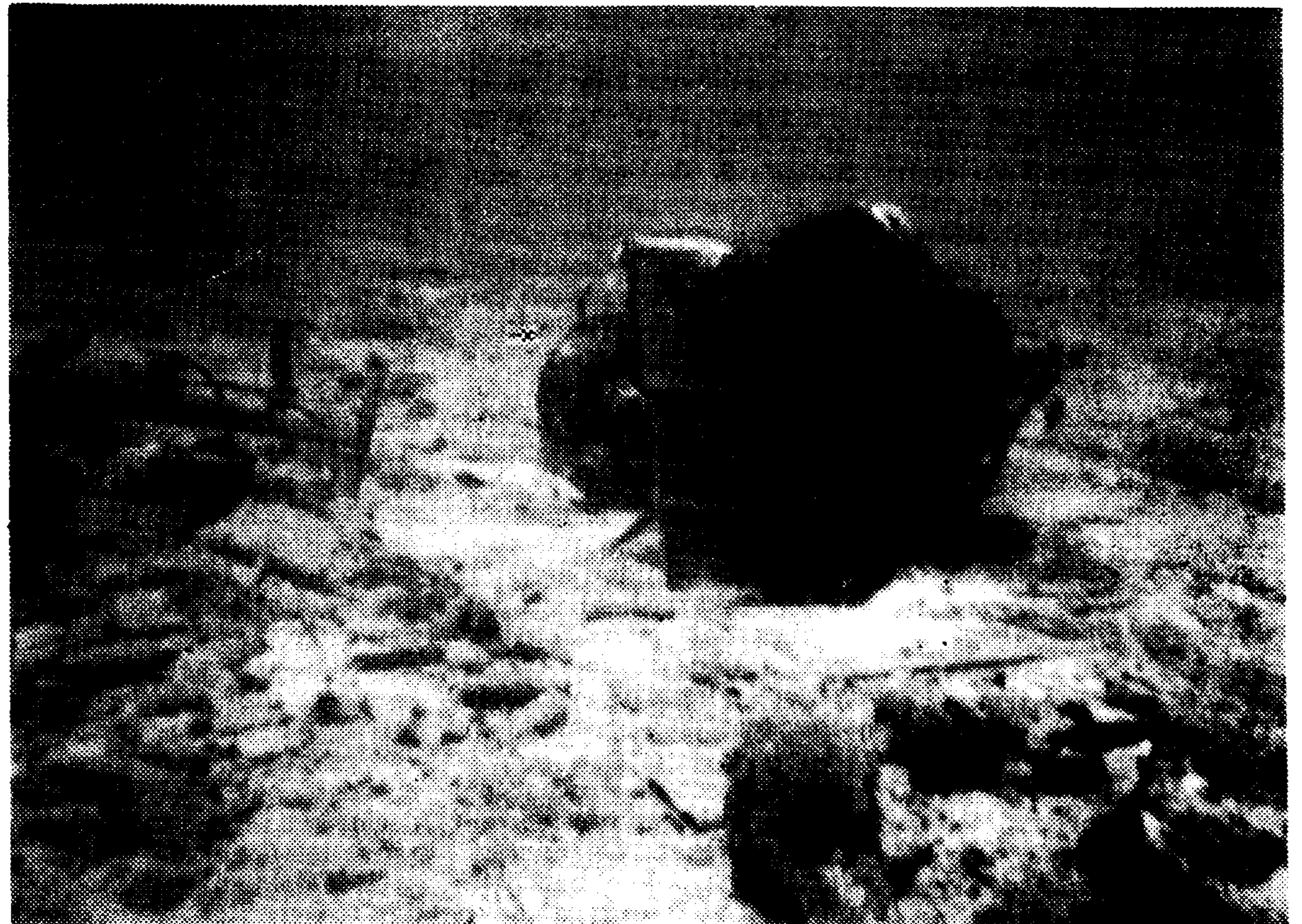
Er moet nog veel gebeuren om iedereen bewust te maken van de schadelijke gevolgen van vervuiling voor het leven onder water. Vandaar dat Wederfoort voor een totale aanpak en voor een educatief- en milieu geöriënteerd programma pleit, waarbij de bezoekers, bewoners en hun kinderen en de eigenaars van de plaatselijke horecabedrijven worden ingelicht over de schade die ze kunnen aanrichten. Wederfoort meent dat het niet in de eerste plaats een taak is van de overheid. Hij wil best zelf het initiatief nemen, maar er is geld en mankracht voor nodig, zodat het programma continuïteit kan krijgen.

KLEINE VISJES

Over de vissers is Wederfoort kort: "Deze moeten eindelijk gaan inzien dat kleine vissen niet gemist kunnen worden in het water. Het kan niet zo zijn dat fuiken met kleine draadoogjes onder water worden uitgezet zodat ook de piepkleine visjes worden gevangen. Er moet een speciaal voorlichtingscampagne komen, om de vissers ervan bewust te maken dat ze met het vangen van té kleine visjes zichzelf en de natuur schade berokkenen. En er moet van overheidswege ervoor worden gezorgd dat de wetten en regels worden aangepast, zodat controle wordt vergemakkelijkt en overtredingen kunnen worden gesanctioneerd".

Vast staat dat Eric Wederfoort, hij heeft 4½ jaar van zijn leven duikend doorgebracht, de eerste pogingen onderneemt om een en ander in Boca'i Sami te veranderen. De in aanbouw zijnde duikschool op het Wachi-strand gaat een voorname rol spelen bij het bewust maken van het publiek van het belang van het behoud van het leven onder water. Wederfoort wil schoolkinderen in zijn multifunctioneel centrum ontvangen; met borden bestuurders, bewoners, bezoekers en toeristen informeren. In de toekomst moeten lokaal door Wederfoort gemaakte televisie-programma's ook het een en ander losmaken bij degenen die Boca'i Samí een warm hart toedragen.

Foto's Ken Wong jr.

Drums en supermarktwagentjes...

Liever heimwee dan Holland

Het ijzer smeden als het heet is

= door René van Nie =

"Ik geef u de verzekering dat dit problemen gaat opleveren, want ik krijg dit nooit van mijn leven zomaar bij een maatschappij." De verzekeringsagent mompelde wat somber voor zich uit en zette met potlood een streepje bij elke onderdeel van mijn huisraad dat als antiek op een lange lijst stond omschreven. "Een Christus beeld van papier maché midden 1800, wat is dat?"

"Papier maché is een mengsel, een soort smeersel waar ze vroeger o.a. beelden van maakten. Ik kocht deze Christus ruim 35 jaar geleden in een antiekzaak op de grens van Italië en Frankrijk", legde ik uit. "En daar betaalde ik toen al 450 gulden voor."

Hij knikte begripvol, maar ik zag dat het niet van harte was. "En die wilt u voor duizend gulden verzekeren?" vroeg hij naar de bekende weg, want ik had het bedrag erbij geschreven.

"Wat me nog weinig lijkt, want volgens mij is dat ding veel meer waard."

Hij onthield zich van een mening maar ik voelde hem denken. Zijn potlood schoof weer langs mijn jarenlang vergaarde 'oudheden'. Spullen waar de meeste mensen geen dubbeltje voor over hebben. Maar ik hou nou eenmaal van antiek en sleep zolang ik op Aruba woon elke halfvergane koperen pot of gammele ladenkast mee uit Holland waar het zonder problemen en voor een normaal bedrag verzekerd was geweest.

"Beeldje in kaars onder stolp?" zuchtte mijn agent vragend.

"Dat is een antiek beeldje wat ik in een kaars heb laten gieten voor een film. Inbrekers zijn op zoek naar dat beeld, maar de eigenaar heeft het verborgen in een kaars en als de inbreker de vlam in zijn snijbrander steekt, probeert hij die even uit op de kaars. Terwijl hij dan de *safe* kraakt, komt ondertussen het beeldje vrij omdat de kaars langzaam opbrandt."

"Aha". Hij verschoof nu wat ongemakkelijk op zijn stoel. "En dat wilt u verzekeren voor vijftienhonderd gulden."

"Op zijn minst!" riep ik dapper, want ik was op dat moment nog vol goede moed.

"Jaja", het klonk niet hoopgevend. "Laten we dan maar gewoon verder gaan, want het is een lange lijst."

We worstelden ons door de oude spiegels, lampen, weegschalen, boekenverzameling, stoelen, tafels en boekenkasten heen en kwamen terecht bij een kunstwerk, dat ik had omschreven als 'Antiek houten beeld met gieren'. Hij herhaalde de woorden minitieus, keek me vragend aan en maakte een hopeloos gebaar.

"Dat beeld komt uit Bangkok", begon ik vol goede moed. "Volgens kenners is het bijna tweehonderd jaar oud en stelt het een acteur voor die zijn hele leven teveel heeft gegeten en gedronken, terwijl hij ook nog eens zes vrouwen en achttien kinderen had. Na zijn dood komen dan de gieren en eten zijn geslachtsdelen op. Als straf. Beetje bloederig allemaal, maar het is een heel mooi beeld en de gieren zijn ook handgesneden."

Terwijl ik de achtergrond schetste van mijn antieke dooie levensgenieter zag ik hem langzaam in elkaar zakken. Het was nu duidelijk dat hij me voor absoluut gestoord hield, maar zoals alle Arubanen te netjes was om me dat te vertellen.

"Tweeduizend gulden", probeerde hij nog bij de les te blijven.

"Zeker weten", hield ik dapper vol.

"En hier...", hij fluisterde nu, "vergaan houten Mariabeeld, duizend gulden."

"Dat ding kan ook tienduizend gulden waard zijn, of maar honderd. Ik weet alleen dat ik het heb gekocht in de Algarve, het zuiden van Portugal en ik de vorm van het vergane hout zo mooi vond. Ik moest er zeshonderd gulden voor betalen."

Hij was nu duidelijk murw geslagen door mijn verhalen. Volgens hem hoorde mijn verzameling oudheden op de stort als afval in plaats van thuis bij een weldenkend mens. Ik begreep zijn wanhoop, maar kon het ook niet helpen want al dat antiek was een leven lang verzameld en op een groot deel van de wereld bij elkaar gesprokkeld toen ik nog over wat geld beschikte.

"U heeft veel gereisd", concludeerde hij mat, terwijl hij de map met gegevens sloot.

"Heel veel", bevestigde ik, "en toen ik een groot deel van de wereld gezien had, besloot ik op Aruba te gaan wonen, want dat leek me toch de beste plek om verder te leven."

Er kwam nu weer wat beweging in mijn verzekeringsagent. Blijkbaar ontdekte hij toch nog een beetje verstand en dat gaf hem een sprankje hoop. Hij monterde op en knikte bevestigend. Tikte toen op de map met het overzicht en besloot: "Laten we de maatschappij dan maar bellen."

Nog geen vijf minuten na het telefoontje kwam de maatschappij in de vorm van een ter zake kundige inspecteur het kantoor binnen. Gewapend met fotocamera en veel goede wil om bij me thuis een en ander vast te leggen.

"We smeden het ijzer nu het heet is", grapte hij, waarna me met zijn allen op weg gingen naar mijn huisje in de knoek. Nou heeft dat huisje ook al geen rijk aanzien. Zowel van binnen als van buiten is alles zoveel mogelijk in stijl gehouden en met een beetje goede wil kan je je in de jaren dertig wanen. De frons op het gezicht van de inspecteur bij al die 'armoe' besloot ik over het hoofd te zien, terwijl ik de heren voorging door het 'museum' van oude meubeltjes, potten en pannen, beelden en schilderijen.

"Het lijkt me het beste dat u alles dan maar fotografeert", stelde ik voor. "Dan weten we later bij eventuele schade of diefstal allemaal waar we over praten".

De inspecteur antwoordde niet, maar begon wat moedeloos te kieken. De aanblik van mijn 'rijkdom' had hem blijkbaar zo treurig gemaakt dat hij het 'ijzer smeden als het heet was' niet meer zag zitten. Zijn ter zake deskundigheid leek me echter niet op het antieke vlak van toepassing als ik hem daar zo zag lijden, want ook het meest voor de hand liggend antieke kerkstuk, zoals een originele Hollandse koperen appelketel, mocht hem niet bekoren.

Mijn verzekeringsagent bleek ondertussen een beetje mijn kant te hebben gekozen, want hij roemde het interieur van mijn knoekhuis en slaagde er zelfs in om bij het bloederige beeld van de man met de ontbrekende geslachtsdelen een bewonderende kreet te slaken.

"Krachtig beeld!" riep hij wat te luid, want hij wilde uiteindelijk verzekeren. Het maakte helaas weinig indruk op de 'deskundige' en wat ik zelf allemaal wist te vertellen, maakte ook zo te zien niet de minste indruk. En nu weet ik niet of hij van zichzelf al een man van weinig woorden was, maar na zijn 'het ijzer smeden als het heet is', kwam er geen woord meer over zijn lippen en nadat hij zuichtend drie rolletjes film had volgeschoten, stapte hij in zijn auto en reed vol gas, alsof de duivel hem op de hielen zat, de poort uit. Toch leek het me best wel een aardige man, maar meer gespecialiseerd op modern type Hubo.

"U hoort nog van ons", hield mijn agent het nog netjes en vertrok toen ook richting bewoonde wereld.

Terwijl ik ze zag vertrekken, bedacht ik me dat verzekeraars toch wel rare snijbonen zijn die in de eerste plaats zichzelf en dan pas de klant verzekeren. In Nederland is er nog al wat concurrentie en daarom wordt er wel eens een gokje genomen. Maar hier op de eilanden zijn ze oppermachtig en is het allemaal een pot nat. De maatschappijen hebben weliswaar een andere naam, maar zijn volgens mij allemaal van dezelfde baas. En ik verdenk ze ervan te beschikken over een groep oplichters, die hen op *free lance* basis adviseert.

'Rooie' Joop Tomaat, Koos 'Vette' Hap, Gerrit 'Lijkie' van Dam, Jan 'Pikkie' Jaring en Karel 'Puist' de Vries. Allemaal mannen die hun sporen in de misdaad hebben verdiend. En als die verzekeraar nou zo'n geval bij de hand heeft, als dat van mij dan worden de 'zware' jongens opgetrommeld en via de achterdeur stiekem in het kantoor van de geïmporteerde onderdirecteur uit het moederland gelaten. Het liefst 's avonds laat als normale mensen slapen.

De directeur van die tent wil er natuurlijk niets van weten ook al was hij ooit de initiatiefnemer om een louche team van oplichters te recruteren. "Het betreft de verzekering van oudheden van ene Van Nie", hoor ik het vice-verzekeringshoofd al openen.

"Een mens met zo'n naam ken nooit deugen", beslist 'Lijkie' dan al meteen. "Die naam is te kort en er zit geen beweging in."

"Nou ja, laten we niet op de zaken vooruitlopen, heren", probeert het vice-hoofd voor de goede gang van zaken. "Ik zei al, oudheden met een dubieuze reuk. Dat wil die man verzekeren. Voor een relatief hóóg bedrag."

Die uitleg is voldoende voor de zware jongens om aan het werk te gaan. "Nou", meent Rooie Joop, "das niet zo moeilijk, Klaas Jan. Lijkt mij tenminste. Hij denkt bij zijn eigen, hier op dit eiland zijn die verzekeringsknakkers toch niet zo *clever*, dus verstand hebben ze der niet van en zo gauw de polis is afgesloten, dan gaat de fik derin, kat in het bakkie, zo zou ik het doen tenminste."

"Hoe dekken we ons daar dan tegen in?" Het vicehoofd transpireert nu licht.

"De beste manier is om die handel op basis van dagwaarde te verzekeren. Als die Van Nie niet zo snugger is, dan trapt hij daar wel in, want die dagwaarde bepaal je zelf bij schade en dat zal nooit veel zijn. Heb je hem, Klaasje?"

Het vice-hoofd maakt gehaast wat aantekeningen. Kijkt dan de mannen weer aan en vraagt: "Maar stel dat ie wel zo... eh... snugger is, wat doe ik dan?"

"Kijk as die man een oplichter is zoals wij", 'Puist' de Vries maakt een gebaar in het rond en betrekt ook het vice-hoofd die een zwak gebaar van protest maakt. 'Puist' is daar echter niet van onder de indruk en vervolgt: "Zoals ik al zei, as die man zo'n oplichter is als wij, dan trapt hij daar niet in, maar dan zeg je gewoon in de polis dat de waarde bij schade door een antiquair zal worden bepaald. Dat klinkt heel degelijk. Nou en die antiquair zijn wij in dat geval en wij knijpen die Van Nie wel af, voel je hem?"

Klaas Jan voelt hem en haalt opgelucht adem. Laat vervolgens de fles jenever rond gaan en stelt vast: "We zullen er geen gras over laten groeien en ik zal morgen meteen die voorwaarden in de polis laten opnemen. Dan moet de agent maar proberen Van Nie zover te krijgen dat hij akkoord gaat."

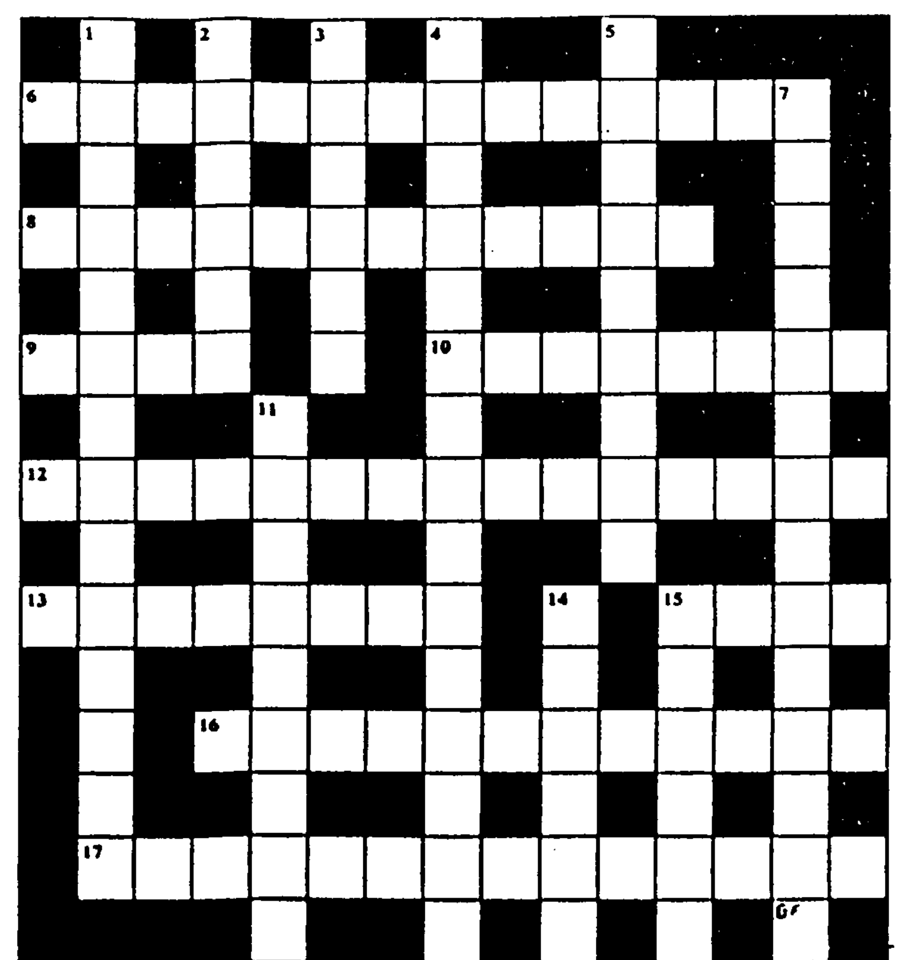
Jan 'Pikkie' Jaring knikt instemmend en heft het glas: "Nou proost dan maar op de goeie afloop."

Koos 'Vette' Hap slaat zijn borrel in een teug achterover, smakt verheerlijkt met zijn tong en adviseert nog eens een overvloede: "Je moet je klanten pakken als ze laag vliegen Klaasjantje en schoppen als ze gebukt staan. Dat verzeker ik je. Doordouwen die handel voor die eikel met zijn zootje afbraak kans krijgt om na te denken."

Klaasjan kijkt tevreden in het rond en besluit: "Dat is correct, heren, we zullen het ijzer smeden nu het heet is."

Cryptogram

HORIZONTAAL:
6. aardig voorkomend voor krengen (14)
8. official bij het verspringen? (12)
9. streng voor haar (4)
10. Limburgs stelletje (8)
12. notablad? (8/7)
13. bij dat soort vogels draait het om hetzelfde (8)
15. die bocht zeg ik van wel (4)
16. koploper die door een mislukkeling wordt gevolgd? (12)
17. anti-autoritair radioonderdeel (14)

VERTICAAL:
1. het kerkelijk gezag? (14)
2. dat spul is in verbrande staat het minst schadelijk (6)
3. familie in de tuin levert geld op (6)
4. K.O. maakt je down (15)
5. tijd voor uw medicijnen! (9)
7. vuurwerk in de uitverkoop (14)
11. waar is het niet verdraaid (9)
14. die bom kan niet ontploffen, maar begint wel met pijn (6)
15. de vierde letter stuurt je horloge (6)

Onder de Loupe

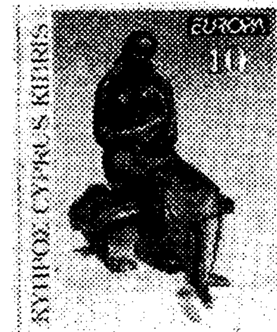
Hedendaagse kunst als thema voor Europese zegels 1993

= door Victor Hafkamp =

Ruim dertig jaar al geven de landen die zijn aangesloten bij de CEPT, de Europese Conferentie voor Post en Telecommunicatie, zegels uit die de Europese gedachte moeten uitdragen. In de beginjaren van de gemeenschappelijke uitgiften hadden die zegels doorgaans vaag symbolische identieke ontwerpen die niet alle lidstaten van de CEPT konden bekoren. Vandaar dat de posterijen van de CEPT-landen later overschakelden op gemeenschappelijke thema's. Voor 1993 werd als gemeenschappelijk thema *Hedendaagse kunst* gekozen. De liefhebbers van de traditionele Europa-zegels hebben de afgelopen weken kunnen vergelijken hoe de diverse landen het thema hebben uitgewerkt.

Nederland is dit jaar laat met zijn Europa-uitgifte. Hij staat voor 6 juli op het programma. De serie bestaat uit drie zegels in de waarden van zeventig, tachtig en 160 cent. De ontwerpen zijn van prof. R.D.E. Oxenaar en J. Vermeulen, die tot de concernstaf 'kunst en vormgeving' van PTT Post behoren. De foto's die voor de zegels zijn gebruikt, zijn gemaakt door Victor Nieuwenhuys uit Amsterdam en Leo van Velzen uit Rotterdam. PTT

Post liet haar keuze vallen op monumentale kunstwerken die naar haar mening de hedendaagse kunst in Nederland waardig vertegenwoordigen.

Op de zegel van zeventig cent staat de expressionistische sculptuur *Belichaamde eenheid* van Wessel Couzijn, dat in Rotterdam te zien is. Op de zegel van tachtig cent een Gronings architectonisch beeld, een baksteensculptuur van de Deense kunstenaar Per Kirkeby. Het derde exemplaar laat een monumentaal plastiek zien van de Russisch-Amerikaanse beeldhouwer Naum Gabo, ook in Rotterdam. De beide Rotterdamse kunstwerken staan voor de hoofdkantoren van Unilever en de Bijenkorf. De zegels worden op 6 juli dan ook officieel aangeboden in de Maasstad aan de hoogste bestuurders van beide concerns, respectievelijk F.A. Maljers en dr. ir. A. Maas.

Zonder twijfel zullen de Britse Europazegels van dit jaar weer veel lof oogsten. Op de eerste zegel van een serie van vier staat het bronzen beeld *Family Group* van de bekende beeldend kunstenaar Henry Moore. Het schilderij *Saint Francis and the birds* van Sir Stanley Spencer uit de Londense Tate Gallery heeft een plaats gekregen op een zegel van 33 pence.

Schilder- en beeldhouwkunst en moderne architectuur wisselen elkaar af op de uitgiften van inmiddels meer dan veertig postadministraties. Sinds de omwenteling in Oost-Europa hebben zich diverse staten in dat deel van Europa ook bij de CEPT aangesloten. Er zit zo'n forse groei in het aantal Europa-uitgiften en veel enthousiaste verzamelaars van deze uitgiften beginnen een beetje bedenkelijk te kijken vanwege de stijgende kosten van aanschaf.

VEEL NIEUWS

Voor de verzamelaars van zegels rond het thema Europa kwam er trouwens nog veel meer nieuws bij. Ook de Noordse landen — Denemarken, Zweden, Noorwegen, Finland, IJsland, Groenland, Aaland en de Far Oer — zorgden voor uitgiften met ook een gemeenschappelijk thema, ditmaal toerisme en bezienswaardigheden in de diverse Noordeuropese landen.

Verder zorgden Italië en San Marino nog voor complete velletjes, waarop de lof van het Verenigde Europa wordt gezongen. Italië fabriceerde een velletje met twaalf zegels van 750 lire. Op de ontwerpen van de twaalf zegels zijn de vlaggen van de diverse lidstaten van de EG verwerkt in een bouwwerkje dat de vestiging Europa moet uitbeelden. En elke zegel heeft de wens *Welkom Europa* aan de bovenrand in een van de talen van de gemeenschap.

BELGIË

Omdat België tweetalig is, komt het Nederlandse *Welkom Europa* in totaal twee maal op het velletje voor. Het Franse *Bienvenue l'Europe* zelfs drie maal. Frans is immers zowel de taal van Frankrijk als van Luxemburg en een deel van België. Het verschil tussen het Luxemburgse en het Franse welkom wordt gemarkeerd door het lidwoord. In Frankrijk is het *Bienvenue 'Europe*, in Luxemburg *Bienvenue Europe* zonder lidwoord.

San Marino wilde niet achterblijven en heeft een velletje met twaalf zegels — ook elk 750 lire — laten drukken, waarop het Europese dorp is uitgebeeld. De diverse talen van de gemeenschap zijn daar te vinden op de velranden.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

H. Wong-Loi-Sing
J.v. Stolberglaan 9
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. pot; 4. kanteel; 10. los; 13. ares; 15. gerei; 16. poot; 17. leren; 19. Sam; 20. aroma; 21. prent; 23. staaf; 25. nr.; 27. ree; 29. oma; 30. mi; 31. gene; 33. Dante; 34. laag; 36. no.; 37. we; 38. si; 39. al; 40. eens; 42. roest; 43. bres; 45. E.T.; 46. lei; 48. ego; 50. na; 51. tango; 53. sloom; 55. stang; 57. vol; 59. drama; 61. taak; 62. genot; 64. drom; 65. elk; 66. venster; 67. ski.

VERTICAAL: 1. paling; 2. ore; 3. terp; 5. Ag.; 6. nest; 7. serretra; 8. eems; 9. ei; 10. loof; 11. oom; 12. statig; 14. serre; 16. praal; 18. nee; 20. aam; 22. nederig; 24. toestel; 26. Renet; 28. snoek; 30. malen; 32. non; 35. aar; 40. eerste; 41. slank; 43. boord; 44. salami; 47. eng; 49. God; 51. taak; 52. oven; 53. slot; 54. mars; 56. tal; 58. ons; 60. mok; 62. oe; 63. te.